

Parlamentul
Republicii Moldova

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

VR nr. 29/02-79

5 Iulie 2024

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI
REPUBLICII MOLDOVA
P.D.P. Nr. 221
05 07 2024
Ora

**Biroului permanent al Parlamentului
Republicii Moldova**

În temeiul art. 73 din Constituția Republicii Moldova și în conformitate cu art. 47 din Regulamentul Parlamentului se înaintează cu titlul de inițiativă legislativă, proiectul Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului.

Anexă:

1. Proiectul Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului.
2. Nota Informativă.

Deputați în Parlament:

Cătrearu Ersilia E. *[Signature]*
 Tchir George *[Signature]*
 Lezie Pășet *[Signature]*
 Theodor Cojoc *[Signature]*
 Bogdan Chiriac *[Signature]*
 Dorian Istratii *[Signature]*
 Sinchevici Eugen *[Signature]*
 Munteanu Dorina Anghel *[Signature]*
 Babici Ion *[Signature]*
 Ocolinde Anca *[Signature]*
 Oleg Conaștii *[Signature]*
 Larisa Novac *[Signature]*
 Belii Adrian *[Signature]*
 Cojocari Eugenia *[Signature]*
 Igor Grosu *[Signature]*
 Roșca Veronica *[Signature]*
 German Paul *[Signature]*
 Gross Ion *[Signature]*
 Spicaneu Ana *[Signature]*
 Leahu Mihail *[Signature]*
 Portescu Vasile *[Signature]*
 Chiriacu Cuzur *[Signature]*
 Conța Maria *[Signature]*
 Maria Panceu *[Signature]*
 Popov Boris *[Signature]*
 Poia Ion *[Signature]*
 Năstăsescu Oana *[Signature]*

Carp Lilian Dumitru
Ana Racu
Andriou Cheptan

Mocozova Marina
Garisa delek
Ion Spac

Artemie Cătaroi
Chizioc Ioan
Pascala Felia
Ropca Roman

C O D U L

cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului

În temeiul art. 64 alin. (1) și al art. 72 alin. (3) lit. c) din Constituția Republicii Moldova,

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

TITLUL I ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA PARLAMENTULUI

Capitolul I DISPOZIȚII GENERALE

Secțiunea 1 Dispoziții comune

Articolul 1. Domeniul de reglementare

Codul cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului reglementează modul de constituire, organizare și funcționare a Parlamentului Republicii Moldova, raporturile juridice dintre Parlament și alte autorități, stabilește statutul deputatului în Parlament și statutul Secretariatului Parlamentului.

Articolul 2. Autoritatea legislativă

(1) Parlamentul Republicii Moldova (în continuare – *Parlament*) este organul reprezentativ suprem al poporului și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Puterea legislativă în Republica Moldova este exercitată în baza principiului separării puterilor în stat și în colaborare cu puterea executivă și judecătorească, potrivit prerogativelor ce le revin conform Constituției Republicii Moldova.

Articolul 3. Cadrul juridic

(1) Activitatea Parlamentului se reglementează de Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale și prezentul cod.

(2) Orice subiect ce ține de activitatea Parlamentului și nu este reglementat de prezentul cod sau de alte acte normative se soluționează de Parlament.

Articolul 4. Funcțiile Parlamentului

În cadrul activității sale, Parlamentul exercită următoarele funcții de bază:

- a) de legiferare;
- b) de reprezentare;
- c) de control;
- d) de organizare internă.

**Secțiunea a 2-a
Principiile de activitate ale Parlamentului****Articolul 5. Legalitatea**

(1) Respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.

(2) Actele normative adoptate de Parlament trebuie să asigure persoanelor securitatea rapoartelor juridice.

Articolul 6. Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația se întemeiază pe pluralismul de opinii la adoptarea deciziilor în Parlament.

(2) Fiecărui deputat îi este garantat dreptul la opinie pe marginea oricărui subiect dezbătut în Parlament.

(3) În exercitarea mandatului, deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile sale exprimate.

Articolul 7. Autonomia parlamentară

(1) Autonomia parlamentară vizează autonomia regulamentară și autonomia financiară.

(2) Autonomia regulamentară presupune pe plan juridic dreptul Parlamentului de a stabili regulile de organizare și funcționare ale acestuia.

(3) Autonomia financiară prevede aprobarea resurselor financiare necesare în cadrul unui buget propriu.

Articolul 8. Protejarea drepturilor și libertăților omului

(1) Protejarea drepturilor și libertăților omului este un principiu fundamental și o prioritate a Parlamentului.

(2) Parlamentul asigură respectarea principiului stabilității raporturilor juridice, care constituie o posibilitate recunoscută oricărei persoane de a evolua într-un mediu juridic sigur, evitându-se modificările permanente ale normelor juridice, asigurându-se, astfel, stabilitatea relațiilor sociale reglementate juridic.

Articolul 9. Caracterul public al activității Parlamentului

(1) Activitatea Parlamentului este publică.

(2) Transparența decizională este un principiu de bază în cadrul procesului legislativ.

(3) Legile și hotărârile adoptate de Parlament se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(4) Parlamentul asigură accesul la informațiile de interes public în condițiile Legii nr.148/2023 privind accesul la informațiile de drept public.

(5) La ședințele organelor de lucru ale Parlamentului și ale plenului Parlamentului au acces reprezentanții mass-media și persoanele interesate, în conformitate cu normele și regulile aprobate de Biroul permanent, cu respectarea măsurilor de securitate.

Articolul 10. Reprezentarea proporțională

(1) Deputații aleși în Parlament reprezintă poporul și exprimă voința politică a cetățenilor.

(2) Organizarea și funcționarea Parlamentului se bazează pe reprezentarea proporțională în temeiul votului acordat de alegători.

Articolul 11. Deliberarea

(1) Dezbaterile în organele de lucru și în plenul Parlamentului sunt publice, cu excepțiile stabilite de Parlament potrivit legii.

(2) Dezbaterile în organele de lucru și în plenul Parlamentului se desfășoară în conformitate cu cerințele prezentului cod.

(3) Parlamentul adoptă actele sale, în prezența cvorumului, cu votul majorității deputaților, potrivit cerințelor constituționale și ale prezentului cod.

Secțiunea a 3-a **Sediul și proceduri de ceremonial**

Articolul 12. Sediul Parlamentului

(1) Sediul Parlamentului este amplasat în capitala Republicii Moldova, municipiul Chișinău.

(2) Schimbarea temporară de locație a Parlamentului se permite doar în caz de război, catastrofă sau alte situații de excepție, potrivit deciziei Parlamentului.

(3) Ședințele plenare ale Parlamentului sau ale organelor de lucru se desfășoară în sediul Parlamentului sau în alte edificii, la decizia Parlamentului.

(4) În cazul învestirii în funcție a Președintelui Republicii Moldova, sesiunea specială se desfășoară în locul determinat de Președintele Republicii Moldova nou-ales.

Articolul 13. Ziua Parlamentului Republicii Moldova

Ziua Parlamentului Republicii Moldova se sărbătorește la data de 23 mai.

Articolul 14. Utilizarea simbolurilor de stat

(1) Drapelul de Stat se arborează permanent pe sediul Parlamentului și în sala de ședințe plenare a Parlamentului, cu excepția zilelor de doliu declarate în modul stabilit și a solemnităților funebre – în bernă.

(2) Stema de Stat se amplasează pe sediul Parlamentului și în sala de ședințe plenare.

(3) La deschiderea și închiderea sesiunilor Parlamentului se intonează Imnul de Stat al Republicii Moldova.

(4) La deschiderea fiecărei ședințe plenare se onorează Drapelul și Stema de Stat.

(5) Drapelele altor state și organizații internaționale se pot arbora, împreună cu Drapelul de Stat, cu respectarea prevederilor Legii nr. 217/2010 privind Drapelul de Stat al Republicii Moldova.

Articolul 15. Limba de lucru în Parlament

(1) Limba de lucru în Parlament este limba română.

(2) Actele normative ale Parlamentului se întocmesc și se adoptă în limba română, cu traducerea acestora, în limba rusă, după caz.

Secțiunea a 4-a Constituirea Parlamentului

Articolul 16. Alegerea Parlamentului

(1) Parlamentul este compus din 101 deputați, aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă.

(2) Mandatul Parlamentului se prelungește până la întrunirea legală a noii componente. În această perioadă nu poate fi modificată Constituția Republicii Moldova și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(3) Alegerea Parlamentului se efectuează, într-o singură circumscripție electorală națională, în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului Parlamentului precedent sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.

(4) Data alegerilor parlamentare se stabilește conform Codului Electoral.

Articolul 17. Sesiunea specială de constituire a Parlamentului

(1) După confirmarea alegerilor și validarea mandatelor deputaților, Președintele Republicii Moldova convoacă Parlamentul în sesiune specială de constituire, în cel mult 30 de zile de la alegeri.

(2) Sesiunea specială începe cu ședința solemnă de constituire a Parlamentului.

(3) Ședința de constituire a Parlamentului nou-ales este prezidată de Președintele Parlamentului a legislaturii anterioare, dacă acesta este deputat, în caz contrar, ședința este prezidată de cel mai în vârstă deputat.

(4) Imposibilitatea exercitării atribuțiilor de către președintele în vârstă atrage de drept înlocuirea acestuia cu următorul deputat cel mai în vârstă din rândul celor prezenți.

(5) În ședința de constituire a Parlamentului nu pot fi inițiate dezbateri.

(6) Președintele ședinței de constituire oferă cuvânt Președintelui Curții Constituționale pentru prezentarea raportului privind rezultatele alegerilor parlamentare și validarea mandatelor deputaților aleși.

(7) După prezentarea raportului Curții Constituționale, deputații depun jurământul.

(8) Parlamentul se consideră legal constituit după prezentarea raportului privind rezultatele alegerilor parlamentare și ceremonia de depunere a jurământului.

(9) Sesiunea specială va dura până la formarea tuturor organelor de lucru ale Parlamentului.

Articolul 18. Depunerea jurământului

(1) După prezentarea raportului Curții Constituționale, președintele ședinței invită deputații la tribuna centrală să depună următorul jurământ:

„Jur să îndreptățesc încrederea acordată de popor, să particip cu bună-credință la exercitarea puterii de stat, să respect Constituția și legile țării, să îndeplinesc îndatoririle ce îmi revin în calitate de deputat, iar acțiunile pe care le voi întreprinde să fie numai spre folosul și bunăstarea poporului.”

(2) Jurământul scris se rostește solemn, se semnează de fiecare deputat și se transmite Secretarului general al Parlamentului pentru a fi anexat la dosarul personal.

(3) Refuzul depunerii jurământului se constată de către președintele ședinței, se include în dosarul personal și, după caz, în alte acte oficiale ale Parlamentului conform listei stabilite de Biroul permanent. Informația despre refuzul depunerii jurământului se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

(4) Refuzul depunerii jurământului duce la încetarea mandatului.

(5) Deputatul care nu a fost prezent la ședința de constituire, precum și deputatul al cărui mandat este validat ulterior vor depune jurământul la prima ședință plenară la care participă după validarea mandatului, potrivit aceleiași proceduri.

Articolul 19. Formarea organelor de lucru ale Parlamentului

După constituirea legală a Parlamentului se formează fracțiunile parlamentare, se alege Președintele Parlamentului, vicepreședinții Parlamentului, Biroul permanent și se formează comisiile permanente.

Secțiunea a 5-a Fracțiunile parlamentare

Articolul 20. Constituirea fracțiunilor parlamentare

(1) În vederea organizării și asigurării funcționării Parlamentului, precum și pentru efectuarea unei activități coordonate și expunerea unei opinii comune în problemele ce țin de competența Parlamentului, deputații pot constitui fracțiuni parlamentare.

(2) Frațiunea parlamentară reprezintă o asociere benevolă a deputaților aleși pe listele electorale ale unui partid politic, ale unei organizații social-politice sau ale unui bloc electoral care se constituie din cel puțin 5 deputați

(3) Deputații aleși în bază de liste ale concurenților electorali care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară din deputați independenți și/sau deputați neafiliați, pot forma fracțiuni parlamentare din cel puțin 5 deputați.

(4) Deputații care au candidat pe listele unui bloc electoral și fac parte din partide politice și/sau organizații social-politice diferite pot constitui fracțiuni parlamentare proprii ale partidelor politice și/sau organizațiilor social-politice din care fac parte.

(5) Deputații unui partid politic, ai unei organizații social-politice au dreptul să constituie doar o fracțiune parlamentară cu denumirea acestuia/acesteia.

(6) Un deputat poate face parte doar dintr-o singură fracțiune parlamentară.

(7) Frațiunile parlamentare se constituie, de regulă, în termen de 10 zile de la data constituirii legale a Parlamentului nou-ales. În același termen, fracțiunea își înregistrează la Secretarul general al Parlamentului regulamentul de activitate, care se publică pe pagina web a Parlamentului.

(8) Declarația de constituire a fracțiunilor se înaintează președintelui ședinței și se prezintă de la tribuna centrală. Declarația va conține denumirea și simbolurile, componența numerică și nominală, conducerea acesteia, precum și semnăturile membrilor.

(9) Denumirea și simbolurile fracțiunilor parlamentare nu trebuie să coincidă cu denumirea și simbolurile partidelor sau organizațiilor social-politice interzise sau declarate neconstituționale.

(10) Președintele ședinței stabilește succesiunea luărilor de cuvânt în funcție de componența numerică a fracțiunilor parlamentare.

(11) În cazul în care deputații intenționează să constituie o fracțiune parlamentară după expirarea termenului prevăzut la alin. (6), aceștia pot constitui o astfel de fracțiune doar la deschiderea următoarei sesiuni ordinare a Parlamentului.

(12) Referitor la solicitările de schimbare a reprezentării proporționalității fracțiunilor în Parlament, Biroul permanent, comisiile permanente și în delegațiile parlamentare permanente, modificările pot fi operate doar la deschiderea următoarei sesiuni ordinare a Parlamentului.

(13) Frațiunile parlamentare trebuie să asigure o reprezentare echilibrată a femeilor și a bărbaților în organele de conducere, organele de lucru și în alte structuri.

Articolul 21. Schimbări în structura fracțiunilor parlamentare

- (1) Deputatul își pierde calitatea de membru al fracțiunii în cazul:
- a) depunerii cererii de ieșire din componența fracțiunii sau declarării în acest sens în plenul Parlamentului;
 - b) încetării calității de deputat;
 - c) excluderii din rândul membrilor în temeiul deciziei fracțiunii;
 - d) încetarea existenței unei fracțiuni parlamentare;
 - e) declararea neconstituționalității sau interzicerii partidului politic.

(2) Deputatul neafiliat care a părăsit fracțiunea sau a fost exclus din rândurile fracțiunii poate face parte dintr-o altă fracțiune parlamentară doar după expirarea unei perioade de 6 luni.

(3) Orice modificare survenită în structura fracțiunii parlamentare este comunicată plenului Parlamentului, iar o declarație în sensul dat este depusă președintelui ședinței.

Articolul 22. Încetarea existenței unei fracțiuni parlamentare

(1) Fracțiunea își încetează existența dacă numărul membrilor ei este mai mic de 5 sau dacă fracțiunea înaintează o decizie în acest sens.

(2) Fracțiunea poate să nu-și înceteze existența în cazul în care numărul membrilor ei este mai mic de 5 dacă deputatul al cărui mandat a fost validat următor după micșorarea componenței fracțiunii, în termen de 10 zile de la validarea mandatului, a declarat aderarea la fracțiunea respectivă.

(3) Încetarea existenței unei fracțiuni parlamentare se constată de Președintele Parlamentului și se anunță în ședința plenară.

(4) Dacă o fracțiune parlamentară și-a încetat existența, reprezentarea fracțiunilor în Parlament în organele de lucru și delegații se redistribuie în mod proporțional.

Articolul 23. Organizarea internă a fracțiunilor parlamentare

(1) Organizarea internă a fracțiunii este determinată de regulamentul propriu aprobat la ședința fracțiunii, adoptat conform Regulamentului-tip aprobat prin hotărârea Biroului permanent, care se publică pe pagina web oficială a Parlamentului.

(2) Regulamentul fracțiunii parlamentare va conține:

- a) denumirea integrală și denumirea prescurtată ale fracțiunii;
- b) organizarea activității fracțiunii;
- c) calitatea de membru al fracțiunii;
- d) drepturile și atribuțiile membrilor fracțiunii;
- e) conducerea fracțiunii (modalitatea de alegere, drepturile și atribuțiile conducerii fracțiunii);
- f) condițiile și procedura de înaintare a reprezentanților fracțiunii în organele de lucru sau alte structuri ale Parlamentului, precum și revocarea lor;
- g) ședințele fracțiunii (cvorumul, procedura de votare, întocmirea procesului-verbal, numărul de voturi pentru luarea deciziei etc.);

- h) secretariatul fracțiunii;
- i) modalitatea de reorganizare, încetare a activității fracțiunii etc.

Articolul 24. Drepturile fracțiunilor parlamentare

(1) Fracțiunile parlamentare au dreptul:

- a) să facă propuneri pentru numirea sau revocarea reprezentanților săi în organele de lucru ale Parlamentului și în delegațiile parlamentare permanente, ținând cont de reprezentarea lor proporțională în Parlament;
- b) să înainteze candidaturi pentru alegerea/numirea lor în funcții publice, conform legislației;
- c) să propună subiecte pentru ordinea de zi a ședințelor Parlamentului și ale Biroului permanent al Parlamentului;
- d) să propună formarea comisiilor speciale și de anchetă ale Parlamentului;
- e) să recomande remiterea în adresa autorului sau în comisie a unui proiect de act normativ, în condițiile prezentului cod;
- f) să inițieze proiecte de acte exclusiv politice ale Parlamentului;
- g) să propună formarea grupurilor de lucru și de experți pe diverse domenii de activitate;
- h) să inițieze audieri parlamentare;
- i) să inițieze moțiuni în condițiile prezentului cod;
- j) alte drepturi prevăzute de Constituția Republicii Moldova, prezentul cod și alte acte normative.

(2) Fracțiunile parlamentare au dreptul să-și exprime pozițiile politice cu privire la problemele examinate de Parlament.

(3) Fracțiunile parlamentare au dreptul să se unească cu alte fracțiuni parlamentare în alianțe/coaliții.

(4) Fracțiunile parlamentare au dreptul să delege reprezentantul fracțiunii pentru luări de cuvânt, declarații, anunțuri și propuneri în numele fracțiunii.

(5) Fracțiunile parlamentare au dreptul să fie consultate de experți și specialiști, să invite la ședințele fracțiunii persoane interesate în subiectul pus în discuție.

(6) Fracțiunile parlamentare au dreptul să înainteze propuneri privind programul de activitate al Parlamentului.

Articolul 25. Atribuțiile președintelui fracțiunii parlamentare

(1) Președintele fracțiunii parlamentare are următoarele atribuții:

- a) reprezintă fracțiunea parlamentară și negociază în numele acesteia;
- b) în caz de necesitate, solicită plenului Parlamentului pauză pentru consultări, verificarea cvorumului, ținerea unor ședințe închise ale plenului, încheierea dezbaterilor în Parlament;
- c) informează membrii fracțiunii despre activitățile parlamentare;
- d) prezintă opinia fracțiunii pe marginea proiectelor de acte normative supuse dezbaterii plenare;
- e) prezintă punctul de vedere al fracțiunii cu privire la diverse probleme de activitate parlamentară;
- f) conduce activitatea cabinetului fracțiunii;
- g) îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezentul cod și regulamentul fracțiunii parlamentare.

(2) Președintele fracțiunii parlamentare poate delega unele atribuții ale sale unuia dintre membrii fracțiunii.

Articolul 26. Asigurarea activității fracțiunilor parlamentare

(1) Secretariatul Parlamentului asigură activitatea fracțiunilor parlamentare prin punerea la dispoziția acestora încăperi, birotică, rechizite, transport și alte servicii necesare pentru desfășurarea unei activități eficiente.

(2) Fracțiunea parlamentară este asistată în activitatea sa de un cabinet propriu, în funcție de reprezentarea numerică a acesteia în Parlament.

(3) Încheierea și încetarea contractelor individuale de muncă cu personalul din cabinetul fracțiunii parlamentare se fac de către Președintele Parlamentului, la propunerea președintelui fracțiunii.

(4) Pentru asigurarea activității parlamentare, fracțiunile dispun de un buget anual, aprobat de Parlament în funcție de reprezentarea numerică a acestora în Parlament.

(5) Folosirea mijloacelor financiare ale fracțiunilor se decide de fiecare fracțiune în mod autonom.

Secțiunea a 6-a Majoritatea și opoziția parlamentară

Articolul 27. Principiul solidarității politice

(1) Majoritatea parlamentară și opoziția parlamentară sunt responsabile solidar față de interesul public al societății.

(2) Majoritatea parlamentară trebuie să asigure un tratament corect și adecvat al opoziției, fără să facă abuz de poziția sa dominantă.

Articolul 28. Majoritatea parlamentară

(1) Majoritatea parlamentară este considerată fracțiunea, alianța/coaliția fracțiunilor, a deputaților independenți și/sau neafiliați, anunțată prin declarație, care cuprinde mai mult de jumătate din deputații aleși.

(2) În cazul în care majoritatea parlamentară este constituită din mai multe fracțiuni parlamentare și deputați independenți, aceștia sunt în drept să constituie o alianță majoritară care va încheia un acord de constituire și funcționare.

(3) Acordul de constituire și funcționare a alianței/coaliției va conține:

- a) principiile activității;
- b) componența nominală și conducerea;
- c) procedura adoptării deciziilor;
- d) condițiile încetării existenței alianței/coaliției.

(4) Alianța își încetează existența din momentul anunțului fracțiunii sau al fracțiunilor parlamentare, sau al deputaților independenți despre ieșirea din componența sa, în cazul în care alianța își pierde statutul de majoritate parlamentară sau în cazul dizolvării acesteia.

(5) Acordul de constituire și funcționare a alianței/coaliției se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 29. Opoziția parlamentară

(1) Opoziția parlamentară reprezintă fracțiunile parlamentare sau deputații independenți care nu fac parte din majoritatea parlamentară și care s-au declarat în opoziție față de aceasta.

(2) Declarația privind trecerea în opoziția parlamentară va conține motivele privind decizia de a trece în opoziție, componența nominală și semnăturile membrilor.

Articolul 30. Drepturile opoziției parlamentare

(1) Opoziția este în drept să fie reprezentată în organele de lucru ale Parlamentului și în structurile în care sunt prezenți membri ai majorității parlamentare.

(2) Opoziția parlamentară este în drept să pună în discuție probleme și să informeze publicul despre deficiențele activității majorității parlamentare, să abordeze activ, în mod constructiv și chibzuit toate problemele cu care se confruntă cetățenii și, în același timp, să ofere soluții alternative acceptabile din punct de vedere al posibilităților economice și financiare ale statului.

(3) Opoziția parlamentară are dreptul de a exprima oficial de la tribuna Parlamentului critica asupra programului de guvernare, a proiectelor de acte normative examinate de către Parlament și de a expune propriul punct de vedere asupra problemelor ce țin de politica internă și externă a statului.

(4) Este obligatorie examinarea în comisiile permanente a amendamentelor propuse de deputații din opoziție.

(5) Ziua opoziției se organizează de două ori în sesiune cu solicitarea preventivă cu cel puțin 10 zile înainte.

(6) Ordinea de zi a ședinței plenare este propusă de opoziția parlamentară.

Secțiunea a 7-a **Președintele și vicepreședinții Parlamentului**

Articolul 31. Alegerea Președintelui Parlamentului

(1) Președintele Parlamentului este ales din rândul deputaților după constituirea legală a Parlamentului și formarea fracțiunilor parlamentare.

(2) Președintele Parlamentului este ales pe durata mandatului Parlamentului, prin vot secret, cu votul majorității deputaților aleși.

(3) În cazul în care, pe parcursul legislaturii, intervine vacanța funcției de Președinte al Parlamentului, procedura de alegere a Președintelui Parlamentului este similară procedurii care se desfășoară după constituirea Parlamentului, ședința fiind prezidată de unul dintre vicepreședinții Parlamentului.

Articolul 32. Comisia specială pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului

(1) Pentru organizarea și desfășurarea alegerii Președintelui Parlamentului, la propunerea fracțiunilor parlamentare, prin hotărârea Parlamentului, se constituie Comisia specială pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului.

(2) Comisia activează în baza prezentului cod și a regulamentului propriu, care se aprobă conform regulamentului-model aprobat de Biroul permanent.

(3) Comisia specială este condusă de către președintele acesteia, asistat de un secretar, ambii aleși cu votul majorității membrilor.

(4) Ședințele comisiei sunt deliberative cu prezența majorității membrilor acesteia.

(5) Hotărârile comisiei se adoptă cu votul deschis al majorității membrilor acesteia.

(6) Hotărârile și procesele-verbale ale ședințelor comisiei sunt semnate de președintele și secretarul comisiei.

(7) Comisia pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului are următoarele atribuții:

a) aprobă regulile și procedura de vot și le aduce la cunoștința deputaților în ședința plenară;

b) recepționează propunerile privind candidaturile la funcția de Președinte al Parlamentului;

c) stabilește modelul, numărul și textul buletinului de vot;

d) asigură pregătirea și desfășurarea procedurii de vot;

e) soluționează conflictele care apar în timpul votării;

f) totalizează rezultatele votării și le prezintă Parlamentului spre aprobare.

(8) Comisia pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului declară nevalabile buletinele:

a) rămase și neutilizate în procesul votării;

b) care nu sunt semnate și ștampilate de comisie;

c) care au fost anulate de comisie în timpul votării;

d) care au adăugate alte nume;

e) care nu ilustrează intenția votantului.

Articolul 33. Procedura alegerii Președintelui Parlamentului

(1) Candidaturile la funcția de Președinte al Parlamentului pot fi înaintate de fracțiunile parlamentare sau de cel puțin 1/3 din deputații aleși.

(2) Comisia pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului recepționează propunerile și înscrie numele și prenumele tuturor candidaților în buletinele de vot.

(3) Fiecare fracțiune parlamentară este în drept să desemneze doar un singur candidat. Un deputat poate semna înaintarea candidaturii doar a unui singur deputat.

(4) Hotărârea fracțiunii sau propunerea a 1/3 din deputații aleși privind înaintarea candidatului la funcția de Președinte al Parlamentului, împreună cu acordul candidatului, se prezintă Comisiei pentru efectuarea alegerii Președintelui Parlamentului.

(5) Candidatul la funcția de Președinte al Parlamentului își poate retrage candidatura în orice moment până la începerea procedurii de vot secret.

(6) Candidatul la funcția de Președinte al Parlamentului dispune de 10 minute pentru a se adresa deputaților cu un discurs.

(7) Candidatul care întrunește votul majorității deputaților aleși este declarat ales în calitate de Președinte al Parlamentului.

(8) În cazul în care au participat la scrutin mai mulți de doi candidați și niciun candidat nu a acumulat numărul necesar de voturi, se organizează al doilea tur de scrutin între primii doi candidați care au acumulat cel mai mare număr de voturi în timpul primului tur de scrutin.

(9) În cazul în care în primul tur de scrutin au participat mai puțin de trei candidați și niciunul nu a acumulat numărul necesar de voturi, precum și în cazul în care nici în al doilea tur de scrutin niciun candidat nu a acumulat votul majorității deputaților aleși, se organizează alegeri noi.

(10) În cadrul alegerilor noi pot fi înaintate aceleași sau alte candidaturi.

(11) După alegere, președintele ședinței invită Președintele Parlamentului să ocupe locul în prezidiul Parlamentului, oferindu-i în mod solemn, Stindardul Președintelui Parlamentului.

(12) Înainte de preluarea moderării ședinței plenare a Parlamentului, Președintele Parlamentului nou-ales poate pronunța un discurs inaugural în fața Parlamentului.

Articolul 34. Degrevarea din funcție a Președintelui Parlamentului

(1) În cazul în care, potrivit prevederilor art. 91 din Constituție, Președintele Parlamentului asigură interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova, acesta este degrevat de drept din funcția de Președinte al Parlamentului.

(2) În perioada exercitării interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova, funcțiile Președintelui Parlamentului sunt îndeplinite de unul din vicepreședinții Parlamentului numit de către Parlament.

Articolul 35. Vacanța funcției de Președinte al Parlamentului

(1) Funcția de Președinte al Parlamentului devine vacantă în caz de:

- a) demisie;
- b) revocare;
- c) imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor timp de 4 luni;
- d) ridicare a mandatului de deputat;
- e) deces.

(2) Vacanța funcției de Președinte al Parlamentului se constată prin hotărâre a Parlamentului.

(3) În caz de vacanță a funcției de Președinte al Parlamentului se organizează alegeri noi.

(4) În caz de vacanță a funcției de Președinte al Parlamentului, atribuțiile acestuia sunt îndeplinite de un vicepreședinte numit de Parlament.

Articolul 36. Revocarea Președintelui Parlamentului

(1) Președintele Parlamentului poate fi revocat înainte de termen în orice moment, prin vot secret, de către Parlament cu o majoritate de cel puțin 2/3 din voturile deputaților aleși.

(2) Revocarea Președintelui Parlamentului poate fi inițiată de fracțiunea care l-a înaintat sau de cel puțin 1/3 din deputați.

(3) Propunerea de revocare se face în scris, sub semnătura inițiatorilor, și se depune la Biroul permanent care o analizează în prima sa ședință și decide introducerea acesteia în proiectul ordinii de zi a următoarei ședințe plenare.

(4) Președintele Parlamentului căruia i s-a cerut revocarea din funcție nu poate conduce ședința Biroului permanent sau cea plenară în care se discută revocarea sa.

(5) În cadrul dezbaterii asupra propunerii de revocare vor lua cuvântul președintele fracțiunii care a solicitat revocarea sau un reprezentant al 1/3 din deputații care au solicitat revocarea.

(6) Președintele Parlamentului va dispune de 10 pentru a se adresa deputaților cu un discurs până la începerea procedurii de vot secret.

Articolul 37. Atribuțiile de bază ale Președintelui Parlamentului

(1) Președintele Parlamentului are următoarele atribuții:

- a) convoacă Parlamentul în sesiuni ordinare, extraordinare și speciale;
- b) convoacă și conduce ședințele plenare ale Parlamentului și ședințele Biroului permanent;
- c) acordă cuvântul, moderează discuțiile, sintetizează problemele supuse dezbaterii, explică semnificația votului și anunță rezultatul votului;
- d) asigură menținerea ordinii în timpul dezbaterilor și respectarea prezentului cod;
- e) coordonează activitățile Parlamentului și ale organelor de lucru ale acestuia în condițiile prevăzute de prezentul cod;
- f) reprezintă Parlamentul în relațiile cu Președintele Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova, Curtea Constituțională, alte autorități publice, entități juridice din țară sau de peste hotare;
- g) decide introducerea în procedură legislativă a proiectelor de acte normative ce corespund condițiilor actelor normative, desemnează comisiile sesizate în fond;
- h) semnează actele adoptate de Parlament și de Biroul permanent;
- i) desemnează, după consultarea fracțiunilor parlamentare, componența delegațiilor parlamentare, cu excepția delegațiilor parlamentare permanente;
- j) propune Parlamentului candidaturi pentru ocuparea funcțiilor de demnitate publică, în condițiile stabilite de Constituția Republicii Moldova și alte legi.

(2) Pentru asigurarea activității parlamentare, Președintele Parlamentului dispune, în bugetul Parlamentului, de un fond propriu. Mijloacele fondului se gestionează în mod autonom.

(3) Întru exercitarea atribuțiilor sale, Președintele Parlamentului dispune de propriul cabinet de consilieri și asistenți.

(4) Președintele Parlamentului coordonează activitatea Secretariatului Parlamentului, aprobă statul de personal al Secretariatului Parlamentului, angajează și eliberează personalul din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică din Parlament.

(5) Președintele Parlamentului îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezentul cod sau conform deciziilor Parlamentului.

(6) Întru exercitarea atribuțiilor sale, Președintele Parlamentului emite dispoziții și ordine.

Articolul 38. Vicepreședinții Parlamentului

(1) Vicepreședinții Parlamentului se aleg la propunerea Președintelui Parlamentului, după consultarea fracțiunilor parlamentare, cu votul majorității deputaților prezenți.

(2) Numărul vicepreședinților Parlamentului este stabilit de Parlament.

(3) Un vicepreședinte reprezintă opoziția. În cazul în care candidatura nu este înaintată, funcția rămâne vacantă.

(4) Președintele Parlamentului poate propune Parlamentului, în orice moment, revocarea înainte de termen a vicepreședintelui Parlamentului la solicitarea majorității parlamentare, a opoziției parlamentare sau a fracțiunii care l-a propus.

(5) Revocarea se decide cu majoritatea deputaților prezenți.

Articolul 39. Atribuțiile vicepreședinților Parlamentului

(1) Vicepreședinții Parlamentului coordonează activitatea unor comisii permanente, asigură colaborarea cu alte autorități publice cu privire la problemele ce țin de atribuțiile Parlamentului, îndeplinesc atribuțiile Președintelui, delegate de acesta, inclusiv semnează legile și hotărârile adoptate de Parlament.

(2) Delimitarea atribuțiilor vicepreședinților Parlamentului se aprobă prin hotărârea Biroului permanent al Parlamentului, la propunerea Președintelui Parlamentului.

(3) În cazul absenței temporare a Președintelui Parlamentului, unul dintre vicepreședinți îndeplinește atribuțiile acestuia la decizia Președintelui Parlamentului.

Secțiunea a 8-a Biroul permanent al Parlamentului

Articolul 40. Biroul permanent al Parlamentului

(1) Biroul permanent al Parlamentului este organul de lucru al acestuia care contribuie la realizarea funcțiilor Parlamentului și la asigurarea organizării activității acestuia, în limitele competențelor stabilite de prezentul cod și alte acte normative.

(2) Biroul permanent este organ colegial, deliberativ, fără personalitate juridică, care activează permanent în exercitarea funcțiilor ce îi revin.

(3) Biroul permanent activează în baza prezentului cod, a regulamentului propriu de activitate, precum și se conduce în activitatea sa de prevederile constituționale și ale legislației în vigoare.

(4) Biroul permanent se formează ținându-se cont de reprezentarea proporțională a fracțiilor în Parlament. Din componența Biroului permanent fac parte din oficiu Președintele Parlamentului, vicepreședinții Parlamentului, președinții fracțiilor parlamentare.

(5) Componența numerică și nominală a Biroului permanent se stabilește prin hotărâre a Parlamentului, la propunerea fracțiilor parlamentare.

(6) Membrii Biroului permanent se propun prin hotărâri ale fracțiilor parlamentare, în limitele numărului de locuri ce le revin.

(7) Biroul permanent este convocat în ședințe de către Președintele Parlamentului, precum și la solicitarea a cel puțin 1/3 din membrii săi.

(8) Calitatea de membru al Biroului permanent încetează în caz de revocare, demisie sau încetare a mandatului de deputat.

(9) Membrul Biroului permanent poate fi revocat prin hotărâre a fracțiunii care l-a numit, adoptată cu votul majorității membrilor acesteia.

(10) În cazul încetării calității de membru al Biroului permanent, fracțiunile parlamentare desemnează un alt membru.

(11) Ședințele Biroului permanent sunt deliberative dacă la ele participă mai mult de jumătate din membri.

(12) Ședințele Biroului permanent sunt conduse de Președintele Parlamentului sau de unul dintre vicepreședinții Parlamentului și se consemnează în procese-verbale semnate de președintele ședinței, care se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

(13) Procesele-verbale vor conține enumerarea persoanelor prezente la ședința Biroului permanent, întrebările examinate, persoanele care au luat cuvântul, rezultatele votării și deciziile luate.

(14) Actele Biroului permanent se adoptă în formă de hotărâri cu votul majorității membrilor prezenți.

(15) Hotărârile Biroului permanent se publică pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 41. Atribuțiile Biroului permanent

Biroul permanent are următoarele atribuții de bază:

- a) decide asupra modului de activitate a Parlamentului și a organelor lui de lucru, precum și propune Parlamentului durata sesiunilor;
- b) prezintă spre aprobare Parlamentului componența numerică și nominală a comisiilor permanente ale Parlamentului și a delegațiilor parlamentare permanente la organizațiile internaționale;
- c) pregătește și asigură desfășurarea lucrărilor Parlamentului;
- d) supraveghează și coordonează activitatea comisiilor parlamentare și a Secretariatului Parlamentului;
- e) întocmește proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului și îl prezintă Parlamentului spre aprobare;
- f) întocmește, la începutul sesiunii de primăvară, de comun acord cu președinții fracțiunilor parlamentare și ai comisiilor permanente programul anual legislativ al Parlamentului și îl prezintă Parlamentului spre aprobare;
- g) propune efectuarea audierilor în plenul Parlamentului și stabilește modul de dezbateră publică a proiectelor de acte normative;
- h) propune înființarea comisiilor de anchetă sau speciale;
- i) aprobă metodologia privind efectuarea evaluării ex-post a legilor, precum și planurile anuale privind controlul parlamentar;
- j) întru asigurarea organizării și funcționării Parlamentului și a Secretariatului Parlamentului, adoptă regulamente, instrucțiuni, alte acte administrative obligatorii;
- k) stabilește funcțiile și responsabilitățile membrilor săi;
- l) aprobă structura și efectivul-limită ale Secretariatului Parlamentului, precum și condițiile specifice de salarizare și de compensare a cheltuielilor aferente îndeplinirii obligațiilor de serviciu pentru funcționarii publici și alți angajați din cadrul Secretariatului;
- m) aprobă proiectul bugetului Parlamentului și îl prezintă Guvernului pentru a fi inclus în proiectul bugetului de stat care va fi prezentat Parlamentului spre adoptare;

n) reglementează oricare altă problemă ce ține de buna funcționare a Parlamentului, a Secretariatului Parlamentului și a deputaților în Parlament;

o) îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezentul cod, alte acte sau însărcinări ale Parlamentului.

Secțiunea a 9-a **Comisiile permanente ale Parlamentului**

Articolul 42. Constituirea și componența comisiilor permanente ale Parlamentului

(1) Comisiile permanente sunt organe de lucru ale Parlamentului, care contribuie și asigură realizarea funcțiilor Parlamentului.

(2) Componența numerică și nominală a comisiilor permanente, repartizarea și desemnarea în funcția de președinte, vicepreședinte, secretar, membru și membru supleant se stabilesc prin hotărâre de Parlament, la propunerea Biroului permanent, ținându-se cont de propunerile fracțiunilor parlamentare, conform reprezentării lor proporționale în Parlament și solicitărilor deputaților.

(3) Președinții, vicepreședinții și secretarii comisiilor permanente pot fi revocați înainte de termen la propunerea Biroului permanent sau a fracțiunii parlamentare care a înaintat candidatura respectivă.

(4) Deputatul poate fi membru titular al unei singure comisii permanente și membru supleant cel puțin al altei comisii permanente.

(5) Comisiile permanente elaborează și adoptă propriul regulament de organizare și funcționare în baza regulamentului-tip aprobat de Biroul permanent, care se publică pe pagina web a Parlamentului.

(6) Comisiile permanente se aleg, de regulă, pe întreaga durată a legislaturii.

(7) Comisiile permanente sînt în drept de a constitui subcomisii, desemnîndu-le atribuțiile, componența și conducerea. Președintele comisiei permanente informează Parlamentul despre formarea subcomisiei.

(8) Fiecare comisie permanentă este asistată de un secretariat.

(9) Domeniile de activitate ale comisiilor permanente se stabilesc prin hotărârea Parlamentului, la propunerea Biroului permanent.

(10) În cazul în care proiectul de act normativ ține de domeniile mai multor comisii, în conformitate cu rezoluția Președintelui Parlamentului, comisiile respective vor prezenta Parlamentului corapoarte.

Articolul 43. Atribuțiile comisiilor permanente

(1) Comisiile permanente sunt constituite pentru examinarea proiectelor de acte normative, efectuarea consultărilor publice, exercitarea controlului parlamentar asupra activității administrației publice, precum și asupra modului de organizare a executării legilor. Comisiile permanente exercită și alte activități prevăzute de prezentul cod și alte acte normative.

(2) Comisiile permanente raportează în fața Parlamentului și sunt subordonate acestuia.

(3) Comisiile permanente examinează proiecte de acte normative în vederea elaborării rapoartelor sau corapoartelor, avizelor, exercită controlul parlamentar în conformitate cu prevederile prezentului cod.

(4) Comisiile permanente aprobă, la începutul sesiunii de primăvară, planurile de activitate anuale ale comisiilor, luând în considerare programul anual legislativ al Parlamentului, care se publică pe pagina web oficială a Parlamentului.

(5) Comisiile permanente pot propune la necesitate efectuarea unor audieri în plenul Parlamentului, inclusiv asupra rapoartelor autorităților publice prezentate Parlamentului.

(6) La solicitarea Președintelui Parlamentului, Biroului Permanent, plenului Parlamentului sau ca urmare a deciziei comisiei, comisiile permanente sunt obligate să efectueze audieri de supraveghere.

(7) Comisiile permanente pot forma grupuri de lucru din experți și specialiști în materie, reprezentanți ai părților interesate, pe care comisiile îi consultă în activitate.

(8) Pentru a facilita procesul de consultare publică a proiectelor de acte normative, comisiile permanente întocmesc o listă a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate de domeniul lor de activitate, care va fi actualizată la solicitarea părții cointeresate.

(9) La solicitarea 1/3 din membrii ai comisiei, orice comisie permanentă, conform domeniilor de activitate, poate începe o anchetă cu privire la lucrările realizate de Guvern sau administrația publică, cu acordul Biroului permanent.

(10) Pentru a obține consimțământul Biroului permanent, comisia permanentă va prezenta o solicitare fundamentată, adoptată cu votul majorității membrilor aleși, enunțând subiectul, scopul, mijloacele necesare ale anchetei, precum și termenul-limită de prezentare a raportului comisiei.

Articolul 44. Atribuțiile președintelui comisiei permanente

Președintele comisiei permanente:

a) asigură reprezentarea comisiei în relațiile cu organele de lucru ale Parlamentului, cu entitățile juridice din țară sau din afară.

b) conduce și moderează lucrările comisiei, precum și asigură menținerea ordinii în cadrul ședințelor acesteia, conform normelor stabilite de prezentul cod și regulamentul comisiei;

c) primește și repartizează corespondența comisiei, desemnează deputatul și consultantul responsabil de organizarea și pregătirea pentru dezbateri în comisie a proiectelor de acte normative, de organizarea și pregătirea audierilor publice, de întocmirea rapoartelor și a materialelor comisiei, a altor activități ce țin de competența comisiei;

d) în caz de necesitate, din proprie inițiativă sau la solicitarea membrilor comisiei, invită să participe la lucrările comisiei membri ai Guvernului, reprezentanți ai administrației publice, specialiști, experți, reprezentanți ai organizațiilor societății civile și alte persoane;

e) poate desemna un alt reprezentant al comisiei la ședințele altor comisii care examinează subiecte ce prezintă importanță pentru comisia pe care o conduce;

f) semnează decizii, rapoarte, corapoarte, avize și alte acte ale comisiei;

g) asigură pregătirea ordinii de zi a ședințelor comisiei;

h) îndeplinește alte atribuții prevăzute de prezentul cod, regulamentul comisiei sau stabilite prin votul majorității membrilor acesteia.

Articolul 45. Atribuțiile vicepreședintelui și ale secretarului comisiei permanente

(1) Vicepreședintele comisiei îndeplinește atribuțiile președintelui în lipsa sau la cererea acestuia. În cazul în care comisia are mai mulți vicepreședinți, atribuțiile acestora se delimitează prin regulamentul comisiei sau, în caz de necesitate, prin votul majorității membrilor acesteia.

(2) Secretarul comisiei supraveghează elaborarea actelor comisiei (rapoarte, corapoarte, avize, procese-verbale și alte documente), numără voturile la ședințe și asigură ținerea lucrărilor de secretariat ale comisiei.

Capitolul II

FUNCȚIONAREA PARLAMENTULUI

Secțiunea 1

Programul legislativ, sesiunile și ședințele Parlamentului

Articolul 46. Programul legislativ anual

(1) Pentru asigurarea reglementării tuturor domeniilor de raporturi sociale, organizarea audierilor parlamentare, a controlului parlamentar, precum și a altor activități, Parlamentul, la propunerea Biroului permanent, adoptă programul legislativ anual.

(2) Programul legislativ este elaborat ținându-se cont de planul de acțiuni al Guvernului, precum și de propunerile subiecților cu drept de inițiativă legislativă.

(3) Programul legislativ poate fi modificat de Parlament, la propunerea Biroului permanent.

(4) Programul legislativ se va compartimenta în capitole distincte, care vor reflecta obligatoriu, dar nu se vor limita la acestea, următoarele aspecte:

a) lista proiectelor de acte normative care urmează a fi elaborate și examinate (titlu, autoritatea responsabilă și termenul-limită pentru prezentare Parlamentului etc.);

b) lista proiectelor de acte normative elaborate în scopul armonizării legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;

c) rapoartele autorităților publice supuse audierilor în plenul Parlamentului, precum și alte subiecte de interes public.

(5) Programul legislativ se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

(6) Pentru asigurarea unei interacțiuni eficiente între Parlament și Guvern sunt organizate ședințe de lucru a Secretariatului Parlamentului în comun cu Cancelaria de Stat în vederea coordonării activităților comune orientate spre elaborarea și realizarea programului legislativ.

Articolul 47. Sesiunile Parlamentului

(1) Parlamentul se întrunește în sesiuni ordinare, extraordinare și speciale.

(2) Sesiunile extraordinare sau speciale ale Parlamentului sunt convocate la cererea Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului sau a cel puțin 1/3 din numărul de deputați aleși.

(3) În cadrul ședințelor de deschidere sau de închidere a sesiunilor Parlamentului, Președintele Republicii Moldova, Prim-ministrul, Președintele Parlamentului și președinții de fracțiuni pot interveni cu alocuțiuni.

Articolul 48. Sesiunile ordinare ale Parlamentului

(1) Parlamentul se întrunește în două sesiuni ordinare pe an.

(2) Sesiunea de primăvară începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iulie.

(3) Sesiunea de toamnă începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie.

Articolul 49. Sesiunile extraordinare ale Parlamentului

(1) Sesiunile extraordinare pot fi convocate doar în afara sesiunilor ordinare și pot interveni pentru examinarea unor situații neordinare.

(2) Cererea de convocare a sesiunii extraordinare este adresată Parlamentului în condițiile art. 67 din Constituția Republicii Moldova și se depune la Președintele Parlamentului, care dispune informarea deputaților despre solicitarea de convocare a sesiunii parlamentare.

(3) Cererea de convocare a sesiunii extraordinare se face în scris și cuprinde motivul, ordinea de zi propusă și durata de desfășurare a sesiunii.

(4) În cazul în care cererea de convocare a sesiunii extraordinare nu întrunește cerințele stabilite la alin. (2) și (3), Președintele Parlamentului solicită inițiatorilor înlăturarea neajunsurilor și, numai după conformare, acesta informează deputații despre solicitarea de convocare a sesiunii extraordinare și inițiază convocarea ședinței Biroului permanent.

(5) Convocarea Parlamentului în sesiune extraordinară se face în 3 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii, la propunerea Biroului permanent, cu excepția cazului prevăzut la art.87 alin.(3) din Constituție.

(6) Convocarea sesiunii extraordinare trebuie să fie anunțată prin mijloacele mass-media, cu informarea fiecărui deputat în mod individual, în timpul cel mai scurt posibil.

(7) Lipsa de cvorum sau respingerea de către Parlament a ordinii de zi propuse împiedică desfășurarea sesiunii extraordinare dacă Parlamentul nu a modificat sau aprobat o altă ordine de zi.

Articolul 50. Sesiunile speciale ale Parlamentului

(1) Sesiunile speciale pot fi convocate pe parcursul întregului an, atât în timpul desfășurării sesiunilor ordinare, cât și în intervalul dintre sesiuni.

(2) Sesiunile speciale se convoacă pentru:

- a) inaugurarea Președintelui Republicii Moldova;
- b) numirea Guvernului;
- c) constituirea Parlamentului și formarea organelor de lucru ale acestuia;
- d) angajarea răspunderii Guvernului în fața Parlamentului;
- e) punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova;
- f) evenimente solemne sau alte cazuri, la decizia Biroului permanent.

(3) Solicitarea de convocare a sesiunii speciale este adresată Parlamentului în condițiile art. 67 din Constituția Republicii Moldova și se depune la Președintele Parlamentului, care dispune informarea deputaților despre solicitarea convocării sesiunii speciale.

(4) În solicitarea de convocare a sesiunii speciale se indică evenimentul care urmează să se desfășoare în cadrul sesiunii speciale, temeiul juridic în baza căruia urmează să se desfășoare acesta, alte documente condiționate de lege.

(5) În cazul în care solicitarea de convocare a sesiunii speciale nu întrunește cerințele stabilite la alin.(3) și alin.(4), Președintele Parlamentului solicită înlăturarea neajunsurilor și, numai după conformare, acesta informează deputații despre solicitarea de convocare a sesiunii speciale.

(6) Convocarea Parlamentului în sesiune specială are loc în 3 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii, la propunerea Biroului permanent dacă legea nu prevede altfel.

(7) Lipsa de cvorum sau respingerea de către Parlament a ordinii de zi propuse împiedică desfășurarea sesiunii speciale.

Articolul 51. Ședințele Parlamentului

(1) Parlamentul își desfășoară activitatea sub formă de ședințe în plen și de ședințe ale organelor de lucru ale Parlamentului.

(2) Activitatea plenului Parlamentului se desfășoară în prezența președintelui ședinței.

(3) La deschiderea ședințelor, a dezbaterilor moțiunilor și în cadrul votării deciziilor Parlamentului este necesară respectarea cvorumului potrivit cerințelor constituționale.

Articolul 52. Caracterul public al ședințelor Parlamentului

(1) Ședințele Parlamentului sunt publice și se transmit în direct la decizia posturilor publice naționale de radio și televiziune și/sau prin rețeaua internet.

(2) Secretariatul Parlamentului asigură obligatoriu difuzarea ședințelor plenare pe pagina web a Parlamentului.

(3) Comunicatele oficiale cu privire la ședințele Parlamentului se fac publice prin intermediul Secretariatului Parlamentului.

Articolul 53. Ședințele închise ale Parlamentului

(1) În vederea protejării informației ce constituie secret de stat, în cazul în care se pun în discuție probleme ce țin de măsurile de protecție a persoanelor și siguranța națională, la cererea motivată a Președintelui Parlamentului sau a unei fracțiuni parlamentare, Parlamentul poate hotărî ca anumite ședințe sau dezbaterile unor subiecte să fie în mod închis.

(2) Decizia Parlamentului privind desfășurarea ședinței închise se ia, de regulă, cu cel puțin o oră înainte de ora planificată pentru desfășurarea acesteia.

(3) La începutul ședinței închise, Președintele ședinței anunță deputații și persoanele invitate despre regulile privind desfășurarea ședinței, despre gradul de secretizare a informațiilor discutate la aceasta și avertizează asupra răspunderii pentru divulgarea informațiilor care constituie secret de stat.

(4) Este interzisă aducerea și utilizarea în timpul ședinței închise a Parlamentului a echipamentelor foto, de film și video, a mijloacelor de comunicații telefonice și radio, precum și a mijloacelor de înregistrare a sunetului.

(5) Reprezentanții mass-media nu au voie să participe la ședințele închise ale Parlamentului.

(6) În cadrul ședinței închise, votul se exprimă prin ridicare de mâini.

(7) Stenograma ședinței închise, documentele referitoare la subiectele supuse dezbaterii în ședință se transmit subdiviziunii responsabile de protecția secretului de stat din cadrul Secretariatului Parlamentului pentru aplicarea parafei de secretizare și luarea în evidență conform prevederilor legislației în vigoare.

(8) Accesul la stenogramele ședințelor închise se reglementează de către Biroul permanent.

Articolul 54. Stenografierea dezbaterilor parlamentare

(1) Dezbaterile din cadrul ședințelor Parlamentului sunt înregistrate cu ajutorul mijloacelor electronice și sunt consemnate în stenogramele dezbaterilor.

(2) Stenogramele ședințelor publice plenare sunt plasate pe pagina web oficială a Parlamentului în decurs de 5 zile lucrătoare, cu excepția celor care se referă la ședințele sau subiectele închise din ordinea de zi.

Articolul 55. Persoanele care pot asista la ședințele plenare ale Parlamentului

(1) La ședințele publice ale plenului Parlamentului pot asista reprezentanții misiunilor diplomatice, avocații poporului, reprezentanții autorităților administrației publice centrale și locale, precum și alte persoane, în limita locurilor disponibile, în condițiile stabilite de Biroul permanent.

(2) Membrii Guvernului sau reprezentanții acestora au acces la ședințele Parlamentului. Dacă participarea acestora este solicitată, prezența este obligatorie.

(3) În cazul dezbaterilor cu privire la proiectele de acte normative inițiate de Guvern, ministrul sau secretarul de stat din cadrul ministerului responsabil este obligat să fie prezent la ședință, în caz contrar proiectul actului normativ va fi retras de pe ordinea de zi.

(4) Persoanele care asistă la ședință trebuie să păstreze liniștea, să respecte normele de conduită, în caz contrar președintele ședinței poate decide eliminarea lor din sală.

Articolul 56. Înregistrarea prezenței deputaților la lucrările plenului Parlamentului

(1) Deputații sunt obligați să fie prezenți la lucrările plenului Parlamentului și să se înregistreze personal prin intermediul sistemului electronic de numărare a voturilor.

(2) Înregistrarea prezenței deputaților se dispune de către președintele ședinței, iar rezultatul înregistrării se afișează pe ecran, fiind anunțat suplimentar de către președintele ședinței.

(3) Deputații care se alătură pe parcursul ședinței sunt obligați să se înregistreze la Secretariatul Parlamentului.

Secțiunea a 2-a **Ordinea de zi a Parlamentului**

Articolul 57. Întocmirea ordinii de zi

(1) Ședințele Parlamentului se desfășoară în conformitate cu ordinea de zi, care va cuprinde proiecte de acte normative, proiecte de acte exclusiv politice ale Parlamentului, rapoarte și alte chestiuni propuse de Biroul permanent.

(2) Proiectul ordinii de zi se aprobă, de regulă, pentru o perioadă de două săptămâni și se întocmește ținându-se cont de calendarul de lucru al Parlamentului.

(3) Biroul permanent întocmește proiectul ordinii de zi în prima jumătate a săptămânii premergătoare perioadei pentru care se aprobă.

(4) Lista subiectelor care se propun pentru a fi înscrise în proiectul ordinii de zi se transmit membrilor Biroului permanent cu cel puțin două zile înainte de ședința în cadrul căreia Biroul permanent întocmește proiectul ordinii de zi, cu excepția cazurilor când legislația prevede un alt termen.

(5) Proiectele de acte normative care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare care nu au avizul pozitiv al Guvernului, nu pot fi incluse în proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului.

(6) Proiectele de acte normative care au rapoarte ale comisiilor permanente sesizate în fond, după caz, corapoarte se prezintă Biroului permanent pentru întocmirea listei de așteptare a proiectelor de acte normative.

(7) Biroul permanent decide asupra includerii proiectelor de acte normative din lista de așteptare în ordinea de zi a ședințelor Parlamentului.

(8) Proiectele de acte normative care nu au rapoarte, după caz, corapoarte ale comisiilor sesizate în fond nu pot fi incluse în proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului.

(9) Proiectele de acte normative ale căror termen de examinare a expirat și raportul comisiei permanente cu privire la acestea sau, după caz, coraportul nu a fost prezentat, în caz de necesitate, pot fi incluse în ordinea de zi la propunerea Președintelui Parlamentului.

(10) Proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului aprobat de Biroul permanent se distribuie deputaților și se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

Articolul 58. Prioritățile la întocmirea proiectului ordinii de zi

(1) La întocmirea proiectului ordinii de zi a Parlamentului au prioritate:

- a) proiectele de acte normative examinate în procedura de urgență;
- b) proiectele de acte normative examinate în mod prioritar;
- c) solicitările din partea Președintelui Republicii Moldova și a Prim-ministrului de a prezenta discursuri, rapoarte, alte chestiuni.

(2) Biroul permanent poate propune Parlamentului acceptarea introducerii în mod prioritar, în ordinea de zi a Parlamentului, a alocuțiunilor de la tribuna centrală a Parlamentului.

Articolul 59. Aprobarea proiectului ordinii de zi

(1) Proiectul ordinii de zi este prezentat spre aprobare Parlamentului în ultima zi din săptămâna de lucru ce precedă perioada pentru care a fost întocmită.

(2) Parlamentul poate modifica ordinea de zi, la propunerea deputaților, în cazul în care proiectele de acte normative sunt prezente în lista de așteptare

(3) Ordinea de zi a ședințelor Parlamentului aprobată de legislativ se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului și se înmânează deputaților la începutul săptămânii de lucru.

Articolul 60. Modificarea ordinii de zi

(1) Ordinea de zi poate fi modificată la prima ședință plenară a săptămânii de lucru, la cererea Biroului permanent, a unei fracțiuni parlamentare, a unei comisii permanente, a cel puțin 5 deputați sau a autorului subiectului aflat pe ordinea de zi.

(2) Cererile motivate privind modificarea ordinii de zi se fac printr-o singură luare de cuvânt, care nu depășește un minut. În cazul în care există o altă părere, se va da cuvântul numai câte unui reprezentant din partea fiecărei fracțiuni parlamentare, după care propunerile vor fi supuse votării.

(3) Cererile de modificare a ordinii de zi se prezintă în formă scrisă de fracțiunile parlamentare, comisii, deputatul autor al subiectului aflat pe ordinea de zi sau de cel puțin 5 deputați.

(4) Președintele ședinței poate propune, în orice ședință a Parlamentului, modificarea ordinii de zi din proprie inițiativă, la cererea Biroului permanent, a unei fracțiuni parlamentare sau a unei comisii parlamentare.

Capitolul III PROCEDURA LEGISLATIVĂ

Secțiunea 1 Actele Parlamentului

Articolul 61. Categoriile de acte adoptate de Parlament

(1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice, legi ordinare, hotărâri, acte exclusiv politice și moțiuni.

(2) Legile constituționale sunt cele de revizuire a Constituției Republicii Moldova.

(3) Domeniile rezervate legilor organice sunt determinate de Constituția Republicii Moldova și Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

(4) Prin legi ordinare se reglementează orice domeniu al relațiilor sociale, cu excepția celui rezervat legilor constituționale și legilor organice.

(5) Parlamentul poate adopta moțiuni simple sau moțiuni de cenzură.

(6) Hotărârile intervin în cazurile prevăzute de lege sau în cazurile altor domenii care nu necesită adoptarea de legi.

Articolul 62. Actele exclusiv politice ale Parlamentului

(1) Parlamentul se poate pronunța cu privire la subiecte de ordin politic prin acte cu caracter exclusiv politic.

(2) Actele exclusiv politice ale Parlamentului constituie manifestări de voință, care produc efecte politice și nu au forța actelor normative.

(3) La categoria actelor exclusiv politice ale Parlamentului se atribuie declarațiile, apelurile și mesajele.

(4) Proiectele actelor exclusiv politice ale Parlamentului pot fi inițiate de fracțiunile parlamentare, sau de cel puțin 5 deputați.

(5) Actele exclusiv politice se perfectează în formă de hotărâri.

Articolul 63. Numerotarea actelor normative

(1) Actele normative adoptate de Parlament se înscriu în Registrul de stat al actelor Parlamentului Republicii Moldova. Modul de ținere a acestui Registru se aprobă de Biroul permanent.

(2) Numărul actului normativ trebuie să fie din anul în care actul normativ a fost adoptat definitiv.

(3) Data actului normativ este data zilei adoptării definitive.

(4) În cazul în care actul normativ a fost remis Parlamentului pentru reexaminare, data definitivă va fi data adoptării acestuia după reexaminare.

(5) Noua legislatură a Parlamentului care își începe activitatea pe parcursul anului calendaristic nu poate modifica sau întrerupe numerotarea actelor normative din anul respectiv.

Articolul 64. Depunerea actelor în arhiva Parlamentului

Actele normative adoptate de Parlament și dosarele acestora, precum și actele și materialele Biroului permanent, ale comisiilor parlamentare, ale fracțiunilor, precum și ale Secretariatului Parlamentului se depun, anual, la arhiva Parlamentului în modul stabilit de Biroul permanent.

Secțiunea a 2-a **Inițiativa legislativă**

Articolul 65. Condițiile exercitării dreptului de inițiativă legislativă și subiecții acestui drept

(1) Dreptul de inițiativă legislativă aparține deputaților, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Adunării Populare a Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia, care sunt considerați și autori ai proiectelor de acte normative.

(2) Deputatul exercită dreptul la inițiativă legislativă personal sau în comun cu alți deputați.

(3) Dacă Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale sau legislația în vigoare condiționează dreptul de inițiativă legislativă sau rezervă un anumit domeniu pentru anumiți subiecți, astfel de drept nu poate fi valorificat fără a se îndeplini condițiile legale.

(4) Guvernul are prioritate în elaborarea și promovarea proiectelor de acte normative cu relevanță UE, deținând mecanismul de control al asigurării conformității cu legislația UE.

(5) Proiectele de acte normative înaintate de Președintele Republicii Moldova sau de Guvern se prezintă în plenul Parlamentului de unul dintre membrii Guvernului, sau de către secretarii de stat ori de reprezentantul împuternicit al Președintelui Republicii Moldova sau al Guvernului, iar cele înaintate de Adunarea Populară a unității teritoriale autonome Găgăuzia – de către Președintele Adunării Populare.

(6) Proiectul de act normativ se prezintă Parlamentului redactat conform cerințelor stabilite și normelor de tehnică legislativă, împreună cu adresa de înaintare a inițiativei legislative și dosarul de însoțire prevăzut de Legea nr. 100/2017.

Articolul 66. Fundamentarea proiectelor de acte normative

(1) Nota de fundamentare a proiectului de act normativ constituie instrumentul de prezentare și fundamentare de către autor a reglementărilor propuse.

(2) Nota de fundamentare se redactează într-un stil explicit, clar, folosindu-se terminologia proiectului de act normativ pe care îl prezintă, obligatoriu, în corespundere cu cerințele Legii nr.100/2017.

(3) Pentru proiectele de acte normative ce se solicită a fi examinate de către Parlament în mod prioritar sau în regim de urgență, nota de fundamentare urmează să prezinte distinct elementele obiective ale situației extraordinare care impun reglementare juridică imediată, precum și eventualele consecințe care s-ar produce în lipsa unor astfel de reglementări.

Articolul 67. Înaintarea proiectului de act normativ

Proiectul de act normativ se prezintă în limba română și/sau în limba rusă, în original, pe suport de hârtie și în variantă electronică.

Articolul 68. Admisibilitatea proiectului de act normativ

(1) Proiectele de acte normative prezentate în Parlament se recepționează și se înregistrează de către Secretariatul Parlamentului.

(2) După înregistrarea proiectului de act normativ, acesta se remite Direcției generale juridice pentru verificarea corectitudinii întocmirii lui și prezenței tuturor actelor necesare din dosarul de însoțire conform cerințelor prezentului cod și ale Legii nr. 100/2017.

(3) În termen de două zile lucrătoare, Direcția generală juridică emite nota de admisibilitate, conform cerințelor stabilite de Biroul permanent, pe care o prezintă Președintelui Parlamentului împreună cu proiectul de act normativ și dosarul de însoțire.

(4) Proiectele de acte normative care sunt propuse în calitate de inițiative legislative fără a ține cont de cerințele legale se remit, prin rezoluția Președintelui Parlamentului, autorului pentru înlăturarea neajunsurilor.

(5) Cerințele față de proiectele de acte normative ce urmează a fi înregistrate în Parlament, modul de remitere a acestora autorilor pentru înlăturarea neajunsurilor, precum și circuitul lor în procedura legislativă se stabilesc de Biroul permanent.

(6) Proiectele de acte normative neînregistrate în Parlament în modul stabilit nu se acceptă spre examinare în comisiile permanente și în subdiviziunile Secretariatului Parlamentului.

Articolul 69. Declanșarea procedurii legislative

(1) Proiectul de act normativ, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă, care corespunde cerințelor prezentului cod, precum și celor prevăzute de Legea nr. 100/2017, în temeiul rezoluției Președintelui Parlamentului, se introduce în procedura legislativă.

(2) Prin rezoluția Președintelui Parlamentului:

- a) se desemnează comisia permanentă sesizată în fond, care va fi responsabilă de examinarea proiectului și prezentarea raportului în plenul Parlamentului;
- b) după caz, se desemnează comisia coraportoare;
- c) se dispune examinarea și avizarea proiectului de act normativ de către comisiile permanente și de către Direcția generală juridică din Secretariatul Parlamentului;
- d) după caz, se solicită avizul Guvernului și al altor autorități;
- e) în caz de necesitate, în rezoluție se indică regimul examinării proiectului de act normativ.

(3) În cazul înaintării proiectului de act normativ cu sigla UE, coraportul comisiei responsabile de integrarea europeană este obligatoriu.

(4) La înregistrarea proiectului de act normativ, acestuia i se atribuie un număr de înregistrare, care îl va identifica pe parcursul circuitului în Parlament și cu care va fi citat până la etapa de semnare.

(5) Secretariatul Parlamentului asigură transmiterea proiectului de act normativ și a notei de fundamentare deputaților, fracțiunilor parlamentare și, după caz, Guvernului sau altor autorități competente, conform rezoluției Președintelui Parlamentului.

(6) Proiectul de act normativ cu dosarul de însoțire se distribuie pentru examinare comisiei permanente sesizate în fond, după caz comisiei coraportoare și Direcției generale juridice din cadrul Secretariatului Parlamentului.

(7) În cel mult două zile lucrătoare de la data includerii în procedura legislativă, proiectul de act normativ, precum și dosarul de însoțire se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

(8) În cazul proiectului de act normativ examinat în procedură de urgență sau în mod prioritar, proiectul de act normativ, precum și dosarul de însoțire se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului în termen de 24 de ore.

Articolul 70. Calcularea termenelor

(1) Termenele din prezentul cod sunt calculate în zile lucrătoare, cu excepția situațiilor în care, conform legii, se prevede altfel.

(2) Termenele prevăzute la alin.(1) se suspendă de la încheierea sesiunii ordinare până la începerea următoarei sesiuni ordinare, cu excepția termenelor care se referă la Guvern sau la alte instituții sau autorități publice.

(3) Pe durata sesiunii extraordinare a Parlamentului, suspendarea termenelor se întrerupe pentru subiectele înscrise în ordinea de zi.

Secțiunea a 3-a **Procedura de urgență, modul prioritar** **și procedura simplificată**

Articolul 71. Propunerea pentru examinarea proiectelor **în procedură de urgență sau în mod prioritar**

(1) În conformitate cu prevederile art. 74 din Constituția Republicii Moldova, la solicitarea Guvernului, Parlamentul examinează proiectele de acte normative în mod prioritar sau în procedură de urgență.

(2) Proiectele de acte normative care, la solicitarea Guvernului, sunt examinate în procedură de urgență se prezintă în plenul Parlamentului de către Prim-ministru, iar în absența acestuia – de prim-viceprim-ministru sau de viceprim-ministru.

(3) În cazurile expres prevăzute de lege, procedura prioritară sau de urgență poate fi solicitată și de Președintele Republicii Moldova.

(4) Procedura prioritară sau de urgență a examinării proiectelor de acte normative se dispune de către Președintele Parlamentului prin rezoluție.

(5) Admisibilitatea procedurii de urgență a examinării proiectelor de acte normative trebuie să fie o măsură determinată de condițiile prevăzute la art. 140 din prezentul cod.

Articolul 72. Procedura de urgență

(1) În cadrul dispunerii procedurii de urgență, Președintele Parlamentului stabilește termenul-limită pentru prezentarea de către comisia permanentă sesizată în fond a raportului privind proiectul de act normativ, care nu poate depăși 10 zile lucrătoare de la introducerea în procesul legislativ.

(2) Deputații pot depune amendamente la proiectul de act normativ introdus în procedură de urgență în termenul ce nu poate depăși 5 zile lucrătoare.

(3) După primirea raportului din partea comisiei permanente sesizate în fond, Biroul permanent introduce cu prioritate proiectul de act normativ în proiectul ordinii de zi pentru următoarea ședință plenară.

(4) În cazul procedurii de urgență, Parlamentul poate să limiteze timpul rezervat dezbaterilor proiectului de act normativ.

(5) Proiectul de act normativ examinat în regim de urgență poate fi examinat în prima și a doua lectură în aceeași ședință.

(6) În cadrul dezbaterilor pe marginea fiecărui articol pentru care se propun amendamente se aplică procedura dezbaterilor stipulată în prezentul cod.

Articolul 73. Examinarea proiectelor de acte normative în mod prioritar

În cazul examinării proiectelor de acte normative în mod prioritar, termenul procedural se reduce în jumătate.

Articolul 74. Procedura simplificată de examinare

(1) Proiectele de hotărâri cu caracter individual, pot fi examinate în procedură simplificată, fără a fi supuse tuturor procedurilor prealabile în organele de lucru ale Parlamentului.

(2) În cadrul aplicării procedurii simplificate este obligatorie prezentarea raportului de către comisia sesizată în fond sau, după caz, a coraportului.

(3) În caz de necesitate, unele proiecte de hotărâri rezultate din dezbaterile parlamentare sau inițiate în cadrul ședințelor plenare ale Parlamentului se adoptă în procedură simplificată fără prezentarea raportului comisiei.

(4) În cazurile prevăzute de prezentul cod sau în cazurile decise de Parlament, unele hotărâri se adoptă în mod protocolar, cu consemnarea în stenograma ședinței.

Secțiunea a 4-a Continuitatea proiectelor de acte normative în noul Parlament

Articolul 75. Continuarea procedurii legislative în noul Parlament

(1) Proiectele de acte normative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament, dacă Parlamentul nu decide modificarea ordinii de zi.

(2) Proiectele de acte normative înregistrate în legislatura precedentă își continuă procedura în noul Parlament de la faza la care au rămas, dacă noile comisii permanente ale Parlamentului nu decid reluarea procedurii de la început.

Articolul 76. Respingerea de către Parlament a unor proiecte de acte normative

(1) Proiectele de acte normative care și-au pierdut actualitatea, precum și cele rămase fără autori pot fi respinse de Parlament în baza unei liste comune, în temeiul raportului comisiei de profil.

(2) Proiectele de acte normative care sunt propuse de comisii spre respingere pe motiv că și-au pierdut actualitatea, în situația în care autorii proiectelor ce dețin mandat în legislatura curentă nu sunt de acord cu această decizie, se vor examina conform procedurii generale prevăzute de prezentul cod.

Articolul 77. Nulitatea proiectelor de acte normative

Proiectele de acte normative care nu au fost supuse votului în plenul Parlamentului devin nule de drept dacă de la înregistrarea lor au trecut mai mult de doi ani.

Articolul 78. Retragera proiectelor de acte normative

(1) Autorul proiectului de act normativ, prin un demers scris, poate să-l retragă din procedură legislativă în orice moment până la adoptarea definitivă a acestuia în plenul Parlamentului.

(2) În cazul în care proiectul de act normativ are mai mulți autori, acesta poate fi retras cu acordul tuturor autorilor.

(3) În situația în care unul dintre autorii proiectului de act legislativ își pierde calitatea de subiect al dreptului de inițiativă legislativă, proiectul poate fi retras de autorii care dispun de această calitate.

Secțiunea a 5-a

Desfășurarea lucrărilor în comisiile permanente

Articolul 79. Ședințele comisiei permanente

(1) Ședințele comisiei permanente se convoacă de președintele acesteia, iar în absența lui – de unul dintre vicepreședinți sau de 1/3 din membrii comisiei.

(2) Înștiințarea despre ședință va include informații cu privire la subiectele incluse în ordinea de zi.

(3) Participarea deputaților la ședințele comisiei este obligatorie. În cazul absenței membrului comisiei permanente, la ședință participă, cu drept de vot, membrul supleant care face parte din aceeași fracțiune parlamentară.

(4) Orice deputat al unei comisii permanente are dreptul să participe/să asiste la lucrările altor comisii fără drept de vot.

(5) Ședințele comisiilor cu caracter deschis se transmit în direct la decizia posturilor publice naționale de radio și televiziune și/ sau prin rețeaua internet.

(6) În vederea protejării informației ce constituie secret de stat, în cazul în care se pun în discuție subiecte ce țin de măsurile de protecție a persoanelor și siguranța națională, comisia permanentă poate hotărî, la propunerea unuia dintre membrii săi, ca ședința comisiei să se desfășoare în mod închis. La desfășurarea ședințelor închise ale comisiei permanente se aplică în mod corespunzător prevederile art. 53 alin. (3)–(8) din prezentul cod.

Articolul 80. Procedura de votare în comisiile permanente

(1) Ședințele comisiei permanente sunt deliberative cu participarea majorității membrilor ei.

(2) Deciziile comisiei permanente se adoptă după cum urmează:

a) deciziile privind aprobarea raportului, coraportului cu privire la proiectul de act normativ, pentru care comisia a fost selectată drept comisie sesizată în fond, privind organizarea controlului parlamentar, numirile și revocările din funcție, ridicarea imunității deputaților, organizarea concursurilor și formarea subcomisiilor se adoptă cu votul majorității membrilor săi;

b) deciziile privind organizarea consultărilor/audierilor publice, aprobarea avizelor la proiectele de acte normative și a avizelor consultative, inclusiv asupra inițierii sau încheierii tratatelor internaționale, se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți.

(3) Deciziile comisiei permanente se adoptă, de regulă, prin vot deschis.

Articolul 81. Procesele-verbale și stenografierea dezbaterilor
ședințelor comisiilor permanente

(1) La ședințele comisiilor permanente se vor întocmi procese-verbale ce vor conține enumerarea persoanelor prezente la ședința comisiei, subiectele examinate, persoanele care au luat cuvântul, rezultatele votării și deciziile luate.

(2) Procesele-verbale ale ședințelor comisiilor permanente sunt plasate pe pagina web oficială a Parlamentului în decurs de cel mult 7 zile lucrative, cu excepția ședințelor închise.

(3) Președintele comisiei permanente va putea hotărî stenografierea dezbaterilor.

Articolul 82. Participarea la ședințele comisiilor permanente a membrilor
Guvernului și a altor conducători ai organelor administrației
publice

(1) Membrii Guvernului, reprezentantul Guvernului în Parlament și alți conducători ai organelor administrației publice au acces la ședințele comisiei permanente. Aceștia vor fi informați despre data și ora la care are loc ședința comisiei permanente.

(2) În cazul în care comisia decide să invite la ședința sa membri ai Guvernului și/sau conducători ai altor organe ale administrației publice, aceștia sunt obligați să fie prezenți la ședință.

(3) Membrii Guvernului și conducătorii altor organe ale administrației publice care participă la lucrările comisiei pot lua cuvântul și răspunde la întrebări.

Articolul 83. Participarea altor persoane la ședințele comisiilor permanente

(1) Comisia poate invita la ședințele sale reprezentanții societății civile, persoane interesate și specialiști din partea unor autorități ale administrației publice, precum și funcționari din Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului și din secretariatele comisiilor permanente.

(2) Comisia organizează ședințe de consultare cu reprezentanții societății civile, precum sunt reprezentanții asociațiilor obștești, sindicatelor, cu reprezentanții administrației publice centrale și/sau locale, drept urmare a propunerii parvenite din partea membrilor comisiei permanente sau a celor interesați.

(3) Persoanele invitate să participe la ședințele comisiei permanente, cu permisiunea președintelui comisiei, pot lua cuvântul și răspunde la întrebări pe parcursul ședinței.

Articolul 84. Soluționarea conflictelor de competență între comisiile permanente

(1) În cazul în care comisia permanentă consideră că proiectul de act normativ remis ei spre dezbatere este de competența altei comisii, ea poate cere Președintelui Parlamentului transmiterea proiectului de act normativ către comisia respectivă.

(2) În cazul în care cererea înaintată conform alin. (1) este respinsă de Președintele Parlamentului, problema va fi soluționată de Parlament. La fel se va proceda și în caz de divergențe între comisii.

Articolul 85. Ședințele comune ale comisiilor permanente

(1) La cererea comisiei coraportoare, comisia permanentă sesizată în fond va putea încuviința ca la lucrările ei să participe, cu vot consultativ, raportorul comisiei coraportoare.

(2) În cazul în care comisiile organizează ședințe comune cu privire la un proiect de act normativ sau alt subiect, acestea pot decide să pregătească un raport comun.

(3) În cazul în care comisia raportoare și comisia coraportoare au formulat rapoarte contradictorii, decizia asupra proiectului de act normativ o ia Parlamentul.

Articolul 86. Termenul pentru dezbateră proiectului de act normativ de către comisia permanentă sesizată în fond

Comisia permanentă sesizată în fond dezbate proiectul de act normativ în decurs de cel mult 60 de zile lucrătoare de la introducerea în procedură legislativă, dacă prezentul cod sau Președintele Parlamentului nu stabilește un alt termen.

Articolul 87. Înaintarea amendamentelor la proiectele de acte normative

(1) Deputații au dreptul să prezinte, în scris, amendamente motivate la proiectul de act normativ, care se transmit comisiei permanente sesizate în fond în termen de cel mult 30 de zile de la introducerea proiectului în procedură legislativă. Data înaintării amendamentului va fi data înregistrării acestuia la comisia permanentă sesizată în fond, care ține o evidență specială a amendamentelor primite.

(2) Amendamentele pot fi prezentate sub formă de modificare a cuprinsului punctelor, alineatelor, articolelor, sub formă de completare a proiectului cu articole noi sau de propuneri de excludere a unor cuvinte, puncte, alineate sau articole din proiect.

(3) Amendamentele la proiectul de act normativ cu sigla UE se vor examina de comisia permanentă sesizată în fond și de comisia de profil în domeniul integrării europene.

(4) Retragerea amendamentelor se efectuează potrivit prevederilor art.78 din cod.

Articolul 88. Avizarea proiectelor de acte normative de către comisiile permanente

(1) Comisiile permanente care au primit spre avizare proiecte de acte normative sau propuneri legislative, dacă se consideră interesate, le supun dezbaterilor și prezintă comisiei sesizate în fond avize asupra lor în termen de cel mult 30 de zile lucrătoare.

(2) În cazul neprezentării avizului în termen de 30 de zile lucrătoare, comisia permanentă sesizată în fond va redacta raportul său fără avizul sau avizele celorlalte comisii.

(3) În avizul prezentat, comisiile permanente își expun opinia asupra conceptului, actualității, oportunității, inteligibilității reglementărilor, cu propunerea de acceptare totală, parțială sau respingere a proiectului de act normativ.

(4) În cazul în care proiectul de act normativ este susținut parțial sau condiționat de o comisie permanentă, reprezentanții comisiei permanente sesizate în fond pot organiza ședințe comune pentru a identifica soluții legislative durabile, în vederea obținerii unei susțineri mai largi asupra proiectului de act normativ.

Articolul 89. Avizarea proiectelor de acte normative de către Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului

(1) Proiectul de act normativ se transmite spre avizare complexă Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, care, în termen de 30 de zile lucrătoare, va prezenta comisiei permanente sesizate în fond și Direcției documentare parlamentară a Secretariatului Parlamentului avizul referitor la:

a) concordanța soluțiilor legislative cuprinse în proiectul de act normativ cu prevederile și principiile Constituției Republicii Moldova;

- b) corespunderea cu jurisprudența Curții Constituționale;
- c) concordanța cu legislația Uniunii Europene și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;
- d) natura legii și nivelul actului legislativ în raport cu competențele stabilite prin Constituția Republicii Moldova sau alte legi;
- e) respectarea cerințelor de procedură și de tehnică legislativă prevăzute de prezentul cod, Legea nr. 100/2017 și alte acte normative;
- f) corelarea cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel cu care se află în conexiune;
- g) caracterul complet al reglementării conținute în proiect, raportată la materia ce face obiectul reglementării;
- h) implicațiile noii reglementări asupra legislației în vigoare și modul cum acestea sunt rezolvate în textul proiectului prin abrogări, modificări;
- i) evaluarea proiectului de act normativ prin prisma respectării drepturilor omului și egalității de gen;
- j) efectuarea analizei comparative a legislației internaționale;
- k) verificarea sub aspectul corespunderii normelor de drept cu criteriile de calitate a legii – accesibilitate, previzibilitate și claritate.

(2) În cazul proiectelor de acte normative cu sigla UE, avizul va fi remis și comisiei permanente de profil în domeniul integrării europene.

(3) În cazul proiectelor de acte normative examinate în procedură de urgență sau în mod prioritar, avizul se prezintă în termenul solicitat.

Articolul 90. Avizarea de către Guvern și alte autorități a proiectelor de acte normative

(1) Proiectele de acte normative înaintate de Președintele Republicii Moldova, de deputații în Parlament sau de Adunarea Populară a Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia, întrate în procedură legislativă în Parlament se remit spre avizare Guvernului și altor autorități conform cerințelor legislației în vigoare.

(2) Neprezentarea avizului în termen de cel mult 30 de zile sau într-un termen mai restrâns, stabilit de Președintele Parlamentului, nu împiedică examinarea proiectului de către Parlament, dacă legea nu prevede altfel.

(3) După expirarea termenelor pentru depunerea amendamentelor, comisia permanentă sesizată în fond transmite Guvernului, spre avizare, amendamentele care, la decizia comisiei, atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare.

(4) Guvernul prezintă Parlamentului avizul său asupra amendamentelor menționate la alin.(3) în termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la data recepționării adresării comisiei permanente sesizate în fond.

(5) În cazul examinării în regim de urgență sau în mod prioritar a proiectelor de acte legislative, termenul în care se solicită prezentarea avizului Guvernului se va indica în adresarea comisiei permanente sesizate în fond.

(6) Examinarea la ședințele comisiei permanente sesizate în fond a proiectelor de acte normative pe marginea cărora au fost înaintate amendamente care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare, nu poate precede termenele indicate la alin.(4) și (5).

(7) Avizul pozitiv al Guvernului este obligatoriu pentru proiectele de acte normative sau amendamentele care, conform prevederilor art. 131 din Constituția Republicii Moldova, atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare.

(8) Proiectele de acte normative care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare, pentru care Guvernul a prezentat aviz negativ se consideră respinse de drept.

Articolul 91. Sinteza amendamentelor, propunerilor și a obiecțiilor la proiectul actului normativ

(1) În procesul de elaborare a raportului, deputatul raportor și consultantul responsabil din cadrul comisiei permanente sesizate în fond pregătesc sinteza amendamentelor, propunerilor și a obiecțiilor înaintate și examinate pe marginea proiectului de act normativ.

(2) Sinteza va indica în mod separat acceptarea, acceptarea parțială, sau respingerea motivată de către comisie a amendamentelor admise și/sau respinse din partea deputaților, fracțiunilor parlamentare, a propunerilor și a obiecțiilor din partea Direcției generale juridice, Guvernului și altor autorități competente, precum și a celor care au fost obținute pe parcursul consultărilor publice.

(3) După examinarea și adoptarea raportului în comisie, acesta se redactează, conducându-se de procesele-verbale ale ședințelor comisiei permanente și de stenogramele dezbaterilor purtate pe parcursul acestor ședințe, și se semnează de către președintele comisiei.

(4) În cazul în care, după aprobarea raportului, apar noi circumstanțe ce țin de examinarea proiectului de act normativ, comisia poate revoca raportul pentru a prezenta altul nou.

Articolul 92. Raportul comisiei permanente

(1) Pentru pregătirea raportului ca urmare a dezbaterilor proiectului de act normativ, președintele comisiei numește un deputat responsabil și un consultant al comisiei permanente, care vor întocmi raportul comisiei.

(2) Raportul comisiei permanente pentru prima lectură cuprinde:

a) actualitatea reglementării legislative a problemei abordate în proiectul de lege, indicând cerințele ce impun intervenția normativă, cu referință specială la deficiențele și nonconformitățile reglementărilor în vigoare; principiile de bază și scopul reglementărilor propuse, specificând elementele noi;

b) plenitudinea reglementării prin proiect a sferei respective de raporturi sociale;

c) rezultatele analizei impactului de reglementare, în funcție de subiectul reglementat în proiect; impactul social-economic și efectele asupra situației macroeconomice, mediului de afaceri, domeniului social și mediului ambiant, inclusiv evaluarea costurilor și beneficiilor; impactul financiar asupra bugetului consolidat general, inclusiv informația cu privire la venituri și cheltuieli; impactul asupra sistemului legal și implicațiile noii reglementări asupra legislației în vigoare; compatibilitatea cu reglementările comunitare în materia respectivă, determinarea exactă a subiectelor vizate și, dacă e necesar, măsurile pe viitor pentru armonizarea legislației; implicațiile asupra legislației interne, în unele cazuri asupra tratatelor internaționale sau acordurilor ratificate sau aprobate, precum și măsurile necesare de ajustare;

d) esența recomandărilor primite pe parcursul consultărilor publice pentru a asigura transparența în procesul decizional;

e) măsurile de implementare – schimbările instituționale și funcționale la nivel de administrație publică locală și centrală.

(3) În raportul comisiei se propune:

a) adoptarea proiectului de lege (în cazul dezbaterii unei legi ordinare sau hotărâri) dacă proiectul de lege corespunde cerințelor pentru lectura finală;

b) aprobarea proiectului de lege în prima lectură și pregătirea pentru a fi dezbătut în a doua lectură;

c) remiterea proiectului de lege autorului pentru a fi definitivat;

d) aprobarea proiectului de lege redactat în prima și a doua lectură care se consideră și lectură finală;

e) respingerea proiectului de lege.

(4) Raportul comisiei permanente pentru lectura a doua cuprinde rezultatul examinării amendamentelor și propunerilor care se includ în sinteza anexată la raport.

(5) În raportul comisiei pentru lectura a doua se va propune Parlamentului adoptarea proiectului de act normativ în lectura a doua și finală dacă proiectul de act normativ corespunde cerințelor pentru lectura finală.

(6) În cazul în care proiectul de act normativ nu corespunde cerințelor pentru lectura finală, comisia va propune redactarea și pregătirea acestuia pentru lectura a treia, după caz finală.

(7) În cazul în care proiectul de act normativ corespunde cerințelor pentru lectura finală, comisia poate propune Parlamentului adoptarea acestuia în prima și a doua lectură concomitent.

(8) În cazul în care, în cadrul dezbaterilor în lectura a doua, comisia a ajuns la concluzia că proiectul de act normativ urmează a fi remis autorului sau respins, aceasta propune Parlamentului remiterea sau respingerea proiectului de act normativ.

(9) Dacă comisia permanentă sesizată în fond nu poate lua decizia cu privire la proiectul de act normativ, președintele comisiei pregătește un raport de informare a Parlamentului despre situația survenită. Parlamentul decide prin vot remiterea proiectului de lege către o altă comisie permanentă sau examinarea proiectului în cadrul ședințelor plenare fără a dispune de raportul din partea comisiei respective.

Articol 93. Proiectele de bază și proiectele de alternativă

(1) Dacă există mai multe proiecte de acte normative în aceeași problemă, bazate pe aceeași concepție, comisia examinează fiecare proiect în parte și propune Parlamentului comasarea acestora pentru lectura a doua.

(2) În situația în care dezbaterii Parlamentului sunt supuse mai multe proiecte de acte normative ce vizează aceeași problemă, dar care însă au la bază diferite concepții, comisia permanentă sesizată în fond poate propune Parlamentului să decidă ce proiect va fi dezbătut ca proiect de bază. Ca urmare, Parlamentul decide asupra proiectului de bază, iar celelalte proiecte se consideră de alternativă și nu se supun votului. După adoptarea proiectului de bază, proiectele de alternativă se consideră consumate și se transmit împreună cu proiectul de bază în arhiva Parlamentului.

(3) Dacă sunt înregistrate mai multe proiecte de acte normative ce vizează modificarea mai multor articole din același act normativ, la propunerea comisiei sesizate în fond, acestea pot fi comasate, pentru examinare în lectura a doua, într-un singur proiect.

Articolul 94. Transmiterea raportului comisiei permanente sesizate în fond și a avizelor către deputați și autori

(1) Raportul comisiei permanente sesizate în fond, însoțit de avizele fracțiunilor parlamentare și a comisiilor permanente rezultatele consultării publice, precum și avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, se transmite de către Secretariatul Parlamentului deputaților și autorilor proiectului de act normativ.

(2) Proiectele de acte normative care sunt însoțite de documentele stabilite la alin. (1) se înaintează Biroului permanent pentru a fi incluse în lista de așteptare pentru ordinea de zi a Parlamentului.

Secțiunea a 6-a
Desfășurarea ședinței Parlamentului

Articolul 95. Deschiderea ședinței plenare

(1) Ședința plenară a Parlamentului este deschisă de Președintele Parlamentului sau, după caz, de unul dintre vicepreședinți.

(2) În timpul ședinței plenare, Președintele Parlamentului este asistat de vicepreședinții Parlamentului.

(3) Președintele ședinței precizează dacă ședința este deliberativă, solicită plenului Parlamentului onorarea Drapelului și Stemei de Stat, după care anunță ordinea de zi.

Articolul 96. Atribuțiile președintelui ședinței plenare

(1) Președintele ședinței plenare are împuternicirile necesare pentru a prezida lucrările Parlamentului și a asigura desfășurarea acestora conform procedurilor stabilite.

(2) Președintele ședinței plenare conduce dezbaterile parlamentare în mod corect și imparțial, veghează respectarea prevederilor prezentului cod și asigură menținerea ordinii în ședință.

(3) Președintele ședinței plenare va interzice intervențiile deputaților care conduc la obstrucționarea activității Parlamentului sau a exercitării drepturilor altor deputați.

(4) Președintele ședinței plenare nu este în drept să comenteze luările de cuvânt ale deputaților.

(5) Președintele ședinței plenare determină, în conformitate cu prevederile prezentului cod, ordinea în care sunt chemate persoanele să ia cuvântul, luând în considerare necesitatea asigurării eficienței dezbaterilor, cu respectarea viziunilor fracțiunilor parlamentare.

(6) Președintele ședinței dispune încetarea discursului deputatului prin deconectarea microfonului în cazul în care deputatul depășește timpul alocat pentru luarea de cuvânt sau nu se referă exclusiv la chestiunea pentru discutarea căreia s-a înscris la cuvânt.

Articolul 97. Procedura luării de cuvânt în cadrul ședințelor plenare

(1) Deputații care intenționează să ia cuvântul pe marginea problemelor incluse în ordinea de zi se înscriu în lista vorbitorilor la președintele ședinței plenare. În aceeași listă se indică chestiunea din ordinea de zi și timpul solicitat de vorbitor, ce nu poate depăși 5 minute.

(2) Deputații vor lua cuvântul în ordinea în care numele lor a fost înscris în lista vorbitorilor la președintele ședinței plenare. Nimeni nu poate lua cuvântul decât dacă acesta îi este oferit de președintele ședinței.

(3) Deputații pot lua cuvântul de la tribuna centrală sau de la microfonul de la locul de muncă repartizat în sala de ședințe plenare.

(4) Președintelui Republicii Moldova și Prim-ministrului li se oferă cuvântul la solicitare, dacă Parlamentul nu decide altfel. În caz de necesitate, persoanelor menționate li se acordă timp suplimentar de către președintele ședinței.

(5) Deputații cărora li s-a oferit cuvântul sunt obligați să se refere exclusiv la chestiunea pentru discutarea căreia s-au înscris la cuvânt, cu excepția declarațiilor politice, care vor fi făcute în intervalul de timp alocat acestora, conform orarului. În caz contrar, președintele ședinței plenare îi preîntâmpină în prealabil, printr-un avertisment, și dacă ei nu se conformează – le reține cuvântul deconectând microfonul.

Articolul 98. Declarațiile deputaților

(1) Deputații au dreptul la declarații pe marginea problemelor ce nu sunt incluse în ordinea de zi a ședinței plenare. Pe parcursul ședinței plenare, deputații se înscriu în lista pentru declarații la președintele ședinței plenare.

(2) Deputaților înscriși pentru declarații li se va oferi cuvântul la finele ședinței plenare.

(3) Frațiunilor parlamentare li se acordă până la 7 minute pentru fiecare declarație, iar deputaților – până la 5 minute.

(4) Dacă declarația vizează o fracțiune parlamentară sau a unui deputat, aceștia au dreptul la replică în cadrul aceleiași ședințe. Replica nu poate depăși 3 minute.

Articolul 99. Excepții de la regulile pentru acordarea cuvântului deputatului – procedura și privilegiile

(1) În afara dezbaterilor legislative sau politice care sunt ținute în sala de ședințe plenare a Parlamentului, conform ordinii de zi, deputatul poate cere permisiunea de a lua cuvântul cu privire la chestiuni ce țin de procedură, pentru a oferi o replică sau explicații.

(2) În cazul în care un deputat solicită cuvântul pentru a discuta cu privire la chestiuni ce țin de procedură sau în calitate de privilegiu pentru a oferi o replică sau explicații, președintele ședinței plenare este obligat să-i dea cuvântul fără întârziere.

(3) Un deputat poate solicita cuvântul pentru a discuta pe marginea chestiunilor ce țin de procedură dacă consideră că, în momentul dezbaterilor, anumite prevederi din cod au fost încălcate, indicând expres prevederea la care se referă.

(4) Deputatul poate solicita dreptul la replică sau la oferirea de explicații dacă, la momentul dat din dezbateri, sunt înaintate în adresa sa acuzații. În cadrul dezbaterilor, deputatul are dreptul doar la o singură replică. Este interzisă replica la replică.

(5) Discursurile făcute în conformitate cu prevederile alin. (3) și (4) nu vor depăși intervalul de două minute.

(6) Deputatul care a solicitat cuvântul pentru a discuta cu privire la chestiuni ce țin de procedură, dar a vorbit la alt subiect pierde dreptul pe toată perioada ședinței de a mai solicita cuvântul cu privire la chestiuni ce țin de procedură.

Secțiunea a 7-a **Procedura de examinare a proiectelor** **de acte normative pe lecturi**

Articolul 100. Examinarea proiectului de act normativ pe lecturi

(1) Proiectele de acte normative, înscrise pe ordinea de zi a ședinței plenare a Parlamentului, se examinează, de regulă, în două lecturi.

(2) Proiectele de legi organice se adoptă numai după examinarea lor în două lecturi.

(3) Proiectele de legi ordinare, la decizia Parlamentului, pot fi adoptate într-o singură lectură, cu votul majorității deputaților prezenți.

(4) Proiectele de legi constituționale, proiectele de legi organice integrale sau complexe, cele privind problemele bugetului, ale finanțelor, ale economiei, care necesită cheltuieli financiare considerabile, precum și proiectele de legi privind alte probleme importante, la decizia Parlamentului, pot fi supuse examinării și în a treia lectură.

(5) Proiectele de acte normative sunt considerate ca fiind aprobate în mod definitiv dacă au fost votate în lectură finală.

(6) Comisia permanentă sesizată în fond propune Parlamentului să decidă asupra examinării proiectului de act normativ în lectură finală, indicând acest fapt în raportul la proiectul respectiv.

(7) Lectura finală poate coincide cu prima lectură, a doua lectură sau a treia lectură dacă textul proiectului de act normativ este prezentat și redactat în versiunea sa finală.

(8) Proiectul de act normativ redactat este anexat la raportul comisiei permanente sesizate în fond și prezentat în plenul Parlamentului pentru a fi adoptat.

Articolul 101. Examinarea proiectului de act normativ în primă lectură

(1) Examinarea proiectului de act normativ în prima lectură constă în:
a) prezentarea de către autor a proiectului de act normativ;

- b) dezbaterea proiectului prin formularea de întrebări și răspunsuri;
- c) audierea raportului comisiei permanente sesizate în fond, după caz, a coraportului;
- d) luările de cuvânt ale deputaților, cu respectarea obligatorie a ordinii acordării de cuvânt, și ale reprezentanților fracțiunilor parlamentare.

(2) Raportul comisiei permanente sesizate în fond este prezentat de către președintele acesteia, după caz, de vicepreședinte sau de un membru al ei.

(3) În cadrul dezbaterilor, un deputat are dreptul să adreseze raportorilor cel mult două întrebări. Formularea unei întrebări nu poate depăși două minute. Fiecare răspuns nu poate depăși două minute. Pe marginea răspunsului prezentat, precizări și comentarii nu se admit. Prevederile acestui alineat se aplică la examinarea proiectelor de acte normative în orice lectură.

(4) Proiectele de legi ordinare se vor adopta într-o singură lectură numai în cazul în care comisia permanentă sesizată în fond propune acest lucru concomitent cu prezentarea în raportul său a rezultatelor examinării amendamentelor și a textului final redactat al proiectului.

Articolul 102. Dreptul autorului proiectului de lege la cuvânt

Autorul proiectului de lege are dreptul să ia cuvântul înainte de închiderea dezbaterii. Discursul lui nu va depăși 5 minute. Dacă sunt mai mulți autori, va lua cuvântul doar unul dintre ei, cu acordul celorlalți.

Articolul 103. Deciziile adoptate în urma dezbaterii proiectului de act normativ în primă lectură

(1) În urma dezbaterii proiectului de act normativ în prima lectură, Parlamentul va adopta una dintre următoarele decizii:

- a) adoptarea legii (în cazul dezbaterii unei legi ordinare) sau a hotărârii;
- b) remiterea proiectului de lege, la propunerea președintelui ședinței, spre definitivare comisiei permanente sesizate în fond pentru examinarea amendamentelor, obiecțiilor și propunerilor;
- c) remiterea proiectului de lege sau a hotărârii, la propunerea președintelui ședinței sau comisiei permanente sesizate în fond, spre definitivare autorului;
- d) aprobarea proiectului de lege în prima lectură și pregătirea lui pentru a fi dezbătut în a doua lectură;
- e) respingerea proiectului de lege.

(2) Deciziile Parlamentului asupra dezbaterilor proiectelor de lege în primă lectură se consemnează în stenograma ședinței, dacă Parlamentul nu decide altfel.

Articolul 104. Pregătirea proiectului de lege pentru lectura a doua

(1) După aprobarea proiectului de lege în primă lectură, acesta se transmite comisiei permanente sesizate în fond pentru examinarea amendamentelor, propunerilor și obiecțiilor parvenite.

(2) În cadrul pregătirii proiectului de lege pentru dezbateră în a doua lectură, deputații, fracțiunile parlamentare și comisiile permanente pot prezenta suplimentar amendamente comisiei permanente sesizate în fond în termen de 10 zile lucrătoare de la data aprobării proiectului în primă lectură.

(3) Amendamentele înaintate după expirarea termenului-limită stabilit la alin. (2) nu sunt examinate, cu excepția cazurilor în care comisia permanentă sesizată în fond decide altfel.

(4) După expirarea termenelor pentru depunerea amendamentelor, prevăzute de prezentul cod, comisia permanentă sesizată în fond selectează amendamentele care, în opinia ei, duc la majorarea sau reducerea veniturilor și cheltuielilor bugetare, precum și a împrumuturilor, și le remite Guvernului spre avizare.

(5) Guvernul prezintă Parlamentului avizul său asupra amendamentelor menționate la alin. (4) în termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la data recepționării adresării comisiei permanente sesizate în fond.

(6) În cazul examinării în regim de urgență sau în mod prioritar a proiectelor de acte normative, termenul în care se solicită prezentarea avizului Guvernului asupra amendamentelor se va indica în adresarea comisiei permanente sesizate în fond.

(7) Examinarea la ședințele comisiei permanente sesizate în fond a proiectelor de acte normative pe marginea cărora au fost înaintate amendamente ce atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare, nu poate să preceadă termenele indicate la alin. (5) și (6).

(8) Amendamentele, cu impact bugetar, asupra cărora Guvernul s-a pronunțat negativ se consideră respinse de drept și nu pot fi dezbătute în ședința plenară a Parlamentului.

(9) Dezbateră proiectului de lege în lectura a doua va avea loc în cel mult 60 de zile de la data aprobării în primă lectură.

(10) Autorii amendamentelor pot participa la ședința comisiei permanente pentru definitivarea proiectului de lege. Comisia îl va înștiința în prealabil pe autor despre desfășurarea ședinței.

(11) În cazul în care unele propuneri necesită a fi apreciate juridic, comisia permanentă sesizată în fond solicită Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului avizarea propunerii sau amendamentului respectiv.

(12) Sinteza amendamentelor și decizia comisiei permanente pe marginea lor, în cazul proiectelor de acte normative cu sigla UE, se remit comisiei permanente de profil în domeniul integrării europene pentru examinarea și pregătirea unui coraport.

Articolul 105. Examinarea proiectului de lege în a doua lectură

(1) Examinarea proiectului de lege în a doua lectură constă în:

- a) audierea raportului comisiei permanente sesizate în fond, după caz, a coraportului;
- b) dezbaterile proiectului de lege pe articole;
- c) votarea proiectului de lege.

(2) Votarea proiectului de lege se efectuează pe articole, după caz, în ansamblu, dacă Parlamentul nu va hotărî altfel.

Articolul 106. Dezbaterile proiectului de lege pe articole

(1) Dezbaterile proiectului de lege pe articole începe cu amendamentele neacceptate de către comisia permanentă sesizată în fond, dacă autorul amendamentului insistă asupra acestuia. Amendamentul este rostit doar o singură dată și trebuie să se refere la conținutul unui articol separat.

(2) În cadrul dezbaterilor proiectului de lege pe articole, autorii amendamentelor pot să argumenteze propunerile înaintate de ei și respinse de comisie în cel mult două minute.

(3) Președintelui ședinței îi este interzis să propună dezbaterile sau votarea unui amendament care nu a fost discutat de către comisia permanentă sesizată în fond.

(4) În cazul în care un amendament nu a fost susținut și are legătură cu alte amendamente din textul proiectului de act normativ, acestea se consideră respinse de drept.

Articolul 107. Examinarea proiectului de lege în a treia lectură

(1) Examinarea proiectului de lege în a treia lectură se va efectua în cazurile decise de Parlament.

(2) A treia lectură constă în:

- a) prezentarea raportului comisiei permanente sesizate în fond;
- b) dezbateri pe proiectul de lege pe articole transmise pentru dezbateri în a treia lectură;
- c) votarea proiectului.

(3) În cadrul celei de-a treia lecturi, în dezbateri poate lua cuvântul o singură dată numai câte un reprezentant al fiecărei fracțiuni parlamentare, a cărui luare de cuvânt nu va depăși 3 minute.

Articolul 108. Timpul alocat pentru dezbateri amendamentelor

(1) Parlamentul va purcede la dezbateri pe proiectul de lege pe articole doar dacă comisia permanentă sesizată în fond prezintă raportul său cu deciziile respective asupra propunerilor și amendamentelor înaintate.

(2) Atunci când se discută articolele pentru care au fost înaintate amendamente, deputații, reprezentantul Guvernului, autorul și raportorul din partea comisiei sesizate în fond pot lua cuvântul pentru a-și exprima punctele de vedere.

(3) Drept regulă generală, timpul alocat pentru luarea de cuvânt pe marginea textului ce urmează a fi votat în Parlament este de două minute. La începutul dezbaterii proiectului poate fi stabilit un alt interval de timp alocat pentru intervenții.

Articolul 109. Procesul de votare a amendamentelor

(1) Textele articolelor pentru care nu s-a formulat niciun amendament, precum și textele articolelor pentru care au fost formulate amendamente și au fost acceptate de comisie sunt considerate adoptate, dacă Parlamentul nu decide altfel.

(2) Parlamentul se va pronunța prin vot asupra articolelor pe marginea cărora au fost formulate amendamentele neacceptate de comisie, la solicitarea autorului amendamentului.

(3) În cazul în care toate amendamentele înaintate pentru un articol sunt respinse, textul prezentat de autor este supus votării.

(4) Rezultatul votării – numărul de voturi „Pentru” sau „Contra” – este anunțat de președintele ședinței și consemnat în stenogramă.

(5) Articolul care rezultă din aprobarea textului este supus votării în ansamblu, fiind aprobat cu votul majorității deputaților prezenți.

(6) Autorul amendamentului îl poate retrage în orice moment înainte de votarea acestuia.

Articolul 110. Încheierea dezbaterilor

(1) La propunerea președintelui ședinței sau a unei fracțiuni parlamentare, dezbaterile asupra problemei luate de Parlament în discuție pot fi încheiate.

(2) Propunerea de încheiere a dezbaterii se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

Articolul 111. Proiectele de acte normative respinse de Parlament

(1) Proiectele de acte normative se consideră respinse dacă la votarea în ansamblu nu s-a obținut majoritatea respectivă de voturi conform cerințelor prezentului cod.

(2) Proiectele de acte normative respinse de Parlament nu pot fi înaintate și supuse unor dezbateri repetate pe parcursul aceleiași sesiuni parlamentare.

Articolul 112. Semnarea actelor normative adoptate de Parlament

Proiectele de acte normative adoptate de Parlament se semnează de Președintele Parlamentului sau de către unul dintre vicepreședinții Parlamentului în termen de cel mult 20 de zile de la adoptare.

Articolul 113. Trimiterea legilor spre promulgare Președintelui Republicii Moldova

(1) Legile se trimit de către Președintele Parlamentului sau de către unul dintre vicepreședinții acestuia spre promulgare Președintelui Republicii Moldova cel târziu în ziua de lucru următoare zilei semnării legii.

(2) Președintele Republicii Moldova este în drept, în cazul în care are obiecții asupra unei legi, să o trimită Parlamentului spre reexaminare în termen de cel mult două săptămâni de la recepționarea ei.

(3) Președintele Republicii Moldova poate cere Parlamentului, doar o singură dată, reexaminarea legii pentru orice motive ce fac legea în ansamblu sau o parte a ei inacceptabilă.

Articolul 114. Reexaminarea legii

(1) Reexaminarea legii de către Parlament, în urma cererii depuse de Președintele Republicii Moldova, va avea loc în decurs de 3 luni. Dacă legea nu este examinată în această perioadă de timp, ea se consideră respinsă de drept.

(2) Obiecțiile Președintelui Republicii Moldova se supun examinării conform procedurii prevăzute de prezentul cod pentru examinarea amendamentelor, în baza raportului comisiei permanente responsabile de legea reexaminată și, după caz, cu avizul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului.

(3) În cadrul reexaminării legii, obiecțiile Președintelui Republicii Moldova pot fi admise total sau parțial ori pot fi respinse. Înaintarea de noi amendamente nu se admite.

(4) În cazul în care, după reexaminarea legii, Parlamentul menține decizia adoptată anterior, Președintele Republicii Moldova este obligat să promulge legea în termen de cel mult două săptămâni de la data trimiterii legii spre promulgare.

Secțiunea a 8-a Procedura de votare

Articolul 115. Votarea pe categorii de acte normative

(1) Legile, hotărârile și alte acte se adoptă de către Parlament cu votul majorității, după cum urmează:

- a) legile constituționale – cu votul a 2/3 din numărul deputaților aleși;
- b) legile organice – în cadrul votului final, după cel puțin două lecturi, cu votul majorității deputaților aleși, ce constituie votul a cel puțin 51 de deputați, dacă Constituția Republicii Moldova nu stabilește o altă majoritate;
- c) legile ordinare, hotărârile și alte acte – cu votul majorității deputaților prezenți la ședință, dacă Constituția Republicii Moldova nu prevede o altă majoritate.

(2) În cazul actelor normative remise Parlamentului spre reexaminare de Președintele Republicii Moldova, în condițiile prevederilor art. 93 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, se aplică în mod corespunzător prevederile alin.(1) din prezentul articol.

Articolul 116. Modalitatea de votare

(1) Deputatul votează personal prin vot deschis sau secret.

(2) Votul deschis se exprimă prin mijloace electronice, vot prin apel nominal sau prin ridicare de mâini. Alte proceduri de vot sunt aprobate de Parlament, la propunerea fracțiunilor parlamentare.

(3) Pentru asigurarea numărării voturilor prin ridicare de mâini, înainte de votare, Președintele Parlamentului numește câte un numărător pentru fiecare sector.

(4) Votul secret se exprimă prin buletine de vot. Votul este secret dacă Constituția Republicii Moldova stipulează astfel sau în cazul în care vizează interesele securității naționale, integritatea teritorială, bunăstarea economică a țării, ordinea publică, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și a infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(5) Rezultatele votării în ansamblu asupra proiectelor de acte normative se anexează la stenograma ședinței plenare și se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului, cu excepția procedurii votului secret.

Articolul 117. Verificarea cvorumului pe parcursul votării

(1) În cadrul ședințelor plenare în care se aplică procedura de votare, președintele ședinței verifică cvorumul, care trebuie să satisfacă cerințele constituționale cu privire la votarea proiectelor de acte normative.

(2) În cazul în care Parlamentul nu întrunește cvorumul necesar pentru exercitarea procedurii de vot, președintele ședinței amână votarea proiectului de act normativ.

(3) Înainte de realizarea votării, președintele ședinței poate cere verificarea cvorumului prin intermediul dispozitivelor electronice sau, în caz de imposibilitate, prin numărarea deputaților de către numărători. Deputații care nu-și exercită dreptul la vot, dar care sunt prezenți în sala de ședințe, vor fi luați în considerare la calcularea numărului de deputați pentru stabilirea cvorumului.

(4) Cvorumul poate fi verificat periodic la inițiativa președintelui ședinței sau la solicitarea unei fracțiuni parlamentare.

Articolul 118. Procedura de votare în ședința plenară

(1) Înainte de votare, președintele ședinței formulează clar subiectul sau propunerea ce se pune la vot, fără a comenta. Fiecare propunere se votează separat.

(2) În cazul votării proiectelor de acte normative, președintele ședinței formulează exact denumirea proiectului de act normativ, numărul și data înregistrării acestuia în Parlament, după care proiectul se pune la vot.

(3) În cadrul procedurii de vot nu se admite înaintarea de noi amendamente și nu se admite revenirea la discutarea proiectului în ansamblu, a unor părți constitutive ale acestuia sau a amendamentelor.

(4) În cazul în care amendamentul formulat de deputat nu a fost acceptat în cadrul comisiei, iar autorul solicită votarea amendamentului de către plenul Parlamentului, președintele ședinței supune votului solicitarea.

(5) În cazul în care comisia a acceptat unele amendamente respinse de către autor, la solicitarea acestuia sau a unei fracțiuni parlamentare, Parlamentul va supune votului fiecare amendament în parte.

(6) În cadrul procedurii de vot asupra proiectelor de acte normative, câte un reprezentant al fracțiunilor parlamentare poate lua cuvânt, cu durata de până la 7 minute, pentru a argumenta susținerea proiectului sau respingerea acestuia.

(7) Președintele ședinței anunță clar rezultatele votării pentru a fi consemnate în stenogramă.

Articolul 119. Votul prin mijloace electronice

(1) Exercițarea dreptului de vot prin mijloace electronice se efectuează prin intermediul unei cartele atribuite fiecărui deputat, care se utilizează la locul de muncă repartizat în sala de ședințe plene.

(2) Votul exprimat de deputat prin mijloace electronice este personal. Votarea în locul altui deputat este interzisă.

(3) În cazul în care, până la încheierea procedurii de vot, se depistează abateri de la prevederile prezentului cod sau deficiențe tehnice, președintele ședinței anulează procedura de vot și, după înlăturarea problemelor de ordin tehnic sau regulamentar, dispune repetarea acesteia.

(4) În cazul în care, după încheierea procedurii de vot, o fracțiune parlamentară sesizează președintele ședinței cu privire la încălcarea procedurii de vot sau la existența unor erori/deficiențe tehnice ale mijloacelor electronice,

președintele ședinței propune Parlamentului anularea votului și repetarea procedurii de vot.

(5) Procedura de vot se repetă în cadrul aceleiași ședințe după înlăturarea problemelor de ordin tehnic sau regulamentar.

(6) Dacă se constată imposibilitatea utilizării mijloacelor electronice, președintele ședinței propune desfășurarea procedurii de vot prin ridicare de mâini.

(7) Rezultatele votării prin mijloace electronice se afișează pe ecran, se anunță de către președintele ședinței și se consemnează în stenograma ședinței plenare.

(8) Raportul privind rezultatele votării prin mijloace electronice se stochează și se arhivează în variantă electronică.

Articolul 120. Accesul la informația sistemului electronic

Subdiviziunea responsabilă de mentenanța tehnică a sistemului electronic este obligată să prezinte deputaților, la solicitarea scrisă a acestora, informația deținută privind ședințele Parlamentului, cu privire la ședințele închise.

Articolul 121. Votul secret prin buletine de vot

(1) Votarea secretă se organizează de o comisie specială formată de Parlament. La organizarea votării secrete se aplică în mod corespunzător prevederile art. 33 din prezentul cod.

(2) În cazul votului secret prin buletine de vot, pe buletin se înscrie subiectul supus votului.

(3) Votând „pentru”, deputatul aplică ștampila votat pe buletinul de vot în cercul numelui candidatului propus sau, după caz, al denumirii subiectului; votând „Contra” lasă cercul gol în dreptul numelui candidatului propus sau, după caz, al denumirii subiectului.

(4) Buletinul de vot se introduce într-o singură urnă transparentă și sigilată.

Articolul 122. Votul prin apel nominal

(1) Votul prin apel nominal se desfășoară în modul următor: președintele ședinței explică obiectul votării și sensul cuvintelor "pentru" și "contra"; unul dintre membrii Biroului permanent dă citire numelui și prenumelui deputaților; fiecare deputat răspunde "pentru" sau "contra".

(2) După terminarea apelului se repetă numele și prenumele deputaților care nu au răspuns.

Articolul 123. Contestarea corectitudinii numărării votului

(1) Dacă o fracțiune parlamentară contestă corectitudinea numărării votului exercitat, președintele ședinței anulează votarea și dispune repetarea votului, în cazul aditerii contestării.

(2) Contestarea corectitudinii numărării voturilor poate fi înaintată de reprezentantul fracțiunii numai după anunțarea rezultatelor votării.

(3) Contestarea din partea fracțiunii parlamentare este luată în considerare numai dacă majoritatea deputaților fracțiunii respective sunt prezenți în sala de ședință.

Articolul 124. Cerințe în cursul votării

(1) În timpul votării deputații sunt obligați să respecte liniștea și să stea la locurile lor prestabilite.

(2) În cursul votării, deputaților nu li se oferă cuvânt. Cel care nu respectă cerințele regulamentare este sancționat de președintele ședinței.

TITLUL II PROCEDURI PARLAMENTARE SPECIALE

Capitolul IV PROCEDURA DE REVIZUIRE A CONSTITUȚIEI

Articolul 125. Legea constituțională

(1) Legea constituțională este legea de revizuire a Constituției Republicii Moldova, adoptată în procedură specială.

(2) Revizuirea Constituției Republicii Moldova poate fi operată prin lege constituțională cu respectarea principiilor supremației Constituției, stabilității acesteia, unității materiei constituționale și echilibrului valorilor consacrate prin Legea Supremă.

(3) Revizuirea Constituției este efectuată în conformitate cu cerințele art. 141–143 din Constituția Republicii Moldova și prevederile prezentului cod.

Articolul 126. Limitele revizuirii Constituției

(1) Constituția nu poate fi revizuită pe durata stării de urgență, de asediu și de război, precum și în perioada prelungirii mandatului Parlamentului, până la întrunirea legală a noii componente.

(2) Dispozițiile privind caracterul suveran, independent și unitar al statului, precum și cele referitoare la neutralitatea permanentă a statului pot fi supuse revizuirii de către Parlament, cu aprobarea lor ulterioară prin referendum constituțional.

(3) Nicio revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.

Articolul 127. Cerințele pentru procedura specială de revizuire a Constituției

(1) Inițiativa legislativă de revizuire a Constituției va corespunde cerințelor Constituției Republicii Moldova, ale Legii nr. 100/2017 și ale prezentului cod.

(2) Proiectul de lege constituțională împreună cu avizul Curții Constituționale, adoptat cu votul a cel puțin 4 judecători, se prezintă Parlamentului împreună cu dosarul de însoțire.

(3) În temeiul rezoluției Președintelui Parlamentului, proiectul de lege constituțională se introduce în procedura legislativă. În cazul în care proiectul de lege constituțională nu corespunde cerințelor legale, se aplică în modul corespunzător prevederile art. 70 din prezentul cod.

(4) Pentru examinarea proiectului de lege constituțională, Președintele Parlamentului îl remite comisiei permanente sesizate în fond. În cazul în care comisia permanentă sesizată în fond consideră că, la examinarea proiectului de lege constituțională, este necesar de a fi atrași deputați din alte comisii permanente, aceasta propune Parlamentului crearea unei comisii speciale care va fi comisia sesizată în fond.

(5) Proiectul de lege constituțională se repartizează pentru avizare fracțiunilor parlamentare, Direcției generale juridice și Guvernului în cazul în care inițiativa nu-i aparține.

(6) În termen de 90 de zile de la data înregistrării inițiativei legislative, deputații vor putea prezenta amendamente la proiectul de lege constituțională. După expirarea acestui termen, amendamente nu se mai acceptă.

(7) Amendamentele la proiectul de lege constituțională pot fi înaintate de către cel puțin 15 deputați. Amendamentele la proiectul de lege constituțională vor respecta principiile unității materiei și ale echilibrului valorilor consacrate prin Constituție.

(8) După 90 de zile, amendamentele parvenite la comisia sesizată în fond sunt prezentate Curții Constituționale spre avizare. Amendamentele avizate pozitiv de Curtea Constituțională se includ pentru dezbateri în Parlament.

Articolul 128. Dezbateră proiectului de lege constituțională

(1) Proiectul de lege constituțională este înaintat plenului Parlamentului pentru dezbateră după expirarea termenului de 6 luni de la data înregistrării inițiativei legislative corespunzătoare.

(2) Proiectul de lege constituțională se dezbate în cel puțin două lecturi.

Articolul 129. Dezbateră proiectului de lege constituțională în primă lectură

(1) Dezbateră în prima lectură a proiectului de lege constituțională constă în:
a) prezentarea de către autor a proiectului de lege constituțională;
b) audierea raportului comisiei sesizate în fond;
c) luările de cuvânt ale reprezentanților fracțiunilor parlamentare.

(2) La dezbateră în prima lectură a proiectului de lege constituțională, amendamentele nu pot fi supuse dezbaterilor. La încheierea dezbaterilor, Parlamentul adoptă una dintre următoarele decizii:

- a) aprobă proiectul de lege constituțională în primă lectură;
- b) respinge proiectul de lege.

(3) Decizia asupra proiectului de lege constituțională dezbătut în primă lectură se adoptă de către Parlament, sub formă de hotărâre, cu votul majorității deputaților prezenți.

Articolul 130. Transmiterea proiectului de lege constituțională comisiei sesizate în fond

(1) După aprobarea în primă lectură a proiectului de lege constituțională, acesta se transmite comisiei sesizate în fond pentru pregătirea lui pentru dezbateri în a doua lectură.

(2) În cazul în care nu au fost prezentate amendamente și comisia sesizată în fond propune dezbateri proiectului de lege constituțională în lectura a doua, președintele ședinței supune votului propunerea comisiei.

Articolul 131. Pregătirea proiectului de lege constituțională pentru dezbateri în lectura a doua

(1) În cazul în care proiectul de lege constituțională este transmis comisiei sesizate în fond, aceasta întocmește un raport de prezentare a proiectului de lege constituțională pentru dezbateri în a doua lectură, în care reflectă rezultatele dezbaterilor în comisie.

(2) În a doua lectură pot fi dezbătute și supuse votului doar amendamentele care au fost avizate pozitiv de către Curtea Constituțională. Amendamentele care au aviz negativ al Curții Constituționale se consideră respinse de drept.

(3) Comisia sesizată în fond dezbate și supune votului fiecare amendament în parte.

(4) Raportul și sinteza comisiei pe marginea proiectului de lege constituțională se prezintă Parlamentului pentru dezbateri în lectura a doua.

Articolul 132. Dezbateri proiectului de lege constituțională în lectura a doua

(1) Dezbateri în lectura a doua de plenul Parlamentului a proiectului de lege constituțională constă în:

- a) prezentarea raportului comisiei permanente sesizate în fond;
- b) audierea opiniilor fracțiunilor parlamentare.

(2) În cazul în care un amendament nu a fost acceptat de comisia sesizată în fond, autorul amendamentului poate solicita Parlamentului să se pronunțe prin vot asupra amendamentului.

(3) Amendamentele la proiectul de lege constituțională se aprobă cu votul majorității deputaților prezenți.

(4) Dacă amendamentul nu obține numărul de voturi necesar, se consideră adoptată prevederea proiectului votată în prima lectură.

(5) La solicitarea unei fracțiuni parlamentare, fiecare amendament acceptat de comisie poate fi supus votului separat.

Articolul 133. Procedura de votare definitivă a proiectului de lege constituțională

(1) După examinarea și votarea amendamentelor, proiectul de lege constituțională se supune votului în întregime.

(2) Proiectul de lege constituțională redactat supus votului în întregime se adoptă cu votul a două treimi din deputații aleși și se consideră adoptat în lectură finală dacă Parlamentul nu dispune examinarea lui separată în lectură finală.

(3) Dacă proiectul de lege constituțională nu obține numărul de voturi necesar, acesta se consideră respins.

(4) Dacă Parlamentul nu a adoptat legea constituțională corespunzătoare în termen de un an de la data la care a fost înregistrată în Parlament inițiativa de revizuire a Constituției, propunerea se consideră nulă.

(5) Aceeași inițiativă legislativă de revizuire a Constituției poate fi înaintată repetat Parlamentului numai după expirarea unui an de la respingerea sau de la nulitatea acesteia.

Articolul 134. Trimiterea legii constituționale spre promulgare Președintelui Republicii Moldova

(1) Legea constituțională adoptată de către Parlament se trimite Președintelui Republicii Moldova pentru promulgare.

(2) În cazul în care Președintele Republicii Moldova nu promulgă legea constituțională, se aplică în mod corespunzător prevederile art. 113 și 114 din prezentul cod.

Articolul 135. Referendumul pentru revizuirea Constituției

(1) În cazul în care sunt supuse revizuirii dispozițiile prevăzute la art. 142 alin. (1) din Constituție, Parlamentul, după adoptarea proiectului de lege constituțională, declară referendumul constituțional republican pentru aprobarea noilor prevederi.

(2) Data referendumului constituțional se stabilește prin hotărâre de Parlament.

(3) Referendumul constituțional republican se desfășoară conform prevederilor Codului electoral.

(4) În cazul în care legea constituțională este supusă aprobării prin referendum constituțional, promulgarea legii devine obligatorie, dacă aceasta a fost aprobată prin referendum.

Articolul 136. Propunerile de revizuire a Constituției prin referendum constituțional

(1) Subiecții cu drept de inițiativă legislativă stabiliți la art. 141 din Constituția Republicii Moldova pot solicita Parlamentului supunerea aprobării directe prin referendum constituțional a revizuirii Constituției.

(2) Inițiativa legislativă de revizuire a Constituției se perfectează în strictă corespundere cu prevederile Constituției Republicii Moldova, ale prezentului cod, ale Legii nr. 100/2017 și ale Codului electoral.

(3) Inițiativa legislativă de revizuire a Constituției împreună cu avizul pozitiv al Curții Constituționale, aprobat de cel puțin 4 judecători, și dosarul proiectului de lege se depun la Parlament.

(4) La expirarea termenului de 6 luni de la primirea propunerilor de inițiere a referendumului pentru revizuirea Constituției, Parlamentul adoptă una dintre următoarele decizii:

a) aprobă hotărârea privind organizarea și desfășurarea referendumului constituțional;

b) respinge inițiativa privind desfășurarea referendumului constituțional, dispunând soluționarea problemelor pe cale parlamentară;

c) respinge inițiativa privind desfășurarea referendumului constituțional dacă revizuirea Constituției nu este o inițiativă populară.

(5) În cazul în care revizuirea unora și aceluiași prevederi ale Constituției este inițiată concomitent atât pe cale parlamentară, cât și de cetățeni, examinarea propunerilor de revizuire a Constituției pe cale parlamentară încetează.

Capitolul V PROCEDURA DECLARĂRII STĂRII DE URGENȚĂ, DE ASEDIU SAU DE RĂZBOI

Articolul 137. Inițierea declarării stării de urgență, de asediu sau de război

(1) Propunerea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război se prezintă Parlamentului spre aprobare de către Președintele Republicii Moldova sau Guvern în condițiile stabilite de Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, însoțită de proiectul actului normativ privind declararea acesteia, elaborat conform cerințelor Legii nr. 100/2017.

(2) Subiecții cu dreptul de a înainta propunerile prevăzute la alin. (1) sunt obligați să prezente Parlamentului informații argumentate cu privire la declararea stării de urgență, de asediu sau de război, precum și despre necesitatea restrângerii drepturilor și libertăților pe această perioadă.

(3) În cazul în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară, acesta este convocat în sesiune extraordinară potrivit cerințelor prezentului cod.

(4) În cazul prevăzut la art. 87 din Constituția Republicii Moldova, dacă Parlamentul nu se află în sesiune ordinară, acesta se convoacă de drept în sesiune extraordinară în termen de 24 de ore de la declanșarea agresiunii.

(5) În perioada stării de urgență, de asediu sau de război, Parlamentul nu poate fi dizolvat.

(6) Mandatul Parlamentului se prelungește, în conformitate cu art. 63 din Constituția Republicii Moldova, până la finalizarea stării de urgență, de asediu sau de război.

(7) Pe durata exercitării mandatului de parlamentar, deputații nu pot fi concentrați sau mobilizați.

(8) În cazul în care declararea stării de urgență coincide cu desfășurarea alegerilor, decizia de a organiza alegerile se adoptă de către Parlament.

Articolul 138. Raportul comisiei sesizate în fond privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război

(1) Propunerea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război se transmite comisiei sesizate în fond responsabile de domeniu, care examinează circumstanțele ce au generat starea respectivă și pregătește un raport pe care îl prezintă Parlamentului spre examinare.

(2) Comisia sesizată în fond redactează proiectul de hotărâre și îl propune Parlamentului spre aprobare.

Articolul 139. Dezbaterile în ședința plenară privind propunerea de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război

(1) Dezbaterile parlamentare privind propunerea de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război se desfășoară în ședință deschisă, dacă Parlamentul nu decide altfel.

(2) Dezbaterile în ședința plenară încep cu prezentarea propunerii de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război de către Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de către Guvern.

(3) În cadrul dezbaterilor pe marginea prezentării propunerii de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război, deputații pot formula câte două întrebări cu durata de un minut. Răspunsul nu va depăși 3 minute.

(4) După runda de întrebări și răspunsuri va fi prezentat raportul comisiei sesizate în fond, prin care se va prezenta Parlamentului concluziile asupra examinării propunerilor privind instituirea stării de urgență, de asediu sau de război, precum și asupra circumstanțelor care au generat starea respectivă.

(5) După încheierea dezbaterilor, fracțiunile parlamentare au dreptul să-și exprime de la tribuna centrală, timp de 7 minute, poziția fracțiunii pe marginea problemei dezbătute.

(6) După luările de cuvânt ale reprezentanților fracțiunilor, președintele ședinței pune la vot proiectul hotărârii privind instituirea stării de urgență, de asediu sau de război.

Articolul 140. Hotărârea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război

(1) Starea de urgență, de asediu sau de război se declară prin hotărâre a Parlamentului.

(2) Starea de asediu și starea de urgență pot fi instituite și menținute numai în măsura cerută de situațiile care le determină și cu respectarea obligațiilor asumate de Republica Moldova potrivit dreptului internațional.

(3) Hotărârea privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război trebuie să prevadă:

- a) motivele care au impus declararea stării respective;
- b) teritoriul pe care se instituie starea de urgență, de asediu sau de război;
- c) durata instituirii, după caz;
- d) măsurile urgente care urmează a fi luate;
- e) dispoziții ce țin de limitarea drepturilor și libertăților fundamentale, care trebuie să conțină mențiuni exprese privind articolele din Constituția Republicii Moldova și tratatele internaționale, de la care se fac derogările respective;
- f) organele competente în a căror sarcină este pusă aducerea la îndeplinire a hotărârii în cauză;
- g) alte prevederi și restricții ce se impun.

(4) Pe durata stării de urgență, de asediu și de război sunt interzise:

- a) limitarea dreptului la viață, cu excepția cazurilor când decesul este rezultatul unor acte licite de război;
- b) tortura și pedepsele ori tratamentele inumane sau degradante;
- c) condamnarea pentru infracțiuni neprevăzute ca atare, potrivit dreptului național sau internațional;
- d) restrângerea accesului liber la justiție.

(5) Hotărârea Parlamentului cu privire la declararea stării de urgență, de asediu sau de război este semnată de Președintele Parlamentului și publicată neîntârziat.

(6) Parlamentul, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Moldova, în termen de 3 zile, va notifica Secretarul General al ONU și Secretarul General al Consiliului Europei despre măsurile adoptate care au ca efect limitarea exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale, în conformitate cu obligațiile internaționale ale Republicii Moldova.

Articolul 141. Prelungirea sau încetarea stării de urgență, de asediu sau de război

(1) În funcție de evoluția situației, Parlamentul poate prelungi sau restrânge durata stării de urgență, de asediu sau de război, poate extinde sau restrânge aria de acțiune a acesteia.

(2) Ridicarea stării de urgență sau de asediu are loc la data stabilită în hotărârea privind declararea sau prelungirea acesteia.

(3) În cazul în care situația care a condus la declararea stării de urgență sau de asediu a fost înlăturată înainte de expirarea termenului stabilit, Parlamentul adoptă hotărârea cu privire la ridicarea stării respective.

(4) Ridicarea stării de război se face prin hotărâre a Parlamentului, după încetarea acțiunilor militare și încheierea păcii.

(5) Parlamentul, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Moldova, va notifica Secretarul General al ONU și Secretarul General al Consiliului Europei despre reluarea aplicării integrale a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(6) În urma ridicării stării de urgență sau prelungirii acesteia Guvernul prezintă în ședința plenară a Parlamentului raportul privind măsurile întreprinse, cheltuielile bugetare, impactul măsurilor întreprinse asupra drepturilor și libertăților omului, precum și remedierea acestora.

Capitolul VI **RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU** **PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA**

Secțiunea 1 **Alegerea și investirea în funcție a** **Președintelui Republicii Moldova**

Articolul 142. Alegerea Președintelui Republicii Moldova

(1) Data alegerii Președintelui Republicii Moldova se stabilește de Parlament în conformitate cu cerințele Codului electoral.

(2) După confirmarea rezultatelor alegerilor Președintelui Republicii Moldova și validarea mandatului, acesta este investit în funcție.

Articolul 143. Investirea în funcție a Președintelui Republicii Moldova

(1) Investirea în funcție a Președintelui Republicii Moldova se face în cadrul unei sesiuni speciale, în termen de 30 de zile de la alegeri, convocată de Președintele Parlamentului la solicitarea președintelui nou-ales.

(2) Locul ceremoniei de investitură a Președintelui Republicii Moldova se stabilește de Parlament, luând în considerare solicitarea Președintelui nou-ales al Republicii Moldova.

(3) Ședința solemnă a Parlamentului în cadrul căreia se investește în funcție Președintele Republicii Moldova se desfășoară în condițiile Legii nr. 1073/1996 privind investitura Președintelui Republicii Moldova.

(4) Ședința se desfășoară sub conducerea Președintelui Parlamentului, în prezența Președintelui nou-ales, a membrilor Curții Constituționale și cu participarea persoanelor oficiale, altor personalități, conform Legii nr. 1073/1996.

(5) Președintele Curții Constituționale dă citire hotărârii Curții Constituționale cu privire la confirmarea rezultatelor alegerilor Președintelui Republicii Moldova și validarea mandatului lui și declară Președintele Republicii Moldova nou-ales.

(6) În ședința de investire, Președintele nou-ales depune în fața Parlamentului și a Curții Constituționale jurământul în condițiile art. 79 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova.

Secțiunea a 2-a Încetarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova

Articolul 144. Demisia Președintelui Republicii Moldova

(1) Președintele Republicii Moldova poate demisiona din funcție prin depunerea cererii de demisie către Parlament.

(2) Parlamentul ia act de cererea de demisie a Președintelui Republicii Moldova, declară vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, numește data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și sesizează Curtea Constituțională pentru constatarea circumstanțelor ce justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova.

Articolul 145. Încetarea mandatului Președintelui Republicii Moldova în caz de deces

În cazul decesului Președintelui Republicii Moldova, Parlamentul constată încetarea mandatului, declară funcția vacantă, numește data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și sesizează Curtea Constituțională pentru constatarea circumstanțelor ce justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova.

Articolul 146. Încetarea mandatului Președintelui Republicii Moldova în cazul imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor

(1) În cazul imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor Președintelui Republicii Moldova, Parlamentul sesizează Curtea Constituțională pentru constatarea circumstanțelor ce justifică imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile.

(2) Parlamentul ia act de avizul Curții Constituționale prin care se constată circumstanțele ce justifică imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile, precum și a interimatului funcției, declară funcția vacantă și numește data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

Secțiunea a 3-a Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova

Articolul 147. Interimatul definitiv

(1) Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova survine în cazul în care acesta a demisionat, este demis, se află în imposibilitatea definitivă de a-și exercita atribuțiile sau a decedat.

(2) Pentru realizarea continuității exercitării funcției de șef al statului, interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova se asigură, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Prim-ministru.

(3) Pe perioada exercitării interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova, Președintele Parlamentului se degreveză din funcție în condițiile art. 34 din prezentul cod.

(4) Președintele Parlamentului exercită funcția de Președinte al Republicii Moldova până la depunerea jurământului de către Președintele nou-ales.

(5) Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova se constată de către Curtea Constituțională, la sesizarea Parlamentului.

Articolul 148. Interimatul temporar al funcției de Președinte al Republicii Moldova

(1) Interimatul temporar al funcției de Președinte al Republicii Moldova ține de imposibilitatea temporară a exercitării funcției de către acesta și se instituie pentru asigurarea continuității exercitării puterii de stat.

(2) Interimatul temporar conduce la înlocuirea temporară a Președintelui Republicii Moldova de către Președintele Parlamentului sau Prim-ministru, fără degrevarea din funcția de Președinte al Parlamentului, până la revenirea în funcție sau până la constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova.

(3) Interimatul temporar intervine pentru următoarele cazuri:

- a) în cazul concediului Președintelui Republicii Moldova;
- b) în caz de boală a Președintelui Republicii Moldova, în urma căreia nu-și poate îndeplini temporar atribuțiile;
- c) în caz de deces al Președintelui Republicii Moldova, până la constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului;
- d) în cazul demisiei Președintelui Republicii Moldova, până la constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului;
- e) în cazul în care Președintele Republicii Moldova este suspendat din funcție de Parlament, până la constatarea de către Curtea Constituțională a interimatului;
- f) în cazul imposibilității exercitării temporare a atribuțiilor, până la stabilirea de către Curtea Constituțională a imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sale.

(4) Instituirea interimatului temporar prin înlocuirea temporară a Președintelui Republicii Moldova nu necesită confirmarea Curții Constituționale.

(5) Instituirea interimatului temporar pentru cazurile prevăzute la alin. (3) lit. a) se stabilește de către Președintele Republicii Moldova prin decret. În cazul revenirii la serviciu, Președintele Republicii Moldova preia de drept funcția.

(6) Instituirea interimatului temporar pentru cazurile prevăzute la alin. (3) lit. b)–f) se stabilește printr-o dispoziție a Președintelui Parlamentului Republicii Moldova. În aceste cazuri, Parlamentul este obligat să sesizeze Curtea Constituțională pentru constatarea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova.

(7) În cadrul exercitării interimatului temporar, Președintele interimar al Republicii Moldova nu poate dizolva Parlamentul, numi sau revoca miniștrii, numi sau demite din funcție Procurorul General sau judecătorii, nu poate numi sau rechema ambasadorii.

Secțiunea a 4-a **Suspendarea din funcție a** **Președintelui Republicii Moldova**

Articolul 149. Inițierea suspendării Președintelui Republicii Moldova

(1) Procedura de suspendare din funcție a Președintelui Republicii Moldova este o procedură parlamentară prin care Parlamentul recurge la aplicarea prevederilor art. 89 din Constituția Republicii Moldova în vederea soluționării problemei ce ține de responsabilizarea constituțională a Președintelui Republicii

Moldova pentru fapte săvârșite în exercitarea funcției, prin care încalcă prevederile Constituției.

(2) Inițiativa de suspendare a Președintelui Republicii Moldova din funcție poate fi înaintată de cel puțin o treime din deputații în Parlament, prin care se invocă fapte de încălcare de către Președintele Republicii Moldova a prevederilor Constituției ori a jurământului.

(3) Inițiativa de suspendare a Președintelui Republicii Moldova se depune împreună cu avizul Curții Constituționale, prin care se constată circumstanțele care justifică demiterea Președintelui Republicii Moldova din funcție.

(4) Inițiativa de suspendare a Președintelui Republicii Moldova se depune împreună cu cererea de convocare a unei sesiuni speciale pentru examinarea cazului.

Articolul 150. Înregistrarea inițiativei de suspendare a
Președintelui Republicii Moldova și
convocarea sesiunii speciale

(1) Inițiativa de suspendare a Președintelui Republicii Moldova împreună cu avizul Curții Constituționale, cererea de convocare a unei sesiuni speciale și alte documente relevante cazului se depun la Președintele Parlamentului.

(2) Prin rezoluția Președintelui Parlamentului, propunerea de suspendare din funcție a Președintelui Republicii Moldova, împreună cu materialele adiționale, se remite comisiei permanente sesizate în fond, se comunică neîntârziat Președintelui Republicii Moldova și se aduce la cunoștința deputaților.

(3) Președintele Parlamentului asigură convocarea Parlamentului în sesiune specială pentru dezbateră și soluționarea problemei abordate.

Articolul 151. Raportul comisiei permanente sesizate în fond asupra
inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova

(1) După primirea materialelor, comisia permanentă sesizată în fond, în termen de 10 zile, verifică legalitatea faptelor și încadrarea lor juridică, întrunirea tuturor cerințelor legale pentru caz.

(2) Comisia permanentă sesizată în fond audiază inițiatorii și alți martori, verifică probele prezentate și oferă posibilitate Președintelui Republicii Moldova să facă explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Constatările și concluziile pe marginea problemelor examinate sunt expuse în raportul comisiei pe care îl prezintă plenului Parlamentului.

Articolul 152. Dezbaterile parlamentare asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Dezbaterile în ședința plenară asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova încep cu audierea reprezentantului grupului de deputați, care au declanșat procedura demiterii.

(2) După prezentarea inițiativei de suspendare se oferă posibilitate Președintelui Republicii Moldova să facă explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Dezbaterile plenare asupra suspendării Președintelui Republicii Moldova nu pot fi limitate.

(4) În cadrul dezbaterilor, deputații pot formula câte două întrebări cu durata de două minute fiecare, atât inițiatorilor demiterii, cât și Președintelui Republicii Moldova. Răspunsul acestora nu va depăși 3 minute.

(5) După runda de întrebări-răspunsuri va fi prezentat raportul comisiei permanente sesizate în fond, prin care se vor prezenta Parlamentului concluziile asupra examinării inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova.

(6) După încheierea dezbaterilor, fracțiunile parlamentare au dreptul să-și exprime de la tribuna centrală, timp de 10 minute, poziția fracțiunii pe marginea inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova.

(7) Înainte de a pune la vot inițiativa de suspendare, președintele ședinței va oferi Președintelui Republicii Moldova cuvântul de încheiere, până la 10 minute.

(8) Președintele Republicii Moldova poate refuza prezentarea explicațiilor sau să răspundă la întrebările deputaților.

Articolul 153. Decizia Parlamentului asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Decizia Parlamentului asupra inițiativei de suspendare a Președintelui Republicii Moldova se adoptă prin hotărâre a Parlamentului.

(2) Hotărârea de suspendare a Președintelui Republicii Moldova va conține:

a) prevederi privind suspendarea Președintelui Republicii Moldova din funcție până la confirmarea rezultatelor referendumului;

b) data desfășurării referendumului pentru demiterea Președintelui Republicii Moldova.

(3) Hotărârea de suspendare din funcție a Președintelui Republicii Moldova și inițierea demiterii acestuia din funcție prin referendum se adoptă cu votul a două treimi din numărul deputaților aleși.

(4) Hotărârea Parlamentului se remite Comisiei Electorale Centrale pentru organizarea referendumului de demitere a Președintelui Republicii Moldova.

(5) Constatarea rezultatelor referendumului pentru demiterea Președintelui Republicii Moldova se efectuează de către Comisia Electorală Centrală și rezultatele referendumului se confirmă de către Curtea Constituțională.

(6) După confirmarea rezultatelor referendumului prin care a fost aprobată demiterea Președintelui Republicii Moldova, acesta se consideră demis de drept și funcția devine vacantă.

(7) În cazul în care, potrivit rezultatelor referendumului, Președintele Republicii Moldova nu este demis, acesta preia de drept funcția.

Secțiunea a 5-a **Punerea sub acuzare a** **Președintelui Republicii Moldova**

Articolul 154. Procedura punerii sub acuzare a **Președintelui Republicii Moldova**

(1) Punerea sub acuzare este procedura parlamentară de încuviințare de tragere la răspundere penală a Președintelui Republicii Moldova pentru săvârșirea unei infracțiuni.

(2) Punerea sub acuzare se realizează prin ridicarea imunității, suspendarea din funcție și aprobarea demersului Procurorului General de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 155. Ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova **pentru tragerea la răspundere penală**

(1) Parlamentul poate dispune ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova în vederea tragerii la răspundere penală pentru săvârșirea unei infracțiuni.

(2) Procedura de ridicare a imunității Președintelui Republicii Moldova este inițiată de Procurorul General prin depunerea sesizării cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova pentru exercitarea anchetei penale.

(3) Sesizarea Procurorului General este adresată Președintelui Parlamentului și va cuprinde materiale, date și fapte care denotă săvârșirea unei infracțiuni și încadrarea lor juridică.

(4) Prin rezoluția Președintelui Parlamentului, sesizarea Procurorului General și materialele adiționale se remit comisiei permanente sesizate în fond și se aduc la cunoștința deputaților. Sesizarea Procurorului General cu privire la ridicarea imunității se aduce neîntârziat la cunoștința Președintelui Republicii Moldova.

(5) La propunerea comisiei permanente sesizate în fond, Președintele Parlamentului convoacă Parlamentul în sesiune specială pentru examinarea sesizării Procurorului General.

Articolul 156. Raportul comisiei permanente sesizate în fond asupra sesizării cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova

(1) Comisia permanentă sesizată în fond, în termen de 10 zile, examinează sesizarea Procurorului General cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova.

(2) Constatările și concluziile pe marginea sesizării Procurorului General sunt expuse în raportul comisiei pe care îl prezintă plenului Parlamentului.

Articolul 157. Dezbaterile parlamentare asupra sesizării cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova

(1) Dezbaterile în ședința plenară asupra sesizării cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova includ audierea Procurorului General și a Președintelui Republicii Moldova, care prezintă explicații cu privire la săvârșirea infracțiunii ce i se impută Președintelui Republicii Moldova.

(2) În cadrul dezbaterilor, deputații pot formula câte două întrebări, cu durata de două minute fiecare, atât Procurorului General, cât și Președintelui Republicii Moldova. Răspunsul acestora nu va depăși 5 minute.

(3) După runda de întrebări-răspunsuri va fi prezentat raportul comisiei permanente sesizate în fond, prin care se vor prezenta Parlamentului concluziile asupra examinării sesizării Procurorului General cu privire la ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova.

(4) După încheierea dezbaterilor, fracțiunile parlamentare au dreptul să își exprime de la tribuna centrală, timp de 10 minute, poziția pe marginea sesizării Procurorului General.

(5) Înainte de a pune la vot ridicarea imunității, președintele ședinței va oferi Președintelui Republicii Moldova cuvântul de încheiere, până la 10 minute.

(6) Președintele Republicii Moldova poate refuza prezentarea explicațiilor sau să răspundă la întrebările deputaților.

Articolul 158. Hotărârea Parlamentului privind ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova

(1) Hotărârea Parlamentului privind ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova va conține:

- a) prevederi referitoare la sesizarea Procurorului General;
- b) ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova în vederea tragerii lui la răspundere penală.

(2) Parlamentul poate dispune prin hotărâre ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova.

(3) În cazul în care nu este ridicată imunitatea Președintelui Republicii Moldova, sesizarea Procurorului General se consideră respinsă.

(4) În cazul în care Parlamentul a decis ridicarea imunității Președintelui Republicii Moldova la sesizarea Procurorului General, Parlamentul poate decide, prin votul a cel puțin 2/3 din deputații aleși, suspendarea Președintelui Republicii Moldova din funcție pe durata anchetei penale.

Articolul 159. Punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Președintele Republicii Moldova lipsit de imunitate este supus anchetei penale în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală.

(2) În cazul încetării urmăririi penale și al consumării procedurii penale, Președintele Republicii Moldova preia de drept activitatea, iar Procurorul General

informează Parlamentul despre acest fapt. Președintele Parlamentului aduce la cunoștința deputaților în plenul Parlamentului informația respectivă.

(3) În cazul în care în cadrul urmăririi penale se constată existența dubiilor rezonabile privind săvârșirea unei infracțiuni de către Președintele Republicii Moldova, Procurorul General va depune în Parlament demersul privind punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova, la care se anexează materialele și alte date cu privire la infracțiunea comisă.

(4) Prin rezoluția Președintelui Parlamentului, demersul Procurorului General cu materialele adiționale referitoare la infracțiunea comisă se remit comisiei și se aduc la cunoștința deputaților. Demersul Procurorului General cu privire la punerea sub acuzare se comunică Președintelui Republicii Moldova.

(5) La propunerea comisiei de profil, Președintele Parlamentului convoacă Parlamentul în sesiune specială pentru examinarea demersului Procurorului General de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 160. Raportul comisiei permanente sesizate în fond asupra demersului de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Comisia de profil, în termen de 10 zile, verifică materialele anexate, datele și faptele expuse în demersul Procurorului General care denotă săvârșirea de către Președintele Republicii Moldova a unei infracțiuni.

(2) Comisia de profil audiază Procurorul General și alte persoane, verifică mărturiile și probele prezentate, oferă Președintelui Republicii Moldova posibilitatea să prezinte explicații cu privire la săvârșirea infracțiunii ce i se impută.

(3) Constatările și concluziile pe marginea demersului Procurorului General sunt expuse în raportul comisiei pe care îl prezintă plenului Parlamentului.

Articolul 161. Dezbaterile parlamentare asupra demersului de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Dezbaterile în ședința plenară asupra demersului de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova încep cu audierea Procurorului General, care va răspunde la întrebările deputaților.

(2) După prezentarea demersului Procurorului General se oferă posibilitate Președintelui Republicii Moldova să prezinte explicații cu privire la săvârșirea infracțiunii ce i se impută.

(3) După audieri va fi prezentat raportul comisiei de profil, prin care se vor prezenta Parlamentului concluziile asupra examinării demersului Procurorului General de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova pentru săvârșirea unei infracțiuni.

(4) Frațiunile parlamentare au dreptul să își exprime de la tribuna centrală, timp de 7 minute, poziția pe marginea demersului Procurorului General.

(5) Înainte de a pune la vot punerea sub acuzare, președintele ședinței va oferi Președintelui Republicii Moldova cuvântul de încheiere, până la 10 minute.

(6) Președintele Republicii Moldova poate refuza prezentarea explicațiilor sau să răspundă la întrebările deputaților.

Articolul 162. Hotărârea Parlamentului de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova

(1) Hotărârea de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova va conține:

- a) prevederi referitoare la demersul Procurorului General;
- b) suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova;
- c) punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova în vederea tragerii lui la răspundere penală.

(2) Hotărârea de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova se adoptă cu votul a cel puțin două treimi din numărul deputaților aleși.

(3) Parlamentul remite Curții Supreme de Justiție hotărârea de punere sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova, la care anexează materialele privind punerea sub acuzare a Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 163. Efectele condamnării

În cazul în care Președintele Republicii Moldova a fost condamnat prin sentință definitivă, mandatul acestuia încetează de drept și funcția devine vacantă.

Capitolul VII RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU GUVERNUL

Secțiunea 1

Învestirea Guvernului

Articolul 164. Desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru

(1) După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

(2) Majoritatea parlamentară își asumă responsabilitatea de a propune în cadrul consultărilor cu Președintele Republicii Moldova desemnarea candidatului la funcția de Prim-ministru.

(3) La desemnarea unui candidat pentru funcția de Prim-ministru, condiția formalizării majorității parlamentare absolute este îndeplinită dacă:

a) actul care atestă formalizarea majorității parlamentare conține date cu privire la numărul și deputații concreți care constituie majoritatea parlamentară absolută;

b) actul reflectă disponibilitatea deputaților de a susține o anumită candidatură pentru funcția de Prim-ministru;

c) actul este comunicat Președintelui Republicii Moldova în mod oficial.

(4) În cazul în care nu se formează o majoritate parlamentară, iar guvernarea va putea fi asigurată fără constituirea unei alianțe/coaliții, Președintele Republicii Moldova are obligația, după consultarea fracțiunilor parlamentare, de a desemna un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

(5) Candidatul pentru funcția de Prim-ministru va cere, în termen de 15 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(6) Președintele Republicii Moldova nu poate înainta un candidat la funcția de Prim-ministru în lipsa organelor de conducere ale Parlamentului.

(7) Imposibilitatea întrunirii Parlamentului din cauza lipsei organului care îl convoacă duce la imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a desemna un candidat pentru funcția de Prim-ministru.

(8) Lipsa întrunirii Parlamentului în ședință plenară pentru examinarea chestiunii pentru desemnarea Guvernului, atunci când există organe de conducere ale legislativului, echivalează cu respingerea solicitării de investitură.

Articolul 165. Înregistrarea cererii și stabilirea datei examinării acesteia în ședința plenară

(1) Cererea candidatului desemnat pentru funcția de Prim-ministru se înaintează Parlamentului împreună cu programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(2) Președintele Parlamentului dispune difuzarea documentelor menționate la alin. (1) deputaților, fracțiunilor parlamentare și comisiilor permanente, desemnând comisia permanentă sesizată în fond.

(3) Președintele Parlamentului, în termen de 3 zile, convoacă ședința Biroului permanent pentru a stabili data sesiunii speciale în care va fi dezbătut programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(4) Data ședinței plenare în care va fi dezbătută acordarea votului de încredere Guvernului nu poate depăși 10 zile de la data înregistrării în Parlament a cererii de acordare a încrederii Guvernului.

Articolul 166. Examinarea Programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului

(1) Programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului se examinează de fracțiunile parlamentare și comisiile permanente ale Parlamentului.

(2) Frațiunile parlamentare pot invita pentru audieri candidați la funcția de membru al Guvernului.

(3) Comisia permanentă al cărei obiect de activitate corespunde sferei de competență a viitorului ministru poate invita candidatul la această funcție pentru audieri.

(4) Frațiunile parlamentare și comisiile permanente pot solicita candidatului desemnat la funcția de Prim-ministru înlocuirea unor candidați la funcția de membru al Guvernului. Solicitarea se transmite candidatului la funcția de Prim-ministru și comisiei permanente de profil.

(5) Comisia permanentă de profil va examina programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului, precum și avizele fracțiunilor parlamentare și ale comisiilor permanente, și va întocmi un raport asupra acestora.

(6) La ședința comisiei permanente de profil, prezența noii componente a Guvernului este obligatorie, dacă o solicită comisia.

(7) Ca rezultat al dezbaterilor, comisia permanentă de profil poate propune modificarea programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(8) Orice propunere de modificare a programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului trebuie să fie acceptată de Prim-ministrul desemnat.

(9) Modificările în programul de activitate, în lista ministerelor și în lista candidaților la funcția de membru al Guvernului, acceptate de Prim-ministrul desemnat, se introduc în raportul comisiei și se prezintă spre examinare Parlamentului.

Articolul 167. Ședința de investire a Guvernului

(1) Investirea Guvernului se face în sesiunea specială publică a Parlamentului.

(2) La ședința de investire a Guvernului, Președintele Republicii Moldova prezintă candidatura desemnată pentru funcția de prim-ministru.

(3) Pe marginea prezentării candidatului desemnat la funcția de prim-ministru nu au loc dezbateri.

(4) După discursul Președintelui Republicii Moldova, cuvântul se oferă candidatului desemnat pentru funcția de prim-ministru în vederea prezentării programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului. Durata prezentării nu poate depăși 45 de minute.

(5) Dezbaterile plenare asupra programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului nu vor depăși două ore, dacă Parlamentul nu va hotărî altfel.

(6) În cadrul dezbaterilor, deputații pot formula câte două întrebări, cu durata de un minut fiecare, atât candidatului desemnat la funcția de prim-ministru, cât și candidaților la funcția de ministru. Răspunsul acestora nu va depăși 3 minute.

(7) După runda de întrebări-răspunsuri, Comisia juridică numiri și imunități prezintă Parlamentului raportul privind examinarea programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(8) După încheierea dezbaterilor, fracțiunile parlamentare au dreptul să își exprime de la tribuna centrală, timp de 7 minute, poziția pe marginea programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului.

(9) Înainte de a pune la vot programul de activitate, lista ministerelor și lista candidaților la funcția de membru al Guvernului, președintele ședinței oferă Prim-ministrului desemnat cuvânt de încheiere, până la 10 minute.

(10) Hotărârea Parlamentului pentru aprobarea programului de activitate a Guvernului, a listei ministerelor și acordarea votului de încredere candidaților la funcția de membru al Guvernului se adoptă cu votul majorității deputaților aleși.

Articolul 168. Solicitarea repetată de investitură a Guvernului

(1) În cazul în care Parlamentul nu acordă votul de încredere noului Guvern, Președintele Republicii Moldova repetă procedura de consultare și desemnare a candidatului la funcția de prim-ministru.

(2) La funcția de prim-ministru poate fi desemnată repetat aceeași sau altă persoană.

(3) Procedura de examinare în Parlament a acordării votului de încredere Guvernului se repetă în condițiile prezentei secțiuni.

(4) În cazul neacordării repetate a votului de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate, a listei ministerelor și a listei candidaților la funcția de membru al Guvernului, după expirarea a 45 de zile de la prima solicitare și până la expirarea termenului de 3 luni de la data apariției circumstanțelor care au determinat necesitatea formării unui nou Guvern, Președintele Republicii Moldova solicită Curții Constituționale constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului.

(5) După constatarea de către Curtea Constituțională a circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului, Președintele Republicii Moldova, în termen de 10 zile, dizolvă Parlamentul și numește data noilor alegeri în Parlament.

Secțiunea a 2-a Angajarea răspunderii Guvernului

Articolul 169. Mecanismul angajării răspunderii Guvernului

(1) În temeiul art. 106¹ din Constituție, Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului, în ședință plenară, asupra unui program, unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege.

(2) Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului doar asupra proiectelor de legi organice sau ordinare.

(3) Guvernul își poate angaja răspunderea asupra unui proiect de lege sau asupra mai multor proiecte de legi concomitent.

(4) Proiectul de lege asupra căruia Guvernul își angajează răspunderea în fața Parlamentului nu parcurge etapele procedurii legislative prevăzute de prezentul cod.

Articolul 170. Condițiile care stau la baza angajării răspunderii Guvernului asupra unui/unor proiecte de legi

Procedura angajării răspunderii Guvernului asupra unui/unor proiecte de legi trebuie să fie o măsură determinată de următoarele condiții cumulative:

- a) existența unei urgențe în adoptarea măsurilor conținute în legea asupra căreia Guvernul și-a angajat răspunderea;
- b) necesitatea ca reglementarea să fie adoptată cu maximă celeritate;
- c) importanța domeniului reglementat;
- d) aplicarea imediată a legii;
- e) circumscrierea legilor unui singur domeniu de reglementare.

Articolul 171. Prezentarea angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului

(1) Hotărârea Guvernului privind angajarea răspunderii în fața Parlamentului și textul integral al programului, al declarației politice sau al proiectului de lege ce constituie obiectul acestei proceduri se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Hotărârea Guvernului privind angajarea răspunderii în fața Parlamentului și adresa de însoțire a hotărârii Guvernului se expediază Parlamentului împreună cu textul programului, al declarației politice sau al proiectului de lege împreună cu dosarul de însoțire a acestuia.

(3) Nota de fundamentare adițională proiectului de lege înaintat Parlamentului ca urmare a angajării răspunderii Guvernului va include informații detaliate privind condițiile determinate de urgență, care stau la baza angajării răspunderii Guvernului.

Articolul 172. Convocarea ședinței plenare

(1) Președintele Parlamentului dispune imediat distribuirea hotărârii Guvernului și a materialelor adiționale deputaților și convoacă ședința Biroului permanent în cadrul căreia:

- a) se prezintă adresa și materialele Guvernului privind angajarea răspunderii;
- b) se stabilește data ședinței plenare în cadrul căreia Guvernul își angajează răspunderea asupra programului, declarației de politică generală sau a proiectului de lege.

(2) Convocarea ședinței plenare nu poate depăși 3 zile de la data înaintării în Parlament a solicitării privind angajarea răspunderii Guvernului.

(3) În cazul în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară, Parlamentul se convoacă în sesiune specială, în condițiile art. 50 din prezentul cod.

(4) Lipsa întrunirii Parlamentului în ședință plenară pentru examinarea angajării răspunderii Guvernului echivalează cu respingerea solicitării.

(5) Sesiunea specială se încheie de drept după dezbaterile moțiunii de cenzură, dacă aceasta a fost înaintată.

Articolul 173. Prezentarea angajării răspunderii Guvernului în ședința plenară

(1) În cadrul ședinței plenare Prim-ministrul declară despre angajarea răspunderii Guvernului, prezintă programul, declarația de politică generală sau proiectul de lege, motivând în mod expres despre necesitatea recurgerii la această procedură parlamentară specială.

(2) În cazul în care Guvernul își angajează răspunderea în fața Parlamentului asupra mai multor proiecte de legi în același timp, fiecare proiect de lege este prezentat separat.

Articolul 174. Procedura legislativă specială a angajării răspunderii Guvernului

(1) Pe marginea proiectului de lege asupra căruia Guvernul își angajează răspunderea în fața Parlamentului nu pot fi înaintate amendamente.

(2) În cadrul ședinței plenare în care Guvernul își angajează răspunderea nu au loc dezbateri.

(3) Parlamentul, în virtutea prevederilor constituționale, are dreptul de a demite Guvernul prin inițierea și dezbaterăa unei moțiuni de cenzură.

Articolul 175. Moțiunea de cenzură în urma angajării răspunderii Guvernului

(1) Din data desfășurării ședinței plenare în cadrul căreia a fost prezentată angajarea răspunderii Guvernului începe să curgă termenul de 3 zile prevăzut la art. 106¹ alin. (2) din Constituția Republicii Moldova pentru depunerea moțiunii de cenzură.

(2) Moțiunea de cenzură inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților se depune în ședință plenară la președintele ședinței, care se comunică de îndată Guvernului și se distribuie deputaților.

(3) În cazul în care Parlamentul nu se află în ședință, moțiunea se depune la Președintele Parlamentului.

(4) Președintele Parlamentului convoacă ședința Biroului permanent pentru stabilirea datei dezbaterii moțiunii, care va avea loc după 3 zile de la data prezentării ei.

Articolul 176. Efectele moțiunii de cenzură în urma angajării răspunderii Guvernului

(1) În cazul adoptării moțiunii de cenzură, prevederile art. 253 sunt aplicabile în mod corespunzător.

(2) În cazul nedeunerii moțiunii de cenzură, precum și în cazul respingerii acesteia, programul sau declarația de politică generală devine executorie pentru Guvern, iar proiectul legii se consideră adoptat.

Articolul 177. Promulgarea legilor adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului

(1) Legile adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului sunt supuse promulgării și intră în vigoare la data publicării.

(2) Președintele Republicii Moldova este obligat să promulge legea adoptată prin care Guvernul și-a angajat răspunderea, fără dreptul de a o remite Parlamentului spre reexaminare.

(3) În cazul în care Președintele Republicii Moldova consideră că legea adoptată prin angajarea răspunderii Guvernului este neconstituțională, acesta poate sesiza Curtea Constituțională.

Secțiunea a 3-a Delegarea legislativă

Articolul 178. Dispoziții generale

(1) Delegarea legislativă reprezintă instituția prin care Parlamentul, în perioada dintre sesiuni, poate abilita Guvernul cu dreptul de a emite ordonanțe cu caracter de lege.

(2) În vederea realizării Programului de activitate al Guvernului, Parlamentul poate adopta, la propunerea acestuia, o lege organică specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(3) Ordonanțele pot fi emise pentru o perioadă concretă de timp și într-un domeniu concret, stabilit expres în legea de abilitare.

Articolul 179. Condițiile obligatorii

(1) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul și data până la care se pot emite ordonanțe.

(2) Prin legea de abilitare, Parlamentul poate condiționa emiterea ordonanțelor, cu aprobarea lor ulterioară de către Parlament, stabilind termenul pentru prezentare.

(3) Neprezentarea proiectului de lege pentru aprobarea ordonanței în termenul stabilit de lege atrage încetarea efectelor ordonanței.

(4) În cazul în care Parlamentul nu examinează proiectul de lege pentru aprobarea ordonanței, prezentat de Guvern, în termenul stabilit în legea de abilitare, efectele ordonanței nu încetează.

(5) Dacă Parlamentul respinge proiectul de lege privind aprobarea ordonanțelor, acestea se consideră abrogate.

(6) Aprobarea sau respingerea ordonanțelor se face prin lege ordinară.

Articolul 180. Sesiunea specială pentru aprobarea ordonanței

(1) În cazul în care prin legea de abilitare s-a stabilit un termen de aprobare a ordonanței care coincide cu perioada dintre sesiuni ale Parlamentului, la propunerea Guvernului, Președintele Parlamentului convoacă Parlamentul în sesiune specială pentru examinarea proiectului de lege privind aprobarea ordonanței.

(2) Sesiunea specială se încheie de drept după aprobarea sau respingerea ordonanțelor.

Articolul 181. Intrarea în vigoare a ordonanțelor

(1) Ordonanțele intră în vigoare la data publicării, fără a fi promulgate.

(2) După expirarea termenului stabilit pentru emiterea ordonanțelor, acestea pot fi modificate sau abrogate numai prin lege.

Secțiunea a 4-a Raporturile Parlamentului cu Guvernul în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova

Articolul 182. Cooperarea dintre Parlament și Guvern în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova

(1) Parlamentul și Guvernul cooperează în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

(2) Întru asigurarea unui mecanism eficient de interacțiune între Parlament și Guvern cu privire la integrarea europeană, Secretariatul Parlamentului și Cancelaria de Stat a Guvernului asigură autorităților suportul informațional și logistica necesară pentru facilitarea promovării proiectelor de legi în domeniul integrării europene.

(3) Delimitarea atribuțiilor Secretariatului Parlamentului și ale Cancelariei de Stat a Guvernului cu privire la integrarea europeană este stabilită în baza unui acord de colaborare.

Articolul 183. Prezentarea Programului de activitate al Guvernului în domeniul armonizării legislației

(1) La sfârșitul fiecărui an calendaristic, Guvernul va transmite Parlamentului programul său de activitate privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene pentru anul următor, care va fi inclus în programul legislativ al Parlamentului.

(2) Proiectele de legi de transpunere în legislația națională a legislației Uniunii Europene vor fi prezentate Parlamentului în conformitate cu prevederile capitolului III secțiunile 1 și 2 din prezentul cod.

Articolul 184. Informarea Parlamentului în domeniul integrării europene

Guvernul, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene sau al ministerelor de resort, informează cu regularitate comisia permanentă de profil în domeniul integrării europene și/sau Parlamentul asupra:

- a) problemelor esențiale pentru Republica Moldova, aflate pe agenda europeană;
- b) subiectelor care urmează a fi discutate sau negociate cu Uniunea Europeană, informațiilor privind activitatea și rezultatele vizitelor, participărilor, întrevederilor dintre membrii Guvernului și reprezentanții Uniunii Europene sau cu instituțiile acesteia;
- c) documentelor care prezintă poziția Guvernului în problemele ce urmează să fie abordate în cadrul rundelor de negocieri cu Uniunea Europeană sau cu instituțiile sale;
- d) ordinii de zi și rezultatelor rundelor de negocieri cu Uniunea Europeană sau cu instituțiile sale;
- e) rapoartelor semestriale privind îndeplinirea angajamentelor de transpunere a legislației Uniunii Europene în legislația națională.

**Secțiunea a 5-a
Rapoarte ale Guvernului**

Articolul 185. Raportul anual al Guvernului

(1) Anual, în luna aprilie, dar nu mai devreme de 10 luni de la învestire, Guvernul, în ședința plenară a Parlamentului, prezintă raportul anual al activității.

(2) În cadrul raportului anual al Guvernului, un capitol distinct este rezervat procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, progreselor înregistrate și priorităților trasate.

(3) Capitolul trebuie să includă următoarele aspecte:

- a) informații care să permită Parlamentului monitorizarea și evaluarea procesului de integrare europeană, inclusiv a negocierilor și acordurilor cu Uniunea Europeană și cu instituțiile acesteia;
- b) detalii cu privire la proiectele de legi înaintate în Parlament în cursul anului calendaristic anterior, în scopul asigurării implementării rezultatelor negocierilor cu Uniunea Europeană;

c) date cu privire la proiectele de legi pe care Guvernul intenționează să le prezinte Parlamentului în anul calendaristic curent, pentru a impulsiona negocierile sau acordurile cu Uniunea Europeană;

d) informații cu privire la problemele și deciziile de impact pentru Republica Moldova luate în cursul anului precedent, precum și măsurile care au fost implementate de Guvern ca urmare a acestor decizii;

e) informații cu privire la împrumuturile, creditele sau fondurile primite de la Uniunea Europeană pe parcursul anului precedent sau acordurile privind astfel de împrumuturi, credite sau fonduri, precum și despre modul în care au fost utilizate de către Guvern.

(4) Raportul se distribuie deputaților cu cel puțin 10 zile înainte de ședința plenară la care acesta va fi audiat.

(5) După necesitate, o dată în decursul unei sesiuni, Parlamentul audiază Guvernul în problemele ce țin de activitatea acestuia.

(6) Participarea membrilor Guvernului la ședințele plenare în cadrul cărora sunt audiate rapoartele Guvernului este obligatorie.

(7) În plenul Parlamentului, raportul Guvernului se prezintă de către Prim-ministru.

Articolul 186. Alte rapoarte ale Guvernului

La solicitarea Parlamentului sau în cazurile prevăzute de lege, Guvernul prezintă și alte rapoarte pe domeniile politicii interne sau externe ale statului.

Capitolul VIII RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU CURTEA CONSTITUȚIONALĂ ȘI AUTORITĂȚILE PUBLICE DIN DOMENIUL JUSTIȚIEI

Articolul 187. Selectarea candidaților la funcția de judecător la Curtea Constituțională

(1) Potrivit prevederilor art. 136 din Constituția Republicii Moldova, Parlamentul numește doi judecători la Curtea Constituțională.

(2) Modul de organizare și desfășurare a concursului de selectare a candidaților la funcția de judecător la Curtea Constituțională este reglementat de prevederile prezentului cod.

Articolul 188. Exercițarea funcției de judecător al Curții Constituționale

(1) Persoana numită la funcția de judecător la Curtea Constituțională depune jurământul în plenul Parlamentului conform cerințelor stabilite de Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională.

(2) Data depunerii jurământului este data începerii exercitării mandatului de judecător.

Articolul 189. Sesizarea Curții Constituționale privind încălcările admise de judecătorul Curții Constituționale

(1) Subiecții cu drept de a înainta candidaturi la funcția de judecător la Curtea Constituțională pot sesiza Curtea Constituțională privind conflictul de interese, încălcarea jurământului sau a obligațiilor funcționale de către judecătorul Curții Constituționale

(2) Președintele Curții Constituționale va dispune efectuarea controlului asupra sesizării, informând Parlamentul.

Articolul 190. Executarea hotărârilor și adreselor Curții Constituționale

(1) Parlamentul va examina în mod prioritar proiectele de legi prezentate de către Guvern întru executarea hotărârilor Curții Constituționale.

(2) Atribuția de supraveghere a executării hotărârilor și adreselor Curții Constituționale se exercită de către vicepreședintele Parlamentului responsabil, conform hotărârii Biroului Permanent al Parlamentului.

(3) Comisiile permanente de competența cărora țin domeniile reglementate de actul normativ contestat vor examina și soluționa, în termen de două luni, lacunele și omisiunile legislative indicate în adresele Curții Constituționale, iar în caz de necesitate, comisiile permanente vor solicita Guvernului elaborarea proiectelor de legi respective.

(4) Despre executarea adreselor Curții Constituționale comisiile responsabile vor informa Curtea Constituțională.

Articolul 191. Controlul constituționalității tratatelor internaționale

(1) Exercițarea controlului constituționalității unui tratat internațional poate interveni între momentul exprimării consimțământului de către Republica Moldova

de a fi legată prin tratat pe plan internațional și momentul punerii în vigoare a tratatului prin îndeplinirea procedurilor prevăzute de lege.

(2) Deputații și fracțiunile parlamentare își pot exercita dreptul de a sesiza Curtea Constituțională în vederea controlului constituționalității tratatelor internaționale din momentul înregistrării în Parlament a proiectului de lege pentru ratificarea tratatului internațional până la adoptarea lui de către Parlament.

(3) Dacă tratatul internațional este supus controlului de constituționalitate în timpul procedurii parlamentare, acesta nu poate fi ratificat până la adoptarea Hotărârii Curții Constituționale.

(4) În cazul în care Curtea Constituțională declară incompatibil tratatul internațional cu prevederile constituționale, Parlamentul, dacă nu poate remedia situația prin aprobarea de rezerve, remite tratatul către Guvern pentru ajustarea acestuia la normele constituționale ori pentru a iniția revizuirea Constituției Republicii Moldova.

Articolul 192. Raportul anual al Curții Constituționale

(1) Anual, până la 1 februarie, Curtea Constituțională prezintă Parlamentului raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale.

(2) Parlamentul, la propunerea comisiei de profil, ia act de raportul Curții Constituționale și dispune măsuri pentru asigurarea constituționalității, remedierea situațiilor, executarea hotărârilor sau a adreselor Curții Constituționale.

Articolul 193. Colaborarea Parlamentului cu autoritățile publice din domeniul justiției

(1) În vederea asigurării principiilor statului de drept și a supremației legii, Parlamentul colaborează cu Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor în exercitarea prerogativelor constituționale.

(2) Parlamentul consultă opinia autorității publice din domeniul justiției în cazul în care proiectul de act normativ admis spre examinare în Parlament o vizează direct.

(3) Parlamentul nu poate interveni în activitatea funcțională de îndeplinire a justiției și/sau a anchetei efectuate de autoritățile publice din domeniul justiției.

(4) Autoritățile publice din domeniul justiției prezintă anual Parlamentului, conform legislației în vigoare, raportul privind funcționarea justiției și asigurarea supremației legii.

(5) Parlamentul, în condițiile prezentului cod, poate solicita și alte rapoarte și informații care țin de domeniul justiției.

(6) Parlamentul, la propunerea comisiei de profil, ia act de rapoartele autorităților publice din domeniul justiției și propune măsuri de remediere, după caz, de perfecționare a legislației în vigoare.

Capitolul IX

RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ

Articolul 194. Raporturile Parlamentului cu autoritățile administrației publice locale

(1) Raporturile Parlamentului cu autoritățile administrației publice locale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, legalității, transparenței, responsabilității și colaborării instituționale.

(2) Parlamentul, în cadrul exercitării funcției de reprezentare, supraveghează activitatea tuturor autorităților administrației publice locale în vederea asigurării de către acestea a ordinii de drept.

(3) Autoritățile administrației publice locale au obligația să activeze în cadrul legal stabilit de Constituția Republicii Moldova și de legi. Acestea nu pot adopta decizii care pun în pericol integritatea teritorială, securitatea națională ori ordinea de drept.

(4) Parlamentul, prin intermediul comisiei permanente responsabile, colaborează și acordă sprijin autorităților administrației publice locale în vederea realizării misiunilor lor.

(5) Comisia permanentă responsabilă are dreptul de a se informa despre activitatea organelor autorităților administrației publice locale, să solicite informații privind activitatea autorităților publice locale în domeniul financiar-bugetar, economic, social, cultural și educațional, informații ce țin de asigurarea legalității, apărării ordinii publice, respectării drepturilor și libertăților constituționale.

(6) Informația solicitată de Parlament se prezintă de autoritățile publice locale în termen de până la 30 de zile.

(7) După analiza informațiilor, comisia permanentă responsabilă întocmește, la necesitate, un raport și propune Parlamentului dezbaterile problemelor cu care se confruntă administrația publică locală.

(8) Prevederile prezentului capitol se aplică în egală măsură și autorităților din unitatea teritorială autonomă Găgăuzia și autorităților din stânga Nistrului.

Articolul 195. Dialogul instituțional și consultarea autorităților administrației publice locale

(1) Parlamentul, prin intermediul comisiilor de profil în cadrul dialogului instituțional, informează și consultă autoritățile publice locale asupra oricăror chestiuni ce le privesc în mod direct, precum și în procesul de examinare și adoptare a actelor normative referitoare la organizarea și funcționarea administrației publice locale.

(2) Consultările se desfășoară prin diferite forme prevăzute de legislație, de la faza inițială pe întreg parcursul procesului legislativ.

(3) Comisia permanentă sesizată în fond informează și asigură transmiterea către autoritățile administrației publice locale a proiectelor de acte normative și a notelor informative adiționale conform rezoluției președintelui comisiei.

(4) În cazul în care comisia permanentă sesizată în fond examinează proiecte de acte normative, sau alte subiecte ce vizează în mod direct administrația publică locală, la ședința comisiei sunt invitați și reprezentanții acesteia.

(5) Proiectele de acte normative care vizează statutul Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia și/sau atribuțiile autorităților acesteia se remit spre avizare Adunării Populare a Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia.

(6) Neprezentarea avizului în termen de cel mult 30 de zile sau într-un termen mai restrâns, stabilit de Președintele Parlamentului, nu împiedică examinarea proiectului de act normativ de către Parlament.

(7) În cazul în care comisia permanentă sesizată în fond organizează audieri publice cu privire la proiectul de act normativ care vizează statutul unității teritoriale

autonome Găgăuzia și/sau atribuțiile autorităților acesteia, la audieri se invită și reprezentanții Adunării Populare a Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia.

Articolul 196. Suspendarea activității autorităților administrației publice locale

(1) În cazul în care autoritățile administrației publice locale încalcă în mod deliberat prevederile constituționale sau ale legislației, precum și în cazul în care prin faptele lor pun în pericol integritatea teritorială, securitatea națională sau ordinea de drept, activitatea acestora poate fi suspendată de Parlament.

(2) Constatarea circumstanțelor care justifică suspendarea activității autorităților administrației publice locale se decide de instanțele de contencios administrativ.

(3) În cazul în care activitatea autorităților administrației publice locale se încadrează în cerințele alin. (1), oficiile teritoriale ale Cancelariei de Stat sesizează instanțele de contencios administrativ competente și solicită constatarea circumstanțelor care justifică suspendarea activității organelor administrației publice locale.

(4) Constatarea circumstanțelor care justifică suspendarea activității organelor administrației publice locale, împreună cu dosarul faptelor admise de autoritățile publice locale, se remite Guvernului, care dispune măsuri pentru înlăturarea încălcărilor, sancționarea vinovaților și sesizează Parlamentul.

(5) La propunerea Guvernului, Parlamentul examinează cazul și, decide asupra suspendării activității organelor administrației publice locale.

(6) Hotărârea Parlamentului privind suspendarea activității organelor administrației publice locale se remite Comisiei Electorale Centrale pentru organizarea și desfășurarea alegerilor anticipate.

Capitolul X COOPERAREA PARLAMENTULUI CU SOCIETATEA CIVILĂ

Articolul 197. Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă

(1) Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă se desfășoară în baza prevederilor prezentului Cod, a Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, a Hotărârii Parlamentului nr.149/2023 privind aprobarea Platformei de dialog și participare civică la procesul decizional al Parlamentului și a altor acte normative.

(2) În procesul de cooperare, Parlamentul și reprezentanții societății civile se conduc de principiul participării și implicării, principiul transparenței și eficienței, principiul egalității de tratament și șanse, principiul independenței, încrederii și parteneriat.

(3) În vederea asigurării procesului de cooperare dintre Parlament și societatea civilă, Secretariatul Parlamentului ține evidența organizațiilor societății civile, înregistrate în Republica Moldova și interesate de a coopera cu Parlamentul.

Articolul 198. Activități și forme de cooperare

(1) La inițiativa Președintelui Parlamentului, organelor de lucru ale Parlamentului, în încăperile Parlamentului pot fi desfășurate audieri, mese rotunde, seminare, conferințe și alte acțiuni ce țin de activitatea legislativă.

(2) Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă se efectuează prin informarea părților interesate, consultarea permanentă, participare activă.

Articolul 199. Contribuția societății civile

(1) Organizațiile societății civile interesate de activitatea parlamentară plasată pe pagina web oficială a Parlamentului pot prezenta expertize, analize de impact, comentarii, opinii, evaluări, propuneri și alte materiale, respectând standardele/cerințele de cooperare stabilite de legislația în vigoare, într-o formă clară, concisă.

(2) Contribuțiile organizațiilor societății civile realizate în cadrul procesului de cooperare cu Parlamentul, poartă caracter consultativ.

Articolul 200. Recepționarea și examinarea propunerilor societății civile

(1) Propunerile societății civile prezentate în cadrul consultărilor publice, formulate în mod verbal sau scris sunt recepționate de către Parlament și se reflectă în procesele-verbale ale ședințelor respective, sau în formă scrisă formulate în mod individual.

(2) Parlamentul are dreptul să respingă recomandările formulate vag sau irelevante subiectului suspus consultării.

(3) Termenul de prezentare a recomandărilor este de 15 zile lucrătoare de la data publicării proiectului de act normativ pe pagina web oficială a

Parlamentului, în cazul în care comisia permanentă nu stabilește un alt termen rezonabil. În caz de necesitate a urgentării procedurii de examinare a proiectelor de acte normative, se stabilește un alt termen, dar nu mai mic de 3 zile lucrătoare, pentru prezentarea recomandărilor de către părțile interesate.

(4) Recomandările se examinează de către grupurile de lucru create de Parlament sau de organele de lucru ale acestuia.

Articolul 201. Transparența cooperării dintre Parlament și societatea civilă

(1) Parlamentul, prin intermediul subdiviziunii Secretariatului Parlamentului responsabile, asigură societății civile accesul la deciziile adoptate și materialele conexe prin plasarea acestora pe pagina web oficială.

(2) Copiile stenogramelor redactate, sinteza recomandărilor, procesele-verbale, alte materiale pregătite în urma desfășurării audierilor, meselor rotunde, seminarelor, conferințelor și altor acțiuni în procesul de cooperare dintre Parlament și societatea civilă se păstrează la biblioteca Parlamentului.

Capitolul XI **NUMIREA ȘI ELIBERAREA ÎN/DIN FUNCȚII PUBLICE**

Articolul 202. Numirea și eliberarea de către Parlament a unor persoane în/din funcții publice

(1) Parlamentul, în calitatea sa de putere legislativă, are atribuții de numire sau eliberare în/din funcții publice.

(2) Prin numire de Parlament în funcție publică se înțelege numirea, alegerea, confirmarea sau desemnarea persoanelor.

(3) Prin eliberare de Parlament din funcție publică se înțelege eliberarea, demiterea sau revocarea persoanelor.

(4) Numirea sau eliberarea în/din funcții publice a persoanelor se dispune de Parlament prin hotărâre.

Articolul 203. Selectarea candidaților pentru numirea în funcții publice

(1) Selectarea candidaților pentru funcții publice se face prin concurs public, în baza următoarelor principii:

a) competiția deschisă, prin asigurarea accesului liber de participare la concurs a persoanelor care îndeplinesc condițiile stabilite și depun dosarul;

b) alegerea după merit, prin selectarea persoanei în baza criteriilor ce asigură garanțiile legate de profesionalismul și integritatea ei;

c) asigurarea transparenței, prin punerea la dispoziția tuturor celor interesați a informațiilor referitoare la concurs;

d) tratamentul egal și nediscriminatoriu, astfel încât orice candidat să aibă șanse egale.

(2) Excepție de la concurs fac cazurile de ocupare a funcțiilor publice din cadrul Parlamentului care parcurg o procedură specială, precum și în cazul funcțiilor publice pentru care legea specială prevede o altă procedură.

(3) Concursul pentru suplinirea funcțiilor publice vacante se efectuează de comisia permanentă de profil sau, după caz, și de o altă comisie parlamentară.

Articolul 204. Concursul public pentru numirea în funcții publice

(1) Modul de organizare și desfășurare a concursului de selectare a candidaților pentru numire în funcții publice este stabilit de Biroul permanent al Parlamentului.

(2) Concursul de selectare a candidaților pentru numire în funcții publice constă în:

a) depunerea dosarului complet de persoana care întrunește condițiile stabilite pentru participare la concurs;

b) interviul susținut în fața comisiei.

(3) Selectarea candidaților pentru funcții publice se face de comisia permanentă de profil care va propune Parlamentului pentru numire candidații selectați.

Articolul 205. Propunerile pentru numirea în funcții publice

(1) Urmare a rezultatelor concursului, subiecții împuterniciți cu dreptul de înaintare a candidaturilor (Președintele Parlamentului, fracțiunile parlamentare, comisiile permanente) propun Parlamentului numirea candidatului în funcție publică.

(2) Legea poate să stabilească o altă persoană sau autoritate care să propună Parlamentului candidatura pentru numirea în funcție publică.

(3) Autoritățile ai căror membri sunt numiți de Parlament sunt obligate să informeze Parlamentul despre necesitatea declanșării procedurii de numire a persoanelor respective cu 3 luni înainte de expirarea mandatului acestora, dacă legea nu prevede alt termen. În cazul în care vacanța funcției a intervenit înainte de expirarea mandatului, aceste autorități informează Parlamentul despre aceasta în termen de până la 15 zile de la survenirea vacanței funcției.

(4) Procedura de eliberare din funcție a persoanelor numite de Parlament se face în conformitate cu procedura stabilită de lege. În cazul în care legea nu prevede o procedură clară de eliberare din funcție, se vor aplica procedurile similare numirii în funcție.

Articolul 206. Raportul comisiei parlamentare de profil pe marginea propunerilor pentru numirea în funcție publică

(1) Chestiunea cu privire la numirea în funcție publică se examinează de comisia permanentă de profil sau, după caz, și de alte comisii ale Parlamentului. Persoana în privința căreia se examinează chestiunea este obligată să fie prezentă la ședința comisiei.

(2) Comisia permanentă de profil va examina propunerile pentru numirea în funcție publică a persoanei și va întocmi un raport în care se va constata corespunderea propunerilor cu cerințele Constituției Republicii Moldova sau ale legilor, de asemenea va propune Parlamentului adoptarea unei hotărâri. Proiectul de hotărâre se elaborează de către comisia permanentă de profil și se prezintă anexat la raport.

(3) În cazul în care legea prevede, comisiile permanente vor prezenta corapoarte sau avize pe marginea propunerilor.

(4) În cazul organizării concursului pentru numirea în funcție publică, rezultatele acestuia se prezintă Parlamentului.

Articolul 207. Examinarea de către Parlament a propunerilor de numire sau eliberare în/din funcții publice

(1) Examinarea în Parlament a chestiunii privind numirea sau eliberarea în/din funcție a persoanelor începe cu prezentarea de către persoana sau reprezentantul

organului colegial a propunerii respective. În cazul numirii a unui organ colegial, prezența acestuia în ședința Parlamentului este obligatorie.

(2) După prezentarea propunerii, deputații pot adresa întrebări raportorului sau persoanei invitate în privința căreia se examinează chestiunea.

(3) Procedura este continuată de prezentarea raportului comisiei permanente de profil sau, după caz, a coraportului altei comisii permanente.

(4) Frațiunile parlamentare pot să își exprime poziția asupra propunerilor în termen de până la 7 minute.

(5) Parlamentul numește sau eliberează persoanele în/din funcții publice prin hotărâre adoptată cu votul majorității deputaților prezenți, dacă Constituția Republicii Moldova nu prevede o altă majoritate.

Articolul 208. Depunerea jurământului în fața Parlamentului

(1) În conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova sau ale legii, persoanele numite în funcții depun jurământul în fața Parlamentului.

(2) Procedura cu privire la depunerea jurământului se examinează în comisia permanentă de profil, care verifică respectarea cerințelor legale pentru numirea în funcția respectivă, concomitent cu pregătirea materialelor pentru numire.

(4) Textul jurământului înserat pe foia cu antet a Parlamentului, se depune și se semnează oficial în fața Parlamentului de către persoana numită în funcție.

Articolul 209. Termenele pentru ocuparea funcției vacante

(1) În cazul eliberării din funcție sau în alte cazuri care fac să devină funcția vacantă, persoana sau organul colegial responsabil de înaintarea candidaturii este obligat, în termen de 30 de zile sau în alt termen stabilit de lege, să prezinte Parlamentului propuneri privind ocuparea funcției vacante.

(2) În cazul în care competența de înaintare a candidaturii îi revine organelor de lucru ale Parlamentului, comisia permanentă de profil, în termen de 30 de zile, organizează concursul public pentru selectarea persoanei pentru numirea în funcția publică vacantă.

(3) În privința propunerii privind ocuparea funcției vacante, Parlamentul decide în termen de 30 de zile de la prezentare.

Capitolul XII
AUTONOMIA BUGETARĂ A PARLAMENTULUI
ȘI A ALTOR AUTORITĂȚI

Articolul 210. Bugetul Secretariatului Parlamentului

(1) Conform Constituției Republicii Moldova, Parlamentul are autonomie bugetară. Resursele financiare ale Parlamentului sunt prevăzute în bugetul Secretariatului Parlamentului.

(2) Bugetul Secretariatului Parlamentului se aprobă de către Parlament și reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor destinate realizării funcțiilor Parlamentului.

(3) Bugetul Secretariatului Parlamentului este parte componentă a bugetului de stat.

(4) Activitatea financiară a Secretariatului Parlamentului se determină prin regulamentul acestuia.

(5) Secretarul general al Parlamentului este responsabil de organizarea procesului bugetar al Parlamentului și asigură gestionarea finanțelor publice și administrarea patrimoniului public conform principiilor bunei guvernări, cu informarea Biroului permanent.

Articolul 211. Bugetele autorităților bugetare independente/autonome

(1) Autoritățile/instituțiile publice cărora, prin Constituția Republicii Moldova sau prin actele normative de reglementare a activității acestora, li se atribuie independență bugetară/financiară față de Guvern elaborează proiectele de bugete proprii în conformitate cu prevederile legislației în vigoare în domeniul bugetar.

(2) Proiectul bugetului autorității bugetare independente/autonome se aprobă, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor, de către această autoritate și se înaintează Guvernului, în termenul prevăzut de calendarul bugetar, pentru a fi inclus în proiectul bugetului de stat care va fi prezentat spre aprobare Parlamentului.

(3) În cazul existenței unor obiecții la proiectul de buget aprobat de către Guvern, autoritatea bugetară independentă/autonomă le prezintă Parlamentului pentru soluționarea divergențelor.

(4) Bugetele acestora pentru anul viitor se prezintă spre informare Comisiei parlamentare de profil, care își exprimă opinia asupra respectării prevederilor legale la elaborarea și aprobarea acestora corespunzător atribuțiilor, ținând cont de rezultatele auditului extern pe anul precedent.

(5) Comisia parlamentară de profil este în drept să solicite orice informații relevante examinării bugetelor autorităților/instituțiilor publice prevăzute la alin. (1) și decide asupra necesității de informare a Parlamentului privind rezultatele examinării acestora, până la examinarea proiectului legii bugetare anuale în lectura a doua. Orice obiecție și propunere la proiectul legii bugetare anuale se înaintează Guvernului spre avizare, în modul stabilit.

TITLUL III CONTROLUL PARLAMENTAR

Capitolul XIII DISPOZIȚII COMUNE PRIVIND CONTROLUL PARLAMENTAR

Articolul 212. Controlul parlamentar

(1) Controlul parlamentar este o funcție de bază a Parlamentului prin care legislativul supraveghează activitățile Guvernului și ale administrației publice privind realizarea politicii interne și externe a statului, precum și executarea legilor, întru asigurarea procesului de securitate și dezvoltare a valorilor publice ale statului de drept.

(2) Scopurile principale ale controlului parlamentar se bazează pe principiul separării și echilibrului puterii în stat și constau în:

- a) asigurarea respectării Constituției Republicii Moldova și a executării legilor;
- b) asigurarea promovării și protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- c) întărirea legalității, securității naționale, apărării și a ordinii publice în stat;
- d) depistarea problemelor și atenționarea acestora în activitatea autorităților și instituțiilor de stat;
- e) ridicarea eficienței interacțiunii sistemului organelor de stat;
- f) combaterea corupției;
- g) studierea practicii de aplicare a legislației Republicii Moldova, elaborarea recomandărilor și direcțiilor prioritare de perfectare și eficacitate a acesteia.

(3) Realizarea funcției de control parlamentar nu substituie urmărirea penală și înlăptuirea justiției, activitatea autorităților și instituțiilor publice, organelor

centrale de specialitate ale statului, activitatea autorităților publice locale ce se realizează în limitele competenței lor constituționale și legale.

Articolul 213. Tipurile controlului parlamentar

(1) Controlul parlamentar poate fi efectuat direct sau indirect, prin intermediul autorităților publice.

(2) Controlul parlamentar direct se efectuează de Parlament, Biroul permanent, fracțiunile parlamentare, comisiile parlamentare și deputați.

(3) Controlul parlamentar indirect se efectuează prin intermediul Curții de Conturi și al Avocatului Poporului, în cazurile, ordinea și formele prevăzute de Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) și Legea nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova.

(4) Controlul parlamentar poate fi efectuat preventiv și posterior adoptării legilor, acțiunii sau inacțiunii organelor statului.

Articolul 214. Formele controlului parlamentar

Controlul parlamentar se efectuează prin intermediul:

- a) informării Parlamentului, întrebărilor, interpelărilor și petițiilor;
- b) supravegherii executării legilor;
- c) audierilor și rapoartelor;
- d) controlului specializat;
- e) comisiilor de anchetă și comisiilor speciale;
- f) moțiunilor simple și moțiunilor de cenzură.

Capitolul XIV INFORMAREA PARLAMENTULUI, ÎNTREBĂRI, INTERPELĂRI ȘI PETIȚII

Articolul 215. Procedura informării Parlamentului și a deputaților

(1) Parlamentul, organele lui de lucru și deputații pot solicita de la Guvern, autoritățile administrației publice centrale, autoritățile cu statut autonom, autoritățile administrației publice locale, inclusiv cele din UTA Găgăuzia, informații sau documente utile pentru desfășurarea activității.

(2) Autoritățile prevăzute la alin. (1) sunt obligate să prezinte informația și documentele solicitate în termen de 30 de zile.

(3) În cazul în care informațiile sau documentele solicitate se referă la secrete de stat, accesul la astfel de informații se asigură conform legii.

Articolul 216. Subiecții întrebărilor și interpelărilor

(1) Deputatul poate formula întrebări și interpelări Guvernului, miniștrilor, altor conducători ai organelor administrației publice, prin care se solicită răspuns oral, răspuns scris sau răspuns scris și oral.

(2) Întrebările pot fi formulate în scris, sau oral la sfârșitul ședinței plene a Parlamentului.

(3) Interpelările se formulează doar în scris.

(4) Guvernul, miniștrii ori alți conducători ai organelor administrației publice sunt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați, în condițiile prevăzute de prezentul cod.

Articolul 217. Adresarea întrebărilor

(1) Întrebarea constă într-o cerere de a răspunde dacă un fapt este adevărat, dacă o informație este exactă, dacă Guvernul, autoritățile publice sau autoritatea autonomă are intenția de a lua o hotărâre într-o problemă determinată.

(2) Deputații nu pot adresa întrebări Președintelui Republicii Moldova, reprezentanților puterii judecătorești, autorităților administrației publice locale, precum și întrebări care:

- a) se referă la probleme de interes personal;
- b) urmăresc, în exclusivitate, obținerea unei consultații juridice;
- c) se referă la procesele aflate pe rolul instanțelor judecătorești sau pot afecta soluționarea cauzelor aflate în curs de judecată);
- d) privesc activitatea unor persoane care nu îndeplinesc funcții publice.

(3) În ședința plenară pot fi formulate două întrebări distincte.

(4) Întrebările adresate verbal se înregistrează de către Secretariatul Parlamentului care va remite destinatarilor extrasul stenogramei ședinței în care se consemnează întrebările deputaților.

Articolul 218. Răspunsul la întrebări

(1) Adresând întrebarea, deputatul va preciza cine urmează să prezinte răspunsul, forma răspunsului în scris sau oral.

(2) Răspunsul în scris se prezintă în termen de 15 zile lucrătoare.

(3) Răspunsul oral se prezintă la următoarea ședință plenară, dedicată orei Guvernului, prezența persoanelor sau a reprezentanților autorităților cărora li s-au adresat întrebările fiind obligatorie.

(4) Amânarea audierii răspunsului în plenul Parlamentului poate avea loc numai în cazurile temeinic justificate, când persoana vizată conform legislației în vigoare sau autoritatea publică vizată nu poate fi prezentă, fapt despre care Președintele Parlamentului se anunță în scris, în termen de o zi înaintea ședinței plenary.

(5) Amânarea audierii răspunsului se extinde până la următoarea ședință plenară dedicată orei Guvernului.

(6) Deputatul care a formulat întrebarea este informat despre amânarea audierii răspunsului.

(7) Dacă întrebările sunt adresate celor prezenți în sală, aceștia pot răspunde imediat sau, după caz, în termenul indicat la alin. (2).

(8) Dreptul la replică, precizare sau comentarii, în urma prezentării răspunsului oral, îl are doar autorul întrebării.

Articolul 219. Timpul rezervat întrebărilor

(1) Timpul rezervat pentru adresarea unei întrebări nu va depăși două minute.

(2) Timpul pentru fiecare răspuns oral nu va depăși 3 minute.

(3) Timpul pentru replică, precizări sau comentarii din partea autorului întrebării nu va depăși un minut.

Articolul 220. Înaintarea și examinarea interpelărilor

(1) Interpelarea constă într-o cerere adresată Guvernului de către cel puțin 5 deputați sau de o fracțiune parlamentară, prin care se solicită explicații asupra politicii Guvernului în problemele activității interne sau externe.

(2) Interpelările se formulează indicându-se obiectul acestora, și, după caz, se anexează materialele necesare.

(3) Interpelărilor li se dă citire și se depun la președintele ședinței plenare, care dispune remiterea lor Prim-ministrului.

(4) Răspunsurile în scris la interpelări se prezintă în cel mult 15 zile lucrătoare.

(5) În aceeași ședință, fiecare subiect prevăzut la alin. (1) poate adresa o singură interpelare.

(6) Răspunsul la interpelare nu va dura mai mult de 7 minute.

(7) Autorul interpelării, în decurs de două minute, poate interveni o singură dată cu întrebări suplimentare și comentarii. Persoana vizată care răspunde la interpelare are la dispoziție două minute pentru dreptul la replică, după care nu se mai fac alte intervenții.

(8) Deputații care nu sunt satisfăcuți de răspunsul prezentat la interpelare pot iniția o moțiune simplă pe marginea problemei ce a făcut obiectul interpelării.

Articolul 221. Petițiile adresate Parlamentului

(1) Persoanele fizice și juridice au dreptul de a se adresa Parlamentului, organelor de lucru și deputaților cu petiții ce țin de problemele securității naționale, de drepturile și interesele legitime ale unor grupuri largi de cetățeni, de executarea și aplicarea legilor ori care conțin propuneri privind modificarea legislației.

(2) Petițiile în care sunt abordate oricare alte probleme decât cele menționate la alin. (1) se adresează organelor sau persoanelor oficiale de a căror competență nemijlocită ține soluționarea lor, fapt despre care petiționarul este informat.

(3) Petițiile trebuie să conțină elementele obligatorii prevăzute de Codul administrativ.

(4) Petițiile anonime și cele depuse fără indicarea adresei poștale, cele fără sens, cu sens confuz, cele care conțin limbaj necenzurat sau ofensator nu se examinează.

Capitolul XV EXECUTAREA LEGILOR

Articolul 222. Stabilirea modului de executare a legii

(1) Modul de intrare în vigoare și modul de executare a prevederilor actelor normative adoptate de Parlament se stabilesc, potrivit Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, în dispozițiile finale și tranzitorii.

(2) Dispozițiile finale și tranzitorii trebuie să stabilească și să asigure, pe o perioada determinată, corelarea reglementărilor noi și cele vechi, astfel încât punerea în aplicare a noului act normativ să decurgă și să evite retroactivitatea acestuia sau conflictul între normele succesive.

(3) Legea trebuie să stabilească un termen real de organizare a executării ei, astfel încât să asigure posibilitate autorităților administrației publice responsabile de implementarea legii să adopte/emită acte normative secundare, să stabilească proceduri și mecanisme, care să facă clar modul de aplicare a legii, precum și să le aducă la cunoștința publicului.

(4) Dispozițiile finale și tranzitorii cuprind obligația și termenul de prezentare a rapoartelor privind executarea legilor. În cazul în care termenul de prezentare a rapoartelor privind executarea legilor nu e stabilit, se consideră termenul de un an.

(5) Întru asigurarea organizării executării legii și a respectării principiului stabilității normelor juridice, legile adoptate nu pot fi modificate până la intrarea lor în vigoare, de regulă, și nici mai devreme decât după expirarea a 6 luni de la data intrării lor în vigoare.

(6) În cazul apariției unei necesități generate de schimbarea relațiilor sociale care au dus la adoptarea actului normativ, precum și în cazul în care Guvernul va decide argumentat propunerea de operare a unor astfel de modificări, Parlamentul va modifica legile adoptate prin derogare de la alin. (5).

Articolul 223. Efectuarea controalelor și prezentarea rapoartelor privind executarea legilor

(1) Comisiile parlamentare, potrivit domeniului lor de competență, asistate de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, efectuează periodic controlul asupra executării legii de către organele și persoanele competente, precum și pentru a determina eficiența acțiunii legii.

(2) În urma controlului efectuat, comisia permanentă de profil prezintă, după caz, un raport Parlamentului și recomandări Guvernului și/sau altor autorități publice.

(3) De regulă, controlul asupra executării legii se efectuează de comisia permanentă de profil după expirarea unui an de la intrarea ei în vigoare dacă, în textul legii, Parlamentul nu a stabilit un alt termen pentru prezentarea raportului privind executarea legii.

Articolul 224. Explicarea legislației

(1) În vederea asigurării unității reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării, în temeiul prevederilor art. 66 din Constituția Republicii Moldova, comisiile permanente ale Parlamentului, asistate de Direcția generală juridică, colaborează cu autoritățile administrației publice în vederea formării unei practici uniforme de aplicare a legilor.

(2) În problemele ce țin de domeniul lor de activitate, comisiile permanente pot fi consultate de autoritățile administrației publice în ce privește unitatea reglementărilor și aplicarea uniformă a legilor. Drept urmare a examinării adresărilor, comisiile permanente emit avize consultative.

(3) Adresarea trebuie să fie întocmită în scris, să conțină clar articolul, alineatul, enunțul, sintagma sau cuvântul din textul actului legislativ care reflectă neclarități în aplicare și necesită explicație. În conținutul adresării, autorul trebuie să invoce situația de fapt care a creat neclaritate la aplicarea prevederilor legale.

(4) În funcție de natura problemei specificate sau complexitatea ei, adresarea poate fi examinată de mai multe comisii permanente. În acest caz, una dintre comisii va fi responsabilă de formularea avizului consultativ, iar celelalte vor prezenta poziția comisiei responsabile.

(5) Termenul de examinare a adresării este de până la 60 de zile lucrătoare din momentul înregistrării lor în Secretariatul Parlamentului.

(6) Comisia permanentă sesizată în fond solicită obligatoriu și opinia autorității de domeniul căreia ține aplicarea legii, cu excepția cazului în care adresarea a venit de la această autoritate. La decizia președintelui comisiei permanente sesizate în fond pot fi solicitate și opiniile altor autorități publice.

(7) În cazul în care, în timpul dezbaterii, comisia va ajunge la concluzia că prevederile legii expuse în adresare sunt neclare, iar printr-un aviz consultativ nu pot fi înlăturate problemele pentru viitor, aceasta va iniția procedura de interpretare oficială a legii sau de modificare a acesteia.

(8) După examinarea adresării, comisia adoptă avizul consultativ cu votul majorității membrilor ei.

(9) Avizul consultativ se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului.

(10) Avizul consultativ nu poate servi drept probă în instanțele de judecată.

Articolul 225. Evaluarea ex-post privind implementarea legilor

(1) Evaluarea ex-post privind implementarea actelor normative cuprinde analiza ex-post juridică și analiza ex-post de impact. Analiza ex-post a actelor normative este efectuată de către comisiile permanente și Direcția generală juridică, conform metodologiei de evaluare ex-post, aprobată de Biroul permanent al Parlamentului.

(2) Evaluarea ex-post este efectuată în baza listei actelor normative supuse analizei ex-post, aprobată de Biroul permanent.

Articolul 226. Evaluarea ex-post juridică privind organizarea executării legii

(1) Evaluarea ex-post juridică este efectuată de către Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, care evaluează dacă au fost aprobate toate actele normative necesare pentru executarea și implementarea actelor normative, obstacolele de ordin juridic la aplicarea în practică a actelor normative, cazurile relevante în care normele actelor normative au făcut obiectul unor sesizări la Curtea Constituțională.

(2) Evaluarea ex-post juridică este efectuată, de regulă, după un an de la intrarea în vigoare a actului normativ respectiv, dacă în textul actului normativ Parlamentul nu a stabilit un alt termen pentru prezentarea raportului privind organizarea executării acestuia.

(3) Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului are dreptul să solicite, iar autoritățile publice sunt obligate să prezinte toate informațiile și documentele necesare pentru efectuarea analizei ex-post juridice.

(4) În rezultatul analizei ex-post juridice, Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului întocmește raportul juridic privind organizarea executării legii, care este transmis comisiei permanente de profil.

(5) În temeiul raportului Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, comisia permanentă de profil poate organiza audieri publice referitoare la activitatea desfășurată de organele administrației publice pentru organizarea executării și implementării actelor normative.

(6) Comisia permanentă de profil, în baza constatărilor din cadrul audierilor publice, poate adopta recomandări în adresa Guvernului și/sau autorităților publice competente.

Articolul 227. Evaluarea ex-post de impact asupra implementării legilor

(1) Evaluarea ex-post de impact este efectuată de comisia permanentă de profil, care evaluează eficiența actelor normative și în ce măsură scopul și obiectivele actelor normative au fost îndeplinite.

(2) Președintele comisiei permanente de profil desemnează deputatul raportor și consultantul responsabil de efectuarea analizei ex-post de impact și întocmirea raportului.

(3) Evaluarea ex-post de impact este efectuată, de regulă, după 3 ani de la intrarea în vigoare a actului normativ respectiv, în baza Planului de evaluare ex-post, aprobat de Biroul permanent. În cazul actelor normative adoptate în procedura de urgență sau în mod prioritar, ce trebuie să producă un efect imediat, dar care au generat efecte negative neprevăzute, analiza ex-post de impact poate fi efectuată după un an de la intrarea în vigoare a actului normativ respectiv.

(4) Comisia permanentă de profil are dreptul să solicite, iar autoritățile publice sunt obligate să prezinte toate informațiile și documentele necesare pentru efectuarea analizei ex-post de impact, inclusiv rapoartele de monitorizare a actelor normative întocmite de ministere.

(5) În rezultatul evaluării ex-post de impact, comisia permanentă de profil întocmește și adoptă un raport, ce cuprinde constatările comisiei și recomandările privind actele normative evaluate, pe care îl va transmite Guvernului și/sau autorităților publice competente, cu solicitarea de a răspunde în scris, în termen de cel mult două luni, la recomandările din raportul privind evaluarea ex-post de impact și, după caz, să prezinte proiectul de lege necesar.

(6) Raportul comisiei permanente de profil și răspunsul Guvernului și/sau autorităților publice se transmit deputaților și, după caz, se prezintă în ședință în plenul Parlamentului.

(7) La decizia comisiei permanente de profil, raportul evaluării ex-post de impact poate fi propus spre audiere plenului Parlamentului.

(8) Raportul comisiei permanente de profil și răspunsul Guvernului și/sau autorităților publice sunt publicate pe pagina web oficială a Parlamentului. Comisia

permanentă de profil va monitoriza implementarea recomandărilor.

(9) Comisia permanentă de profil poate apela la serviciile experților independenți pentru efectuarea analizei ex-post de impact și întocmirea rapoartelor. Experții independenți vor fi remunerați din bugetul Parlamentului, care va prevedea surse financiare necesare pentru efectuarea evaluării ex-post.

Capitolul XVI AUDIERI ȘI RAPOARTE

Secțiunea 1 Audieri parlamentare

Articolul 228. Audieri legislative, de supraveghere și de anchetă

(1) Audierea parlamentară este o modalitate de activitate a Parlamentului, în cadrul căreia deputații, în ședința plenară sau ședințele comisiilor parlamentare, audiază și dezbate chestiuni actuale și importante pentru interesele societății, cu implicarea reprezentanților oficiali ai autorităților și instituțiilor publice, a experților, a specialiștilor, a societății civile și a altor părți interesate.

(2) Audierile parlamentare pot lua forma audierilor legislative, audierilor de supraveghere și audierilor de anchetă.

(3) Audierile legislative reprezintă proceduri de consultare a opiniei cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate cu privire la proiectele de acte normative examinate în Parlament.

(4) Audierile de supraveghere examinează activitatea Guvernului, a ministerelor, altor autorități publice, în special modul în care acestea aplică legile, precum și performanța funcționarilor publici în gestionarea responsabilităților profesionale.

(5) Audierile de anchetă investighează suspiciunile apărute cu privire la încălcarea legislației, la acțiunile ofensive sau de comportament inadecvat al autorităților publice în exercitarea funcției lor oficiale.

Articolul 229. Audieri în plenul Parlamentului

(1) În temeiul art. 66 lit. n) din Constituția Republicii Moldova, Parlamentul inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății.

(2) Audierile parlamentare în plenul Parlamentului se organizează și se

desfășoară la propunerea Biroului permanent, a comisiilor permanente sau fracțiunilor parlamentare.

(3) Data și procedura de desfășurare a audierilor sunt stabilite și aduse la cunoștința Guvernului de către Parlament.

(4) Pe marginea problemelor discutate în cadrul audierilor parlamentare în plen, Parlamentul poate adopta hotărâri.

Articolul 230. Audieri în comisiile permanente

(1) În vederea realizării atribuțiilor, comisiile permanente pot efectua audieri legislative, de supraveghere și de anchetă în domeniile lor specifice de activitate.

(2) Normele ce se referă la efectuarea audierilor de către comisiile permanente pot fi detaliate în proceduri standard de operare, aprobate de Biroul permanent al Parlamentului.

(3) La efectuarea audierilor de anchetă se aplică în mod corespunzător prevederile prezentului cod.

(4) În baza raportului Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova, a raportului Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public, a rapoartelor anuale de audit ale Curții de Conturi, comisiile permanente pot efectua audieri de supraveghere cu autoritățile, instituțiile și persoanele vizate în aceste rapoarte.

Articolul 231. Organizarea audierilor în comisiile permanente

(1) Președintele comisiei permanente va desemna un deputat și un consultant responsabil de pregătirea și organizarea audierilor.

(2) Anunțul public cu privire la locul, data, ora și subiectul supus dezbaterii se dă publicității și se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului cu cel puțin 10 zile înainte de desfășurarea audierii. În circumstanțe excepționale, audierile publice de supraveghere și audierile de anchetă pot avea loc cu un preaviz de mai puțin de 10 zile dacă comisia decide în acest sens.

(3) Membrii comisiei parlamentare sunt obligați să fie prezenți la audierile organizate de comisie. În cazul în care cvorumul legal nu este întrunit, președintele comisiei suspendă audierea și anunță ziua și ora de reluare a lucrărilor.

(4) Secretariatul Parlamentului asigură suportul logistic necesar în vederea bunei desfășurări a audierilor.

Articolul 232. Audierea persoanelor invitate în comisiile permanente

(1) Membrii comisiei vor decide asupra persoanelor care vor fi audiate, inclusiv din cadrul grupurilor de interese pentru care subiectul în dezbatere are impact.

(2) Comisia, odată cu stabilirea listei persoanelor ce vor fi audiate, va trimite invitații oficiale. Invitația se expediază cu cel puțin 7 zile înainte de ședință, în cazul în care comisia nu decide altfel, și va cuprinde informațiile de bază privind audierile, inclusiv scopul, subiectul, data, ora și locul de desfășurare. Persoanele invitate sunt obligate să se prezinte în fața comisiei și să ofere orice informație și documente solicitate.

(3) Comisia permanentă de profil poate solicita oricărui participant să-și prezinte în scris punctul de vedere/opinia pe marginea subiectului supus dezbaterii. Informația scrisă trebuie să fie prezentată în prealabil, astfel încât toți membrii comisiei să aibă posibilitatea să o examineze înainte de începerea audierii.

(4) Dispozițiile prezentului cod referitoare la caracterul public al ședințelor, conducerea ședințelor comisiilor, încheierea proceselor-verbale, precum și la stenografierea ședințelor comisiilor parlamentare se aplică în mod corespunzător.

Articolul 233. Rapoartele comisiei asupra audierilor

(1) În urma audierilor, comisiile parlamentare aprobă rapoarte. Acestea vor cuprinde sinteza problemelor dezbătute, propunerile acceptate de către comisie și propunerile care nu sunt acceptate de către comisie, concluziile finale și, eventual, recomandările comisiei.

(2) Raportul audierii legislative și de supraveghere se dă publicității în termen de 10 zile după finalizarea audierilor și se plasează pe pagina web oficială a Parlamentului. În cazul formulării recomandărilor, comisia expediază raportul, în termen de 10 zile, persoanelor sau autorităților vizate.

(3) În decursul a 6 luni de la finalizarea audierilor de supraveghere, comisia permanentă de profil examinează realizarea recomandărilor formulate în raportul comisiei și, după caz, informează plenul Parlamentului. Deputatul și consultantul responsabili din comisie întocmesc tabelul de monitorizare privind implementarea recomandărilor, care se publică pe pagina web oficială a Parlamentului.

Secțiunea a 2-a
Rapoartele prezentate Parlamentului

Articolul 234. Rapoartele anuale ale autorităților publice

(1) Autoritățile publice, în conformitate cu cerințele și termenele prevăzute în legislația în vigoare și cu prevederile prezentului cod, prezintă Parlamentului rapoarte.

(2) Autoritățile publice prezintă rapoarte Parlamentului după cum urmează:

a) Procuratura Generală – raportul anual despre activitatea Procuraturii în anul precedent, până la data de 31 martie;

b) Consiliul Audiovizualului – raportul anual privind desfășurarea activității, până la data de 1 martie;

c) Centrul Național Anticorupție – raportul anual privind desfășurarea activității, până la data de 31 martie;

d) Consiliul Concurenței – raportul anual privind desfășurarea activității, până la data de 1 iunie;

e) Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică – raportul anual despre activitatea Agenției în anul precedent, până la 30 iunie;

f) Serviciul de Informații și Securitate – raportul anual privind desfășurarea activității, până la data de 1 iunie;

g) Comisia Electorală Centrală – raportul privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, până la data de 1 iunie;

h) Consiliul Superior al Magistraturii – raportul anual privind activitatea sa și activitatea sistemului judecătoresc, până la data de 1 februarie;

i) Centrul Național pentru Protecția Datelor cu caracter Personal – raportul anual de activitate, până la data de 15 martie;

j) Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar – raportul de activitate al Fondului, în termen de 120 de zile de la sfârșitul anului calendaristic precedent;

k) Autoritatea Națională de Integritate – raportul anual de activitate al Autorității, până la data de 31 martie;

l) Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității – raportul general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării, până la data de 15 martie;

m) Agentul guvernamental – raportul anual, până la 15 aprilie;

n) Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor- raport anual de performanță, până la 15 martie

(3) Rapoartele autorităților publice prezentate Parlamentului se examinează de comisia permanentă de profil.

(4) Raportul comisiei permanente cu privire la activitatea autorității publice vizate se examinează concomitent cu audierea în plenul Parlamentului a raportului autorității respective.

(5) Alte autorități publice prezintă rapoarte/dări de seamă Parlamentului în termenele solicitate și în conformitate cu legislația în vigoare.

(6) Biroul permanent va include în proiectul ordinii de zi audierea rapoartelor în cel mult 30 de zile de la data prezentării.

(7) Pe marginea rapoartelor prezentate, Parlamentul adoptă hotărâre care va prevedea întreprinderea măsurilor necesare.

Articolul 235. Cerințe față de rapoartele prezentate Parlamentului

Rapoartele autorităților publice prezentate Parlamentului trebuie să conțină:

- a) denumirea, data și locul aprobării;
- b) prevederile legale în al căror temei au fost elaborate;
- c) informații despre activitățile autorității în realizarea atribuțiilor stabilite de legislația în domeniu;
- d) informații despre direcțiile prioritare de activitate ale autorității pentru anul următor;
- e) analiza materialelor examinate;
- f) împrejurările elucidate în procesul examinării materialelor;
- g) altă informație, după caz;
- h) concluzii și recomandări;
- i) semnătura funcționarului de demnitate publică care reprezintă autoritatea respectivă.

Capitolul XVII CONTROLUL PARLAMENTAR SPECIALIZAT

Articolul 236. Controlul parlamentar specializat

Controlul parlamentar specializat se realizează de către Parlament și comisiile permanente prin intermediul instituțiilor specializate de efectuare a controlului parlamentar.

Articolul 237. Raportarea privind respectarea și promovarea drepturilor și libertăților omului

(1) Avocatul Poporului (Ombudsmanul), asigurând respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova, contribuie la apărarea drepturilor și

libertăților omului, perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora, prin aplicarea procedeeleor reglementate de prezentul cod și legile în domeniu.

(2) Parlamentul, prin comisia permanentă de profil, exercită atribuții de control parlamentar specializat în domeniul respectării drepturilor și libertăților omului prin monitorizarea executării de către autoritățile publice a recomandărilor Avocatului Poporului.

(3) Avocatul Poporului, în conformitate cu cerințele și termenele prevăzute de Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) și prevederile prezentului cod, prezintă Parlamentului raportul anual despre respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în decursul anului precedent, până la data de 15 martie.

(4) Raportul Avocatului Poporului se audiază de plenul Parlamentului, pe marginea căruia poate adopta o hotărâre.

(5) În cazul în care se constată încălcări ale drepturilor și libertăților omului, comisia permanentă poate solicita Avocatului Poporului cercetarea acestor fapte și prezentarea rapoartelor. În urma audierii rapoartelor, comisia permanentă emite recomandări privind măsurile ce urmează a fi întreprinse pentru repunerea imediată în drepturi.

Articolul 238. Rapoartele Curții de Conturi

(1) Curtea de Conturi, în conformitate cu cerințele și termenele prevăzute de Legea nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova și prevederile prezentului cod, prezintă rapoarte Parlamentului după cum urmează:

- a) raportul anual de activitate – până la 1 mai;
- b) rapoartele auditorului asupra rapoartelor anuale ale Guvernului privind executarea bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală – până la 1 iunie;
- c) raportul anual asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public – până la 15 septembrie.

(2) Rapoartele Curții de Conturi se audiază în comisia permanentă de profil și în plenul Parlamentului. În urma audierii rapoartelor, Parlamentul poate adopta hotărâri.

(3) Comisia permanentă poate solicita audierea oricăror rapoarte de audit ale Curții de Conturi. La solicitarea comisiei permanente, Curtea de Conturi, entitățile auditate și alte instituții vizate în hotărârile Curții de Conturi sunt obligate să prezinte informații. În urma audierii rapoartelor, comisia permanentă poate emite recomandări.

Articolul 239. Exercițarea controlului parlamentar specializat asupra sistemului bancar și a pieței financiare nebankare

(1) Controlul parlamentar specializat asupra sistemului bancar și a pieței financiare nebankare se realizează prin intermediul Băncii Naționale și al Comisiei Naționale a Pieței Financiare în domeniile de supraveghere ale acestora.

(2) Banca Națională prezintă Parlamentului:

a) raportul anual, ce conține analiza situației macroeconomice, a situației economice a statului, a situațiilor financiare confirmate de auditorul extern, a activității și a operațiunilor sale pentru anul financiar încheiat, în termen de până la 1 iunie;

b) rapoartele trimestriale, ce conțin analiza situației macroeconomice, a funcționării pieței financiar-bancare și nebankare supravegheate și o previziune pe termen mediu a inflației și a indicatorilor macroeconomici principali, în termen de până la 45 de zile de la sfârșitul trimestrului de gestiune.

(3) În cazul diminuării rezervelor internaționale sau în cazul în care Banca Națională apreciază că sunt pe cale de a se diminua până la un nivel care ar periclita executarea politicii valutare sau îndeplinirea la timp a tranzacțiilor internaționale, Banca Națională va prezenta Parlamentului un raport privind situația rezervelor internaționale și cauzele care au condus sau pot conduce la diminuarea lor.

(4) Comisia Națională a Pieței Financiare prezintă Parlamentului rapoarte despre monitorizarea circulației valorilor mobiliare în țară.

(5) Comisia Națională a Pieței Financiare prezintă anual Parlamentului, până la data de 1 iunie, raportul care se examinează în ședința plenară a Parlamentului și care include informația privind funcționarea pieței financiare nebankare, privind emitenții de valori mobiliare, participanții profesioniști la piața financiară nebankară și investitorii, precum și privind activitatea sa în anul precedent, inclusiv executarea bugetului.

Articolul 240. Exercițarea controlului parlamentar specializat asupra activității Serviciului de Informații și Securitate

(1) Parlamentul exercită controlul parlamentar asupra activității Serviciului de Informații și Securitate (SIS) prin comisia permanentă de profil.

(2) Comisia supraveghează și verifică respectarea de către SIS a prevederilor Constituției și ale legilor care reglementează activitatea SIS-ului, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a ordinii democratice din stat, precum și asigură neadmiterea angajării politice a SIS-ului.

(3) Membrii comisiei au acces la informații secrete, semnând, în fiecare caz aparte, un angajament de a păstra confidențialitatea informațiilor ce constituie secret de stat, purtând răspundere în conformitate cu legislația.

(4) Membrii comisiei pot solicita, cu acordul președintelui acesteia, informații secrete și informații privind activitatea curentă a SIS-ului, cu excepția informațiilor privind activitatea operativă a serviciului sau identitatea persoanelor care activează sub acoperire, făcând parte din personalul scriptic sau având misiuni specifice care necesită nedivulgarea identității.

(5) Urmare a exercitării controlului parlamentar specializat, comisia permanentă de profil face recomandări SIS-ului și, după caz, prezintă Parlamentului rapoarte.

Articolul 241. Subcomisia pentru exercitarea controlului parlamentar asupra executării hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și a hotărârilor Curții Constituționale

(1) În cadrul Comisiei juridice, numiri și imunități activează o subcomisie pentru exercitarea controlului parlamentar asupra executării hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), precum și a hotărârilor Curții Constituționale.

(2) În calitate de președinte al subcomisiei se alege un reprezentant al opoziției parlamentare. Componența numerică și nominală a subcomisiei se aprobă de către Comisia juridică, numiri și imunități cu votul majorității membrilor comisiei.

(3) În exercitarea atribuțiilor, subcomisia monitorizează permanent procesul executării hotărârilor și deciziilor CtEDO, a hotărârilor Curții Constituționale, precum și promovează proiecte de acte normative necesare pentru executarea acestora.

(4) Subcomisia audiază autoritățile responsabile de elaborarea și implementarea măsurilor privind executarea hotărârilor și deciziilor CtEDO, cele

responsabile de executarea hotărârilor Curții Constituționale, precum și solicită informații de la autoritățile respective.

(5) Președintele subcomisiei prezintă anual în ședința în plen a Parlamentului un raport al subcomisiei cu privire la executarea hotărârilor și deciziilor CtEDO.

(6) Atribuțiile și modul de organizare și desfășurare a activității subcomisiei se stabilesc în regulamentul aprobat prin hotărârea Parlamentului.

Capitolul XVIII COMISII SPECIALE ȘI DE ANCHETĂ

Articolul 242. Comisiile speciale

(1) Comisiile speciale sunt constituite în baza hotărârii Parlamentului, la propunerea fracțiunilor parlamentare sau a Biroului permanent, pentru:

- a) elaborarea unor proiecte de acte normative complexe;
- b) investigarea și aprecierea unor anumite situații de ordin social și politic;
- c) efectuarea controlului parlamentar în anumite domenii;
- d) alte scopuri, indicate în hotărârea de înființare a comisiei respective.

(2) Odată cu constituirea unei comisii speciale, Parlamentul va desemna componența nominală a comisiei, președintele, vicepreședintele și secretarul comisiei, precum și termenul în care va fi depus raportul comisiei.

(3) Comisia specială se constituie și activează în baza prevederilor prezentului cod ce țin de constituirea și activitatea comisiilor permanente, care se aplică în mod corespunzător. Deciziile comisiei se iau cu votul majorității deputaților prezenți.

(4) Lucrările de consultanță și secretariat ale comisiei speciale sunt asigurate de Secretariatul Parlamentului la solicitarea președintelui comisiei speciale. Delegarea funcționarilor publici sau a altor angajați în comisia specială se decide de Președintele Parlamentului.

(5) Proiectele de acte normative elaborate de comisia specială se introduc în procedură legislativă în conformitate cu cerințele stabilite de prezentul cod. Comisia specială este comisia permanentă sesizată în fond.

(6) Comisia specială va prezenta Parlamentului un raport.

(7) Pe marginea raportului comisiei speciale Parlamentul va adopta o hotărâre prin care va dispune luarea anumitor măsuri.

(8) În cazul în care Parlamentul va adopta o hotărâre, se va indica comisia permanentă de profil responsabilă de monitorizarea implementării dispozițiilor Parlamentului și a recomandărilor conținute în raportul comisiei speciale.

Articolul 243. Comisiile de anchetă

(1) Comisiile de anchetă sunt constituite de Parlament în cazul necesității investigării unor evenimente sau acțiuni ce cauzează efecte negative în societate.

(2) Obiect al anchetei poate constitui și o situație neordinară care se manifestă prin abuzuri și încălcări ale legii, în care sunt implicați demnitari publici sau înalți funcționari de stat, precum și cazurile care au cauzat daune statului.

(3) Ancheta parlamentară are drept scop de a constata existența sau inexistența faptelor, însă fără a stabili răspunderea contravențională, materială, disciplinară sau penală a vreunei persoane.

(4) Ca urmare a rezultatelor anchetei, Parlamentul poate responsabiliza funcționarii și demnitarii publici și poate solicita autorităților competente luarea de măsuri conform legislației.

(5) În cazul în care, pe marginea raportului comisiei de anchetă, Parlamentul constată încălcări ale legislației din partea unor demnitari publici aleși sau numiți de Parlament, acesta, în condițiile legii, poate decide/propune eliberarea/revocarea lor din funcții.

Articolul 244. Constituirea și activitatea comisiilor de anchetă

(1) La propunerea fracțiunilor parlamentare sau a Biroului permanent, Parlamentul poate hotărî înființarea unei comisii de anchetă, ținându-se cont de reprezentarea proporțională a fracțiunilor în Parlament.

(2) Hotărârea de constituire a comisiei de anchetă va cuprinde obiectivul anchetei, componența numerică și nominală a acesteia, termenul în care va fi prezentat raportul comisiei, inclusiv va indica comisia permanentă de profil responsabilă de monitorizarea implementării recomandărilor din raportul comisiei de anchetă după ce aceasta își va înceta activitatea. Președintele, vicepreședintele și secretarul comisiei sunt numiți de Parlament la propunerea Biroului permanent sau a fracțiunilor parlamentare.

(3) Până la aprobarea componenței nominale a comisiei de anchetă, persoanele propuse în calitate de membri ai acesteia vor face o declarație cu privire la lipsa conflictului dintre exercitarea atribuțiilor în cadrul comisiei și interesele lor

personale. În cazul apariției sau aflării despre conflictul de interese după adoptarea hotărârii prin care deputatul a fost numit în calitate de membru al comisiei de anchetă, calitatea de membru a acestuia încetează de drept.

(4) Lucrările comisiei de anchetă sunt deliberative în prezența majorității membrilor săi. Nici o probă nu poate fi solicitată și nici un martor sau altă persoană nu poate fi citată sau audiată fără decizia comisiei de anchetă. Deciziile comisiei de anchetă se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(5) Lucrările de consultanță și secretariat ale comisiei de anchetă sunt asigurate de Secretariatul Parlamentului la solicitarea președintelui comisiei de anchetă.

Articolul 245. Atribuțiile comisiilor de anchetă

(1) Comisia de anchetă citează ca martor orice persoană care dispune de informații despre vreo faptă sau împrejurare de natură să servească la cercetarea cauzei.

(2) Persoanele care au primit citații sunt obligate să se prezinte în fața comisiei de anchetă. Audierile în fața comisiei ale persoanelor citate se fac numai în prezența majorității membrilor comisiei.

(3) La cererea comisiei de anchetă, orice persoană fizică sau juridică, care cunoaște vreo probă sau deține vreun mijloc de probă este obligată să le prezinte comisiei.

(4) Neprezentarea nemotivată a persoanei invitate, precum și neprezentarea informației, a documentelor solicitate sau prezentarea informației sau a documentelor false se sancționează conform legislației.

(5) Dacă pentru lămurirea unor fapte sau împrejurări, în vederea elucidării adevărului, este necesar de a antrena experți, comisia de anchetă dispune efectuarea de expertize.

(6) Președintele comisiei care realizează o anchetă urmează să informeze persoanele audiate despre faptul că sunt obligate, conform legii, să spună adevărul, să nu tăinuiască nicio informație pe care o cunosc și că pot purta răspundere pentru declarații false.

(7) Persoanele audiate vor face în ședința comisiei o declarație cu privire la obligația de a spune adevărul și că nu vor tăinui nimic din ceea ce știu, fapt ce se consemnează în procesul-verbal al ședinței comisiei de anchetă.

(8) Pe parcursul investigațiilor, comisia poate solicita accesul la informații secrete, conform legislației în vigoare.

(9) Cheltuielile necesare pentru efectuarea unei expertize și întreprinderea unor alte activități procedurale ce țin de activitatea comisiei sunt aprobate de Biroul permanent al Parlamentului, la cererea președintelui comisiei de anchetă.

(10) Comisia de anchetă nu poate susține ancheta acțiunilor sau activităților care formează subiectul unei urmăriri penale în condițiile legii sau sunt pe listele cauzelor examinate în instanțele judecătorești. În cazul în care comisia de anchetă identifică elementele unei infracțiuni drept urmare a investigațiilor efectuate, materialele respective sunt transmise imediat organelor relevante pentru a porni o anchetă penală.

Articolul 246. Limitarea activităților comisiilor de anchetă

(1) Nu pot fi citați în cadrul anchetei judecătorești, procurorii și ofițerii de investigații și urmărire penală, avocații și avocații stagiaari pentru prezentarea informațiilor care ar putea prejudicia corectitudinea judecării cauzelor și/sau confidențialitatea urmăririi penale.

(2) Comisia de anchetă nu poate da indicații procuraturii privind necesitatea efectuării unor acțiuni procesuale.

(2) Concluziile comisiei de anchetă nu afectează principiul prezumției nevinovăției.

Articolul 247. Termenul unei anchete și raportul comisiei de anchetă

(1) Activitatea unei comisii de anchetă se finalizează în termenele prevăzute de hotărârea de instituire sau după întocmirea raportului asupra anchetei derulate și prezentarea în plenul Parlamentului. Dacă, la expirarea termenului stabilit, comisia nu a prezentat un raport Parlamentului și nu a solicitat prelungirea termenului, cazul se consideră clasat.

(2) Comisia de anchetă aprobă raportul cu votul majorității membrilor săi. În cazul existenței unor opinii separate, acestea se anexează la raportul comisiei.

(3) Raportul comisiei de anchetă va conține constatările anchetei, concluziile și recomandările comisiei, îndreptate spre prevenirea apariției pe viitor a unor situații similare ce au făcut obiectul anchetei. Constatările, concluziile și recomandările cuprinse în raportul comisiei de anchetă nu sunt norme de drept.

(4) Raportul comisiei de anchetă se dezbate de Parlament în termen de 15 zile din momentul prezentării acestuia.

(5) Parlamentul va lua act de raportul comisiei, prin aprobarea unei hotărâri, care poate conține și propuneri de întreprindere a unor măsuri necesare ca rezultat al cazului anchetat.

(6) Hotărârea Parlamentului și raportul comisiei se publică pe pagina web oficială a Parlamentului și se expediază persoanelor sau autorităților vizate în termen de 3 zile de la adoptarea hotărârii.

(7) Autoritățile vizate de Parlament în legătură cu ancheta efectuată sunt obligate să identifice soluțiile argumentate și să întreprindă măsuri necesare pentru stoparea încălcărilor, înlăturarea consecințelor și recuperarea pagubelor, fapt despre care vor informa Parlamentul în termen de 30 de zile din momentul adoptării soluției. Informația se publică pe pagina web oficială a Parlamentului.

Capitolul XIX

MOȚIUNI SIMPLE ȘI MOȚIUNI DE CENZURĂ

Articolul 248. Dispoziții comune cu privire la moțiuni

(1) Moțiunea exprimă poziția Parlamentului într-o anumită problemă de politică internă sau externă a Guvernului.

(2) Moțiunea poate fi simplă sau de cenzură.

(3) Moțiunea simplă și cea de cenzură trebuie să cuprindă motivarea și dispozitivul.

(4) Moțiunea se depune la președintele ședinței, în plenul Parlamentului, cu excepția cazului în care moțiunea de cenzură se depune ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului.

(5) Un deputat nu poate semna concomitent mai multe moțiuni cu referire la același subiect.

(6) Deputatul poate să-și retragă semnătura de pe moțiune până la începerea dezbaterilor. Despre retragerea semnăturii deputatul informează președintele ședinței.

(7) După lansarea dezbaterii cu privire la o moțiune, deputații ce au inițiat moțiunea nu o mai pot retrage, iar dezbaterile se încheie cu punerea la vot a moțiunii de către președintele ședinței.

Articolul 249. Moțiunea simplă

(1) Moțiunea simplă exprimă poziția Parlamentului într-o anumită problemă de politică internă sau externă ori, după caz, într-o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări.

(2) Moțiunea simplă poate fi inițiată de cel puțin 15 deputați.

(3) Moțiunea simplă se înaintează Guvernului, nu are caracter personal și nu poate fi înaintată împotriva unui ministru.

(4) Moțiunea simplă al cărei obiect ține de o moțiune de cenzură nu poate fi înaintată.

Articolul 250. Moțiunea de cenzură

(1) Moțiunea de cenzură exprimă retragerea încrederii acordate Guvernului la investitură.

(2) Moțiunea de cenzură poate fi inițiată de cel puțin 26 de deputați.

Articolul 251. Admisibilitatea moțiunii

(1) Președintele Parlamentului, consultat de Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, verifică dacă moțiunea întrunește toate condițiile stabilite de prezentul cod, după care dispune remiterea ei de îndată Guvernului și distribuirea acesteia deputaților, ulterior o prezintă Biroului permanent pentru stabilirea datei dezbaterilor.

(2) În cazul în care moțiunea nu întrunește toate condițiile stabilite de prezentul cod, Președintele Parlamentului o va restitui autorilor fără examinare.

Articolul 252. Dezbaterea moțiunii

(1) Moțiunea se examinează în prima zi de ședință plenară a săptămânii următoare datei depunerii, dacă Parlamentul nu va hotărî altfel.

(2) Dezbaterile se efectuează în prezența majorității deputaților aleși. Absența cvorumului în ședința destinată dezbaterii moțiunii are ca efect respingerea acesteia.

(3) La începerea dezbaterilor, Parlamentul stabilește timpul necesar pentru dezbaterile moțiunii.

(4) Dezbaterile încep cu prezentarea raportului Guvernului, după care deputații formulează întrebări.

(5) Comisia responsabilă de avizarea moțiunii simple prezintă plenului Parlamentului avizul său asupra acesteia.

(6) După prezentarea avizului comisiei, asupra moțiunii se pronunță fracțiunile parlamentare.

(7) Guvernul dispune de dreptul la cuvântul de încheiere în cadrul dezbaterilor asupra moțiunii.

(8) Moțiunea simplă se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(9) Moțiunea de cenzură se adoptă cu votul majorității deputaților aleși.

Articolul 253. Efectele deciziei asupra moțiunii

(1) În cazul în care moțiunea asupra activității Guvernului este respinsă, deputații care au semnat-o nu vor putea iniția, în cadrul aceleiași sesiuni, o nouă moțiune la același subiect.

(2) În cadrul unei sesiuni, Parlamentul nu poate examina mai mult de două moțiuni de cenzură, cu excepția cazului în care Guvernul își angajează răspunderea potrivit art. 106¹ din Constituția Republicii Moldova.

(3) În cazul adoptării moțiunii de cenzură, Prim-ministrul va prezenta, în termen de cel mult 3 zile, Președintelui Republicii Moldova demisia Guvernului.

(4) Moțiunile adoptate de Parlament se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Partea I, și sunt obligatorii pentru Guvern și alte autorități vizate.

TITLUL IV RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ALE

PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA**Capitolul XX
RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ALE
PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA****Articolul 254. Relațiile internaționale ale Parlamentului**

(1) Parlamentul, în scopul realizării funcției de reprezentare, poate constitui structuri interparlamentare, poate deveni membru al organizațiilor internaționale și regionale, poate încheia tratate interparlamentare ale Parlamentului cu organizațiile internaționale și regionale, poate semna acorduri și memorandumuri de cooperare bilaterală și multilaterală.

(2) Inițierea, negocierea și încheierea tratatelor interparlamentare ale Parlamentului se realizează de către Președintele Parlamentului din oficiu sau de o delegație parlamentară propusă de Președintele Parlamentului sau de Biroul permanent, aprobate de Parlament.

(3) Denunțarea tratatelor interparlamentare la care Parlamentul Republicii Moldova este parte se inițiază de către Președintele Parlamentului din oficiu sau de către Biroul permanent, prin aprobarea hotărârii de Parlament.

Articolul 255. Relațiile interparlamentare

(1) Parlamentul este reprezentat în cadrul relațiilor interparlamentare de către delegațiile parlamentare.

(2) Din delegațiile Parlamentului fac parte delegațiile parlamentare permanente, delegațiile parlamentare ad-hoc, delegațiile formate din membrii grupurilor parlamentare de prietenie și delegațiile Secretariatului Parlamentului.

(3) Delegațiile parlamentare sunt conduse de Președintele Parlamentului sau, la propunerea acestuia, de către unul dintre vicepreședinți, președintele/șeful delegației parlamentare permanente, președintele grupului parlamentar de prietenie.

(4) Subdiviziunile Secretariatului Parlamentului oferă asistența necesară pentru desfășurarea activității delegațiilor parlamentare conform domeniilor de competență.

Articolul 256. Relațiile Parlamentului cu Uniunea Europeană

(1) Parlamentul are un rol important în cooperarea și asigurarea relațiilor cu Parlamentul European și cu instituțiile acestuia, precum și cu parlamentele statelor europene în domeniul integrării europene.

(2) Proiectele de rezoluții și declarații în domeniul integrării europene ce urmează a fi adoptate în cadrul reuniunilor interparlamentare, al vizitelor de nivel înalt și al altor evenimente semnificative sunt discutate în prealabil în cadrul comisiei permanente de profil a Parlamentului, care, ulterior, este informată despre rezultatele acestor reuniuni și documentele adoptate.

Articolul 257. Atribuțiile Parlamentului în procesul de integrare europeană

(1) Parlamentul, în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod, are următoarele atribuții în procesul de integrare europeană:

a) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului privind integrarea europeană a Republicii Moldova;

b) adoptă cadrul legislativ necesar pentru îndeplinirea criteriilor de aderare la Uniunea Europeană;

c) monitorizează negocierile dintre Guvern și Uniunea Europeană, precum și cu instituțiile acesteia prin intermediul comisiei permanente de profil;

d) contribuie la procesul de integrare europeană a țării prin exercitarea atribuțiilor ce îi revin în virtutea calității sale de organ reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și de unică autoritate legislativă a statului.

(2) Comisia permanentă de profil emite avize consultative pentru definitivarea pozițiilor naționale în domeniul politicii externe. În cazul în care Guvernul susține o altă poziție decât cea exprimată în avize, acesta motivează poziția sa, informând comisia permanentă de profil.

(3) Evaluarea concordanței legislației naționale cu legislația Uniunii Europene se efectuează de către comisiile permanente și Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului în cadrul activității de legiferare, în conformitate cu prevederile prezentului cod și ale legislației în vigoare.

Articolul 258. Atribuțiile comisiei permanente de profil în domeniul integrării europene

Comisia permanentă de profil are următoarele atribuții în domeniul integrării europene:

a) înaintează propuneri pentru elaborarea Programului legislativ în domeniul integrării europene;

b) examinează proiectele de acte normative cu relevanță europeană în vederea emiterii rapoartelor sau corapoartelor;

c) monitorizează prezentarea și examinarea în Parlament a proiectelor de acte normative menite să asigure armonizarea legislației naționale cu cea a Uniunii Europene, conform angajamentelor asumate și planurilor de acțiuni referitoare la integrarea europeană;

d) deține un rol important în reprezentarea Parlamentului în exterior, în cooperarea și asigurarea relațiilor cu Parlamentul European, cu parlamentele statelor europene și cu organismele interparlamentare în probleme de integrare europeană;

e) se pronunță prin aviz asupra oportunității inițierii negocierilor și semnării tratatelor și a altor acte cu Uniunea Europeană, întocmește și prezintă plenului Parlamentului rapoarte la proiecte de legi privind ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea Republicii Moldova la aceste tratate;

f) monitorizează negocierile dintre Guvern, pe de o parte, și Uniunea Europeană și instituțiile acesteia, pe de altă parte;

g) asigură, atât prin implicare directă, cât și prin facilitarea implicării altor comisii permanente, controlul parlamentar corespunzător asupra politicii externe și de integrare europeană promovate de Guvern și asupra implementării legislației cu relevanță europeană;

h) facilitează procesul de consultare publică a proiectelor de acte normative cu relevanță europeană și dispune plasarea sintezei recomandărilor primite în cadrul consultării publice pe pagina web oficială a Parlamentului;

i) la sfârșitul anului calendaristic, raportează plenului Parlamentului despre activitățile cu relevanța UE, desfășurate pe parcursul anului;

j) la sfârșitul fiecărei sesiuni, prezintă raportul de progres privind măsurile realizate pe calea integrării europene și propune informarea Parlamentului European și instituțiile acestuia;

k) monitorizează activitatea delegațiilor parlamentare în cadrul forurilor parlamentare europene;

l) urmărește respectarea interesului național în relațiile dintre Guvern și instituțiile și statele membre ale Uniunii Europene prin exercitarea controlului parlamentar;

m) asigură coordonarea, în cadrul Parlamentului, a liniilor directoare privind problemele de nivel regional și internațional, armonizate cu poziția Uniunii Europene.

Articolul 259. Relațiile comisiei permanente de profil în domeniul integrării europene cu alte comisii parlamentare

(1) În cazul în care nu este sesizată în fond pentru a se pronunța asupra unui proiect de act normativ cu relevanță europeană, comisia permanentă de profil în domeniul afacerilor europene este desemnată în calitate de coraportor. Comisia

sesizată în fond va lua în considerare opinia formulată în raportul comisiei permanente de profil în domeniul afacerilor europene.

(2) În vederea exercitării controlului parlamentar, comisia permanentă de profil în domeniul afacerilor europene poate iniția, independent sau împreună cu oricare altă comisie parlamentară, anchete și audieri privind activitățile desfășurate de organele administrației publice ce țin de procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

Capitolul XXI **DELEGAȚIILE PARLAMENTARE**

Articolul 260. Delegațiile parlamentare permanente

(1) Delegațiile parlamentare permanente sunt constituite la începutul fiecărei legislaturi. Modul de constituire și cerințele privind activitatea delegațiilor parlamentare permanente sunt stabilite de către Biroul permanent, luându-se în considerare actele constitutive ale organizațiilor parlamentare internaționale și regionale la care Parlamentul Republicii Moldova este membru.

(2) Delegațiile parlamentare permanente se constituie în urma consultării fracțiunilor parlamentare, ținându-se cont de principiul reprezentării proporționale și, după caz, al egalității de gen.

(3) Denumirea și componența delegațiilor parlamentare permanente se aprobă prin hotărârea Biroului permanent.

(4) Agenda activităților privind cooperarea externă a Parlamentului este elaborată de Secretariatul Parlamentului, ținându-se cont de propunerile fracțiunilor parlamentare, ale comisiilor permanente, ale deputaților și de agendele organizațiilor parlamentare internaționale și regionale la care Parlamentul Republicii Moldova este membru.

Articolul 261. Delegațiile parlamentare ad-hoc

(1) În cazul inițiativelor de stabilire, menținere și consolidare a relațiilor de cooperare cu alte parlamente, precum și în cazul efectuării vizitelor de studii și a stagiilor în vederea preluării bunelor practici și realizării schimbului de experiență, inclusiv la organizațiile parlamentare internaționale și regionale, se constituie delegații parlamentare ad-hoc.

(2) Componența delegațiilor parlamentare ad-hoc se aprobă de Președintele Parlamentului după consultarea fracțiunilor parlamentare.

(3) Delegațiile constituite pe linia Secretariatului Parlamentului se aprobă de Președintele Parlamentului sau secretarul general al Parlamentului.

Articolul 262. Grupurile parlamentare de prietenie

(1) Pentru menținerea și dezvoltarea relațiilor interparlamentare, Parlamentul poate forma grupuri parlamentare de prietenie.

(2) Deputatul poate face parte din unul sau mai multe grupuri parlamentare de prietenie, în funcție de opțiunile personale și de decizia fracțiunii pe care o reprezintă.

(3) La propunerea fracțiunii parlamentare, Biroul permanent propune Parlamentului aprobarea componenței numerice, nominale și conducerea grupurilor parlamentare de prietenie.

(4) Delegarea reprezentanților grupurilor parlamentare de prietenie în vizitele în afara țării se dispune de Președintele Parlamentului după consultarea președinților grupurilor parlamentare de prietenie.

Articolul 263. Activitatea externă a comisiilor parlamentare

(1) În cadrul realizării prevederilor tratatelor interparlamentare, al stabilirii relațiilor de cooperare cu comisiile de profil din alte parlamente sau în alte scopuri, Parlamentul, la propunerea Biroului permanent, aprobă activitățile externe ale comisiilor parlamentare.

(2) Activitatea comisiilor parlamentare pe dimensiunea externă este asigurată de secretariatele comisiilor.

(3) Comisiile parlamentare informează Parlamentul cu privire la rezultatele activităților externe.

Articolul 264. Delegațiile externe la Parlament

(1) Parlamentul este notificat cu cel puțin 3 săptămâni înainte de desfășurarea vizitei unei delegații din alt stat sau din partea unei organizații internaționale sau regionale în Republica Moldova.

(2) Secretariatul Parlamentului asigură informarea conducerii Parlamentului și a deputaților în Parlament despre scopul vizitei delegației externe.

Articolul 265. Participarea delegațiilor străine în cadrul ședințelor în plen

(1) În cazul participării delegațiilor străine în cadrul ședințelor în plen, președintele ședinței prezintă membrii delegației și informează plenul Parlamentului despre scopul vizitei acestora în Republica Moldova.

(2) Președinții parlamentelor străine, șefii de stat și de guvern, președinții organizațiilor parlamentare internaționale și regionale sau alți oficiali străini de rang înalt pot ține un discurs la tribuna centrală în cadrul ședinței plenare a Parlamentului.

(3) La inițiativa Președintelui Parlamentului, a comisiei permanente de profil, a unei fracțiuni parlamentare sau a unui grup din cel puțin 5 deputați, Parlamentul poate adopta o rezoluție privind rezultatele vizitei delegației străine.

TITLUL V SECRETARIATUL PARLAMENTULUI

Articolul 266. Secretariatul Parlamentului

(1) Secretariatul Parlamentului asigură asistența organizatorică, documentară, juridică, informațională și tehnică pentru activitatea Parlamentului, organele de lucru ale Parlamentului, deputații în Parlament în vederea exercitării prerogativelor stabilite de Constituția Republicii Moldova, de prezentul cod și de alte acte normative.

(2) Secretariatul Parlamentului își desfășoară activitatea în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, cu prezentul Cod, cu alte acte normative, cu hotărârile Biroului permanent și Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Secretariatului Parlamentului.

(3) Secretariatul este condus de secretarul general al Parlamentului, asistat de un secretar general adjunct.

(4) Secretariatul Parlamentului este persoană juridică de drept public, dispune de ștampilă cu imaginea Stemei de Stat a Republicii Moldova și denumirea sa, precum și de cont trezorerial.

(5) Secretariatul Parlamentului are sediul în clădirea Parlamentului.

Articolul 267. Atribuțiile de bază ale Secretariatului Parlamentului

În scopul realizării de către Parlament a prerogativelor sale, Secretariatul Parlamentului îndeplinește următoarele atribuții de bază:

- a) asigurarea asistenței de specialitate și juridică în procesul de examinare a proiectelor de acte normative;
- b) organizarea și documentarea ședințelor plenare și ale organelor de lucru ale Parlamentului;
- c) asigurarea procesului de adoptare și postadoptare a actelor normative;
- d) organizarea și documentarea formelor de control parlamentar;
- e) asigurarea asistenței de specialitate și documentare în realizarea controlului asupra executării legilor;
- f) asigurarea asistenței de specialitate în dezvoltarea relațiilor parlamentare de prietenie și cooperare externă;
- g) asigurarea reprezentării Parlamentului și a Secretariatului în raporturile cu alte autorități publice și instituții ale statului;
- h) coordonarea asistenței externe acordate Parlamentului și Secretariatului din partea partenerilor de dezvoltare;
- i) asigurarea transparenței procesului legislativ și organizarea procesului de comunicare între Parlament și societatea civilă;
- j) informarea opiniei publice cu privire la activitatea Parlamentului, a organelor de lucru ale acestuia și a Secretariatului;
- k) asigurarea realizării dreptului cetățenilor la petiționare;
- l) gestionarea documentelor și asigurarea lucrărilor de secretariat;
- m) gestionarea resurselor umane și implementarea politicilor de personal;
- n) gestionarea resurselor bugetare și realizarea activității financiar-contabile;
- o) asigurarea transparenței și eficienței achizițiilor publice;
- p) asigurarea ceremonialului parlamentar și a asistenței lingvistice în activitatea parlamentară;
- q) gestionarea resurselor informaționale și a tehnologiei informației;
- r) gestionarea patrimoniului și a bunurilor, asigurarea cu servicii de transport, logistică, deservire alimentară și servicii auxiliare, necesare activității Parlamentului și a Secretariatului;
- s) exercitarea auditului și controlului intern managerial;
- t) exercitarea altor atribuții stabilite de Parlament și Biroul permanent.

Articolul 268. Structura Secretariatului Parlamentului

(1) Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Secretariatului Parlamentului, structura organizatorică și efectivul-limită ale Secretariatului Parlamentului, precum și condițiile de asigurare socială și materială a angajaților acestuia se aprobă de Biroul permanent al Parlamentului, la propunerea secretarului general al Parlamentului, după consultarea prealabilă a Președintelui Parlamentului.

(2) Statul de personal al Secretariatului Parlamentului se aprobă de către Președintele Parlamentului, la propunerea Secretarului general al Parlamentului.

(3) Sub aspect structural, Secretariatul Parlamentului este constituit din conducerea Secretariatului, cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică, secretariatele comisiilor permanente, direcții generale, direcții, secții și servicii.

TITLUL VI DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 269. Intrarea în vigoare

(1) Prezentul cod intră în vigoare la data constituirii legale a noii legislaturi a Parlamentului.

(2) La data intrării în vigoare a prezentului cod se abrogă Legea nr. 797/1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului.

Articolul 270. Continuarea examinării proiectelor de acte normative

Proiectele de acte normative examinate conform procedurii prevăzute de Regulamentul Parlamentului abrogat, se vor examina în continuare în Parlament, conform cerințelor prezentului cod, de la faza la care au rămas.

Articolul 271. Aducerea legislației în conformitate cu prezenta lege

(1) Guvernul, în termen de 6 luni de la publicarea prezentei legi, va înainta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege.

(2) Secretarul general al Parlamentului va asigura elaborarea și/sau modificarea actelor administrative ce țin de activitatea Parlamentului.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nota informativă
la proiectul Codului cu privire la organizarea și funcționarea
Parlamentului Republicii Moldova

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului Republicii Moldova a fost elaborat de un grup de deputați în Parlament, semnatari ai prezentului proiect, cu suportul Grupului de lucru constituit în acest sens.

Președintele Parlamentului, prin Decizia nr. DGDP/C-1 nr. 4 din 14.03.2022, a creat Grupul de lucru pentru elaborarea proiectului Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului, format din membri ai comisiilor permanente, funcționari ai Direcției generale juridice și a altor comisii permanente, punând în atribuția acestora analiza legislației și bunelor practici internaționale în domeniul dreptului parlamentar. Grupul de lucru a avut sarcina de a armoniza proiectul de lege cu multiplele recomandările ale Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept, de a ajusta prevederile procedurale legislative cu constatările expuse în hotărârile Curții Constituționale, având ca obiectiv stabilirea de reguli și proceduri parlamentare adecvate în limitele jurisdicției constituționale și a cutumelor parlamentare.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Elaborarea proiectului Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului Republicii Moldova a fost dictată de necesitatea asigurării previzibilității și transparenței procesului legislativ, implementării standardelor europene ce țin de fundamentarea legislației, de efectuare a controlului parlamentar, de fortificare a procedurii legislative, de înlăturare a unor lacune și neconcordanțe din practica legislativă, precum și reglementarea unor raporturi juridice între Parlament și alți subiecți de drept.

Actualmente, procesul legislativ în Republica Moldova este reglementat de normele Regulamentului Parlamentului, adoptat la 2 aprilie 1996 prin Legea nr.797, lege care pe parcurs a suportat multiple modificări, iar normele juridice reglementate de acesta a făcut obiectul controlului de constituționalitate de mai multe ori. Având la bază hotărârile și adresele Curții Constituționale ce țin de domeniul vizat au fost analizate prevederile în vigoare, ce creează confuzii la aplicarea lor în practică. Au fost studiate cele mai bune practici internaționale și oportunitatea transunerii lor în legislația Republicii Moldova, referitoare la procedura legislativă, organizarea și funcționarea Parlamentului și a instituțiilor ce acordă suport în activitatea acestuia, statutul deputatului, imunitatea parlamentară, etica și conduita parlamentară.

Deși prevederile Regulamentului au fost amendate de mai multe ori, un șir de instituții importante au rămas fără reglementare adecvată. În acest context, Grupul de lucru a sistematizat actele normative și normele juridice ce țin de regulile și procedurile parlamentare într-un sistem unitar, pentru a facilita utilizarea și aplicarea lor uniformă. Aceste reglementări se referă, în principal, la raporturile Parlamentului cu Guvernul, raporturile Parlamentului cu autoritățile autonome formate de Parlament, funcția de control parlamentar asupra executării legilor, opoziția parlamentară, controlul apriori al

tratatelor internaționale, statutul și imunitatea parlamentară, instituția angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului, alte instituții, care sunt chemate să modernizeze și să consolideze procesul legislativ.

De asemenea, se impune a menționa necesitatea armonizării proiectului Codului la multiplele recomandări ale Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), care vizează instituțiile democratice, precum și cele rezultate din recomandările societății civile și mass-media, care vizează deschiderea, transparența și accesibilitatea la procesul legislativ.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea cu legislația Uniunii Europene legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu se încadrează în categoria legislației naționale ce urmează a fi armonizată cu legislația Uniunii Europene, dar are ca scop preluarea bunelor practice din activitatea parlamentelor ce sunt bazate pe principiile democratice.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Sediul și proceduri de ceremonial

Proiectul Codului stabilește expres prevederi referitoare la amplasarea sediului Parlamentului, stabilește cazurile de schimbare temporară a localizării Parlamentului, locul desfășurării ședințelor Parlamentului, limba de lucru în Parlament, modul de utilizare a simbolurilor de stat. De asemenea, un element nou este stabilirea expresă în Cod a sărbătorii „Ziua Parlamentului” – 23 mai.

Constituirea Parlamentului

Ședința de constituire și de formare a organelor de lucru în noul Parlament va fi organizată în cadrul unei sesiuni speciale convocată de Președintele Republicii, care se va încheia cu alegerea comisiilor parlamentare și formarea Biroului permanent, acesta fiind compus din Președintele și vicepreședinții Parlamentului, președinții fracțiunilor parlamentare și a comisiilor permanente.

De asemenea, în cadrul constituirii Parlamentului, proiectul instituie instituția depunerii jurământului, ca element de legitimare a momentului începerii efective a exercitării mandatului de deputat și responsabilizării acestuia față de popor pe care îl reprezintă.

Refuzul depunerii jurământului se constată de către președintele ședinței și se aduce la cunoștință publică. De asemenea, este de menționat ca un element nou în proiect, reglementarea referitor la depunerea jurământului de deputatul care nu a fost prezent la ședința de constituire, precum și deputatul a cărui mandat este validat ulterior, va depune jurământul la prima ședință plenară la care participă, după validarea mandatului, potrivit aceleiași proceduri.

Majoritatea și opoziția parlamentară

Proiectul Codului conține prevederi ce se referă la faptul că majoritate parlamentară poate fi considerată fracțiunea sau coaliția fracțiunilor, anunțată prin declarație, care cuprinde mai mult de jumătate din deputații aleși. În cazul în care majoritatea parlamentară va fi formată dintr-o coaliție de fracțiuni, acestea vor fi în drept să constituie

o alianță majoritară care va urma să încheie un acord de constituire și funcționare care va urma să descrie principiile activității alianței; structura nominală și conducerea alianței; procedura adoptării deciziilor; condițiile încetării existenței alianței. Pentru a asigura transparența privind modalitatea de funcționare a alianței, acordul de constituire și funcționare a acesteia se va plasa pe pagina web a Parlamentului. În cazul în care nu se poate forma o alianță majoritară, iar guvernarea va putea fi asigurată fără constituirea unei alianțe, se va face o declarație în acest sens.

Promovarea și consolidarea democrației pluraliste este unul dintre obiectivele principale ale Consiliului Europei și Adunării Parlamentare. În vederea realizării obiectivelor propuse în această direcție, statele membre se străduiesc să elaboreze standarde și practici comune care vizează promovarea unei democrații parlamentare libere și pluraliste. Calitatea democratică a unui parlament poate fi măsurată prin mijloacele care stau la dispoziția opoziției sau minorității parlamentare pentru îndeplinirea sarcinilor sale (pct.2 din Rezoluția 1601 (2008)).

Adresarea către parlamentele naționale de a „*da opoziției un statut care îi va permite să joace un rol responsabil și constructiv...*” poate fi observată în conținutul Rezoluției 1154 (1998) privind funcționarea democratică a parlamentelor naționale. În Rezoluția Adunării Parlamentare 1547 (2007) privind situația drepturilor omului și a democrației în Europa, se reamintește că „*dreptul de a forma o opoziție politică constituie un element-cheie al unei democrații autentice.*” Prin Rezoluțiile menționate mai sus, instituțiile internaționale încurajează statele membre de a instituționaliza și reflecta drepturile și obligațiile opoziției în legislația sa.

În ciuda diferențelor de dimensiune, tradiții și baze constituționale, majoritatea parlamentelor din UE au adoptat cele mai bune practici pentru a echilibra necesitatea adoptării eficiente a deciziilor cu nevoia de dezbatere, control și reprezentare. Aceasta implică găsirea unui echilibru între mandatul acordat majorității prin alegeri și drepturile minorităților parlamentare. Acest echilibru este esențial pentru a asigura transparența și încrederea publicului în procesul democratic.

În același context, relevante sunt și hotărârile Curții Constituționale din ultimii ani, care se referă la importanța și rolul opoziției parlamentare și obligă Parlamentul să reglementeze instituția opoziției.

Programul legislativ și calendarul de lucru pe sesiuni ale Parlamentului

Pentru asigurarea reglementării tuturor domeniilor de raporturi sociale, organizarea audierilor parlamentare, a controlului parlamentar, precum și a altor activități, Parlamentul la propunerea Biroului permanent adoptă programul legislativ anual, care este elaborat ținându-se cont de programul de activitate al Guvernului, precum și de propunerile subiecților cu drept de inițiativă legislativă. Calendarul de lucru al Parlamentului servește drept reper pentru elaborarea ordinii de zi a Parlamentului cu respectarea termenilor de examinare a proiectelor de acte normative/subiecților incluse în programul legislativ.

Sesiunile Parlamentului

Proiectul Codului prevede caracteristici de distincție și abordare pentru convocarea sesiunilor extraordinare și speciale ale Parlamentului.

Statutul Președintelui Parlamentului

Prevederile în vigoare ale Regulamentului Parlamentului conțin norme procedurale ce țin de alegerea și atribuțiile Președintelui Parlamentului și nu se extind asupra instituțiilor de incompatibilitate stabilite de prevederile art.70 din Constituție. Acest fapt impune instituționalizarea prevederilor ce țin de suspendarea mandatului pentru perioada exercitării interimatului Președintelui Republicii Moldova în temeiul art.91 din Constituție.

Prevederile proiectului Codului propune soluția de degrevare de drept din funcție a Președintelui Parlamentului pentru perioada exercitării interimatului funcției șefului statului. În perioada de exercitare a interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova, funcțiile Președintelui Parlamentului sunt îndeplinite de unul din vicepreședinții Parlamentului numit de către Parlament.

Inițiativa legislativă

Evaluarea impactului proiectelor de acte normative, ca metodă de analiză a implicațiilor unei reglementări existente sau propuse, reprezintă o etapă esențială în fundamentarea legislației unui stat, este un instrument de monitorizare și management al proiectelor de acte normative care oferă posibilitatea îmbunătățirii relațiilor dintre legiuitor și societate, a gradului de cooperare între diferite instituții din domeniul public și privat, precum și a stabilității sistemului legislativ. O evaluare a impactului proiectelor de acte normative reprezintă, în același timp o premisă fundamentală pentru îmbunătățirea calității legislației în domeniile de reglementare.

În pofida acestor constatări, Parlamentului Republicii Moldova i se înaintează, de către subiecții cu drept de inițiativă legislativă, proiecte de acte normative însoțite de note informative fără o evaluare a tuturor implicațiilor cerute de prevederile legii sau a capacității administrative necesare pentru punerea actului normativ în aplicare. În mod concret, principalele probleme identificate în fundamentarea inadecvată a proiectelor de acte normative sunt inexistența evaluării impactului proiectului, ceea ce presupune neidentificarea și neefectuarea analizei efectelor economice, sociale, de mediu, bugetare pe care le produc reglementările propuse spre adoptare; lipsa cerințelor care reclamă intervenția normativă, cu referire specială la insuficiențele reglementărilor în vigoare, precum și finalitatea reglementărilor propuse, cu evidențierea elementelor noi; lipsa informației privind măsurile de implementare a actului normativ – modificările instituționale și funcționale la nivelul administrației publice centrale și locale; neconcordanța notelor informative cu textul proiectului de act normativ, din motiv că nu se referă la textul final al proiectului etc.

La acest segment, noile prevederi ale proiectului Codului, urmăresc scopul de a înlătura circumstanțele date prin reglementări suplimentare.

Admisibilitatea proiectului de act normativ

După recepționarea proiectului de act normativ de către Secretariatul Parlamentului, acesta se remite Direcției generale juridice pentru verificarea prezenței tuturor actelor necesare din dosarul de însoțire conform cerințelor prezentului Cod și ale Legii nr.100/2017, care în termen de 2 zile lucrătoare, emite nota de admisibilitate, conform

cerințelor stabilite de Biroul Permanent, pe care o prezintă Președintelui Parlamentului împreună cu proiectul de act normativ și dosarul de însoțire.

Proiectele de acte normative care sunt admise sunt înregistrate în circuitul legislativ de către Secretariatul Parlamentului, iar cele neadmise se remit prin rezoluția Președintelui Parlamentului, autorului pentru înlăturarea neajunsurilor.

Procedura de urgență și modul prioritar

Actualmente Regulamentul Parlamentului face trimitere la două proceduri neordinare de examinare a proiectelor de acte normative – procedura în mod prioritar și procedura în mod de urgență. Dacă pentru examinarea în regim de urgență a proiectului de act normativ, Regulamentul prevede norme exprese, procedura examinării acestora în mod prioritar nu este reglementată. Datorită faptului că, procedura examinării modului prioritar nu este descrisă în Regulament, subiecții cu drept de inițiativă legislativă pe parcursul anilor spre finele sesiunilor Parlamentului, înaintează un șir de proiecte, unele dintre care fiind voluminoase, dar de o importanță majoră ce necesită studieri minuțioase, sunt solicitate de a fi examinate în termeni restrânși, (ca exemplu pot servi proiectele de legi ce conțin modificări între 20 și 50 de acte normative ce țin de domeniul politicii bugetar– fiscale). Considerăm oportun de specificat în Cod că examinarea proiectului de lege în mod prioritar presupune examinarea acestuia în termenii procedurali regulamentari ce se reduc în jumătate. Proiectele de acte normative care la solicitarea Guvernului sunt examinate în procedura de urgență se prezintă în plenul Parlamentului de către prim-ministru, iar în absența acestuia de viceprim-ministru.

Înaintarea amendamentelor

Actualmente, conform Regulamentului Parlamentului, deputații, comisiile permanente și fracțiunile parlamentare pot înainta amendamente de fond, tehnică legislativă și redacționale în timp de cel mult 30 zile după primirea proiectului, în forma prevăzută de proiectul Regulamentului. În cadrul pregătirii proiectului de lege pentru dezbateră în a doua lectură, amendamente mai pot fi depuse timp de 10 zile de la adoptarea acestuia în prima lectură.

În cadrul luărilor de cuvânt, pot fi făcute amendamente orale referitoare la tehnica legislativă și la limbă. Prevederile regulamentare nu prevăd imperativ că, în plenul Parlamentului nu pot fi făcute amendamente de fond la proiectele de acte normative. Astfel, în virtutea acestei circumstanțe, practica parlamentară a înregistrat formularea amendamentelor de fond de către deputați în ședința plenară, fapt ce a dus la denaturarea voinței legiuitorului asupra conținutului final al actului. Ca urmare, în numeroase rânduri au fost înaintate obiecții din partea deputaților și a Guvernului pe marginea redacției actului normativ final.

Întru evitarea unor urmări negative este oportun de a indica expres în Cod că amendamentele pot fi prezentate sub formă de modificare a cuprinsului punctelor, alineatelor, articolelor, sub formă de completare a proiectului cu articole noi sau de propuneri de excludere a unor cuvinte, puncte, alineate sau articole din proiect. Amendamentele se depun în scris, motivat și sub semnătura autorului, la comisia sesizată în fond. Amendamentele la proiectul de act normativ cu sigla UE se vor examina de comisia

permanentă sesizată în fond și de comisia permanentă de profil în domeniul integrării europene.

Numărul și data actului normativ

Numărul și data actului normativ, constituie elemente importante de identificare a acestuia, de aceea atribuirea lor corectă este imperios necesară. Analiza practicii de atribuire a numerelor și datei adoptării actelor normative ne demonstrează că o astfel de practică a fost neuniformă și controversată. Astfel, au fost cazuri când numerotarea actelor legislative/normative adoptate de către Parlament a pornit cu numărul 1 la începutul anului, iar după alegerea legislativului din același an, numerotarea actelor normative nejustificat a pornit de la început, fapt ce a dus la existența mai multor acte normative cu același număr în același an. Astfel s-a constatat că în anul 2010, Parlamentul a adoptat câte două hotărâri cu numărul 1, 3, 4, 5 și 6. O altă problemă care se impune a fi menționată se referă la atribuirea numerelor și datei adoptării legilor după reexaminarea lor în Parlament. Legile remise de la promulgare rămâneau cu numărul și data adoptată inițial, contrar faptului că acestea au fost adoptate ulterior în cadrul reexaminării. În acest context, proiectul Codului vine cu soluții.

Declararea stării de urgență, de asediu sau de război

Proiectul Codului prevede reglementări cu privire la procedura parlamentară de inițiere a declarării stării de urgență, de asediu sau de război, și anume reglementări cu privire la: cazurile în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară; conținutul raportului comisiei sesizate în fond; dezbaterile în ședința plenară a propunerii de instituire a stării de urgență, de asediu sau de război; adoptarea hotărârii Parlamentului privind declararea stării de urgență, de asediu sau de război; prelungirea sau încetarea stării de urgență, de asediu sau de război.

Raporturile Parlamentului cu alte autorități publice

În scopul stabilirii, concretizării și dezvoltării raporturilor Parlamentului cu alte autorități, proiectul Codului reflectă un șir de proceduri parlamentare ce țin de:

➤ Raporturile Parlamentului cu Președintele Republicii Moldova

declararea vacanței funcției de Președinte, demisia Președintelui, stabilirea datei alegerilor și investirea în funcție a Președintelui, interimatul funcției/interimatul temporar al funcției de Președinte, blocajul instituțional generat de Președinte pentru exercitarea anumitor atribuții, suspendarea din funcție, punerea sub acuzare, ridicarea imunității, efectele condamnării Președintelui Republicii Moldova pentru atragerea la răspunderea penală.

➤ Raporturile Parlamentului cu Guvernul

desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru; înregistrarea cererii și stabilirea datei examinării acesteia în ședința plenară; examinarea Programului de activitate, listei ministerelor și listei candidaților la funcția de membru al Guvernului; ședința de investire a Guvernului; solicitarea repetată de investitură a Guvernului.

Proiectul Codului reglementează mecanismul angajării răspunderii Guvernului, instituție prevăzută de normele constituționale adoptate, care reprezintă o procedură prin care Guvernul, pentru a face față unor situații deosebite care reclamă măsuri urgente ce sunt însă de competența Parlamentului, urmărește adoptarea acestora sub forma unui program, a unei declarații de politică generală, sau a unui proiect de lege, după caz.

Art. 106¹ alin.(1) din Constituție prevede că Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului asupra unui program, unei declarații de politică generală sau unui proiect de lege. Deși art.106¹ din Constituție prevede că Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului, practica a demonstrat cazuri când prezentarea angajării răspunderii Guvernului s-a efectuat în afara unor ședințe plenare ale Parlamentului, motiv inclusiv pentru care a fost sesizată Curtea Constituțională. Prin Hotărârea nr.28 din 22 decembrie 2011, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională Legea nr.184 din 27 august 2011 privind modificarea și completarea unor acte legislative, ca fiind adoptată cu încălcarea procedurii de adoptare. Totodată, în Adresarea PPC-01/28a, Curtea Constituțională a atras atenția Parlamentului asupra necesității instituirii unor norme clare ce vor reglementa procedura de angajare a răspunderii Guvernului în fața Parlamentului.

Întru eliminarea acestui gol legislativ, proiectul Codului desfășoară detaliat procedura angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului. Practica internațională demonstrează că proceduri similare de prezentare a angajării răspunderii Guvernului în ședință plenară sînt prevăzute de regulamentele Parlamentelor Franței, Italiei, României. Codului reglementează: condițiile care stau la baza angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege; mecanismul prezentării angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului; convocarea ședinței plenare/sesiunea specială; moțiunea de cenzură și efectele ei în urma angajării răspunderii Guvernului, procedura de promulgare a legilor adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului.

În acest sens, se indică că Hotărârea Guvernului privind angajarea răspunderii în fața Parlamentului, împreună cu textul programului, a declarației politice sau al proiectului de lege cu dosarul de însoțire al acestuia, se publică obligatoriu în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se expediază Parlamentului. În proiect se menționează ce trebuie să conțină nota informativă adițională proiectului de lege înaintat Parlamentului, ca urmare a angajării răspunderii Guvernului, în mod special, argumentarea urgenței și necesității adoptării reglementărilor în cauză prin această modalitate. În continuare, se prevăd proceduri și termeni privind convocarea ședinței plenare, pentru depunerea moțiunii de cenzură și dezbateră moțiunii de cenzură.

Pornind de la hotărârile Curții Constituționale, legile adoptate ca rezultat al angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului sunt supuse promulgării și intră în vigoare la data publicării. Președintele Republicii Moldova este obligat să promulge legea adoptată prin care Guvernul și-a angajat răspunderea, fără dreptul de a o remite Parlamentului spre reexaminare.

Proiectul Codului reglementează delegarea legislativă, care reprezintă instituția prin care Parlamentul, în perioada dintre sesiuni, poate abilita Guvernul cu dreptul de a emite ordonanțe cu caracter de lege.

O secțiune separată este dedicată raporturilor Parlamentului cu Guvernul în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

➤ **Raporturile Parlamentului cu Curtea Constituțională**

În conformitate cu prevederile art.75 din Codului juridiciei constituționale nr.502/1995, executarea hotărârilor și avizelor Curții Constituționale sunt obligatorii. Articolul 28¹ din Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională prevede la alin.(1) că Guvernul, în termen de cel mult 3 luni de la data publicării hotărârii Curții Constituționale, prezintă Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea sau abrogarea actului normativ sau a unor părți ale acestuia declarate neconstituționale. Totodată, o serie de adrese ale Curții Constituționale înaintate direct Parlamentului pentru soluționare sunt lăsate fără examinare. Astfel, se propune instituirea unor norme exprese ce vor prevedea că comisiile permanente sesizate în fond de competența cărora țin domeniile reglementate de actul normativ respectiv vor examina și soluționa în termen de 2 luni constatările privind lacunele și omisiunile reglementărilor legislative, indicate în adresele Curții Constituționale, iar în caz de necesitate, comisiile permanente vor solicita Guvernului elaborarea proiectelor de legi respective. Totodată, se stipulează că responsabilitatea privind supravegherea executării hotărârilor și adreselor Curții Constituționale va ține de atribuțiile unuia din vicepreședinții Parlamentului.

Curtea Constituțională a decis ca controlul constituționalității tratatelor internaționale să fie exercitate apriori. Astfel, luând în considerație că după producerea efectelor juridice de intrare în vigoare a tratatelor internaționale, acestea potrivit Convenției cu privire la tratate nu mai pot fi anulate pe motiv că nu corespund legislației naționale, prin urmare un control al constituționalității tratatelor poate interveni doar înainte de producerea efectelor juridice. În acest context, proiectul propune exercitarea controlului obligatoriu apriori al tratatelor internaționale la faza de după prima lectură.

➤ **Raporturile Parlamentului cu autoritățile publice din domeniul justiției**

În vederea asigurării dezideratelor statului de drept și a supremației legii, Parlamentul colaborează cu autoritățile publice din domeniul justiției în exercitarea prerogativelor constituționale ce le revin. Autoritățile publice din domeniul justiției sunt Consiliul Suprem al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție și Procuratura.

Parlamentul consultă opinia autorității publice din domeniul justiției în cazul în care proiectul de act admis spre examinare în Parlament o vizează direct. Parlamentul nu poate interveni în activitatea funcțională de îndeplinire a justiției și/sau a anchetei penale a autorității publice din domeniul justiției. Autoritățile publice din domeniul justiției prezintă anual Parlamentului raportul său privind funcționarea justiției și asigurarea supremației legii întocmit în conformitate cu prevederile prezentului Cod, însoțit după caz de propuneri privind perfecționarea cadrului legislativ în vigoare.

➤ **Raporturile Parlamentului cu autoritățile administrației publice locale**

Parlamentul, în cadrul exercitării funcției de reprezentare, supraveghează activitatea autorităților publice în vederea asigurării de către acestea a ordinii de drept. Autoritățile administrației publice locale au obligația să activeze în cadrul legal stabilit de Constituție și alte legi. Acestea nu pot adopta decizii care pun în pericol integritatea teritorială, securitatea națională ori ordinea de drept. Parlamentul, prin intermediul comisiei permanente responsabile colaborează și acordă sprijin autorităților publice locale în vederea realizării misiunilor lor.

➤ **Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă**

În vederea asigurării procesului de cooperare dintre Parlament și societatea civilă, Secretariatul Parlamentului ține evidența organizațiilor societății civile interesate, care cuprinde organizațiile neguvernamentale înregistrate în Republica Moldova care își exprimă dorința de a coopera cu Parlamentul. Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă se desfășoară în baza prevederilor prezentului Cod, Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă.

➤ **Controlul parlamentar**

Controlul parlamentar este o funcție de bază a Parlamentului prin care Legislativul supraveghează activitățile Guvernului și ale autorităților administrației publice, privind realizarea politicii interne și externe a statului și asupra executării legilor, întru asigurarea procesului de ocrotire și dezvoltare a valorilor publice ale statului de drept.

Proiectul Codului stabilește tipurile controlului parlamentar: controlul parlamentar direct, care se efectuează de Parlament, Biroul permanent, fracțiunile parlamentare, comisiile parlamentare și deputați și controlul parlamentar indirect, care se efectuează prin intermediul Curții de Conturi și a Avocatului Poporului.

Procesul de armonizare a legislației naționale presupune adoptarea mai multor legi, fie că sunt legi noi integrale, fie că sunt legi privind modificarea legilor existente. În acest proces este foarte important pentru Parlament să dispună de un mecanism de monitorizare și control, care să-i permită să analizeze și evalueze cadrul legal existent, inclusiv modul în care actele normative sînt implementate în practică.

Potrivit proiectului, Codul conține norme exprese referitor la analiza ex-post privind implementarea actelor normative, care sunt dezvoltate în Metodologia de evaluare ex-post, aprobată prin Hotărârea Biroului permanent al Parlamentului nr.2/2018. Analiza ex-post va cuprinde analiza ex-post juridică și analiza ex-post de impact.

➤ **Controlul parlamentar specializat**

Un element nou în proiectul Codului este controlul parlamentar specializat, care se realizează de către Parlament prin intermediul Curții de Conturi și a Avocatului Poporului în cazurile, ordinea și formele prevăzute în Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr. 260/2017 și Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52/2014. Parlamentul, prin comisiile sale permanente exercită atribuții de control parlamentar specializat în domeniile de competență prin monitorizarea executării de către autoritățile publice a recomandărilor Curții de Conturi și a Avocatului Poporului.

Totodată, proiectul Codului prevede exercitarea controlului parlamentar specializat asupra sistemului bancar și asupra pieței financiare nebancale.

Un articol separat reglementează exercitarea controlului parlamentar specializat asupra activității Serviciului de Informații și Securitate, care se realizează de către Parlament prin Comisia pentru securitatea națională, apărare și ordinea publică.

➤ **Relațiile internaționale ale Parlamentului Republicii Moldova**

Proiectul Codului reglementează relațiile internaționale ale Parlamentului și conține norme cu privire la relațiile interparlamentare, relațiile Parlamentului cu Uniunea Europeană, atribuțiile Parlamentului în procesul de integrare europeană, atribuțiile comisiei parlamentare de profil în domeniul integrării europene, relațiile internaționale ale fracțiunilor parlamentare, activitatea externă a comisiilor parlamentare, delegațiile parlamentare permanente, delegațiile parlamentare ad-hoc, delegațiile formate din membrii grupurilor parlamentare de prietenie și delegațiile Secretariatului Parlamentului.

➤ **Secretariatul Parlamentului**

Secretariatul Parlamentului realizează funcțiile și sarcinile de bază stabilite în prezentul Cod și în Regulamentul Secretariatului Parlamentului prin activitatea desfășurată de personalul Secretariatului. Proiectul prevede norme primare exprese ce țin de structură și atribuții.

5. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prevederilor propuse în proiectul de lege nu necesită cheltuieli financiare suplimentare din contul bugetului de stat.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

La data intrării în vigoare, se abrogă Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797/1996.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Întru asigurarea participării societății civile în acest proces, proiectul Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului a fost publicat pe site-ul Parlamentului pe data de 19.07.2023, fiind organizate consultări publice asupra proiectului pe data de 26.09.2023.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul urmează a fi supus expertizei anticorupție în cadrul procesului de avizare/expertizare și consultare publică. Informația privind rezultatele expertizei anticorupție va fi inclusă după recepționarea raportului de expertiză.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul de lege nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația europeană.

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul de lege urmează a fi supus expertizei juridice, în conformitate cu art.37 din Legea nr.100/2017 în procesul desfășurării avizării.

Ioșea Veronica
Rogea Ramona Rogea